

“Juf, wanneer gaan we weer werken met het kastje?”

(Hoe) kan ik de leesmotivatie, bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie, verbeteren door de inzet van “Het Leeskastje”?

Meesterstuk in het kader van de leerroute Master Special Educational Needs (M- SEN) met als afstudeerrichting Remedial Teaching, 1 jarige opleiding

Naam: Noortje Haans

Studentnummer: 1401947

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg, Tilburg, 2009- 2010

Lesplaats: Tilburg

Begeleid door: Mevr. Marleen van den Engel (MA)

Mei 2010

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Inleiding.....	6
Wie ben ik	6
Waar en met wie voer ik het onderzoek uit	7
Waarom kies ik voor dit onderzoek	7
Wat wil ik bereiken middels dit onderzoek	8
De betekenis/relevantie van dit onderzoek voor mezelf, de praktijk en de theorie ..	8
Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling.....	9
1.1 Aanleiding onderzoek	9
1.2 Doelstelling van het onderzoek	10
1.3 Doelstelling in het onderzoek	10
1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen.....	10
1.5 Uitleg huidige situatie en gewenste situatie	11
1.6 Uitleg tot hoever ik denk te komen	12
1.7 Wat is er al bekend over eerder onderzoek.....	12
1.8 Beschrijving probleemverkenning.....	12
Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing.....	13
2.1 Hoe ziet de doelgroep op de MLK- kernafdeling eruit?.....	13
2.1.1 Hoe ziet het lees- leerproces eruit bij deze doelgroep?	14
2.2 Wat wordt verstaan onder leesmotivatie?.....	14
2.2.1 Wat is het belang van leesmotivatie?.....	15
2.3 Wat is een “Leeskastje”?	16
2.3.1 Hoe is “Het Leeskastje” ontstaan?	16
2.3.2 Hoe ziet “Het Leeskastje” eruit?	17
2.3.3 Wat is het verschil tussen een “klank”- en “leeskastje”?	17
Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie.....	18
3.1 Keuze en verantwoording onderzoeksvorm	18
3.2 Keuze en verantwoording onderzoeksinstrumenten	18
3.3 Wijze van dataverzameling en verantwoording data-analyse	19
3.3.1 Observaties	19
3.3.2 Interviews	20
3.3.3 Toetsgegevens	20

3.3.4 (Eind)product.....	21
3.4 Info betrokkenen	21
3.5 Ethiek	21
3.6 Aandacht voor triangulatie	22
Hoofdstuk 4: Data- analyse en resultaten	23
4.1 Voorbereidende fase data-analyse en resultaten.....	23
4.2 Beschrijvingen en interpretaties data-analysen en resultaten	24
4.2.1 Observaties	24
4.2.2 Interviews	25
4.2.3 Toetsgegevens	27
4.3 Samenvatting data- analyse en resultaten	34
Hoofdstuk 5: Conclusies.....	36
5.1 Conclusies, validering conclusies en aanbevelingen	36
5.2 Centrale onderzoeksvraag	39
Hoofdstuk 6: Evaluatie onderzoek	42
6.1 Relatering conclusies voor de toekomst van mijn onderzoeksdomein	42
6.2 Evaluatie onderzoek.....	43
Literatuurlijst.....	46
Bijlagen.....	48
Bijlage 1: Laatjes “Leeskastje”	48
Bijlage 2: Voorbeelden klankkastje	50
Bijlage 3: Observatielijst.....	52
Bijlage 4: Observaties	53
Bijlage 5: Handleiding “Vragenlijst Leesmotivatie”	55
Bijlage 6: “Vragenlijst Leesmotivatie”	59
Bijlage 7: Beantwoorde “Vragenlijsten Leesmotivatie”	61
Bijlage 8: Interviewvragen leerkrachten	75
Bijlage 9: Antwoorden interviews leerkrachten.....	76
Bijlage 10: Handleiding “Leesmotivatie toets”	78
Bijlage 11: Vragen “Leesmotivatie toets”	79
Bijlage 12: Scoreformulier “Leesmotivatie toets”	82
Bijlage 13: Grafiek “Leesmotivatie toets”	83
Bijlage 14: Resultaten vragen “Leesmotivatie toets”	84
Bijlage 15: Uitgewerkte activiteiten, doelen en materialen “ Leeskastje”	86

Samenvatting

Het onderzoeksthema van dit meesterstuk betreft de inzet van het middel “Het Leeskastje” ten behoeve van de leesmotivatie bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie. Er wordt onderzocht of de leesmotivatie bij de betreffende leerlingen verbeterd kan worden door de inzet van “Het Leeskastje” en hoe ik daar een bijdrage aan heb kunnen leveren. De centrale onderzoeksvraag is dan ook: “(Hoe) kan ik de leesmotivatie, bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie, verbeteren door de inzet van “Het Leeskastje” ?” Een bijkomend streven is dat na verloop van tijd door de verbetering van de leesmotivatie de lees- en leerresultaten verbeteren bij de betreffende leerlingen.

Bij het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag zijn een aantal hoofd- en subvragen van essentieel belang. Deze hebben betrekking op de doelgroep, namelijk moeilijk lerende kinderen op onze Mytylschool, het lees- en leerproces bij deze doelgroep, leesmotivatie en het belang ervan en het ontstaan, de inhoud en het werken met “Het Leeskastje”.

Om de vragen te kunnen beantwoorden is gebruik gemaakt van zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek. Er is bij het onderzoek gebruik gemaakt van verschillende dataverzamelmethode om zo vanuit verschillende invalshoeken de diverse vragen te kunnen beantwoorden en vervolgens te kunnen onderbouwen (triangulatie). Het betreft hierbij: observaties tijdens het gebruik van “Het Leeskastje”, interviews met zowel leerkrachten als leerlingen en documenten (toetsgegevens). De gegevens zijn verzameld, geanalyseerd en aan de theorie gekoppeld, waarna er conclusies getrokken konden worden.

Het middel “Het Leeskastje” is positief ontvangen door zowel de leerlingen als leerkrachten. Het is een gestructureerde manier om aan alle onderdelen van de beginnende geletterdheid te werken. Het enthousiasme van de leerkrachten heeft er mede toe bijgedragen dat de leerlingen positief reageerden op “Het Leeskastje”. Echter niet bij alle leerlingen is de leesmotivatie toegenomen. Dat is te wijten aan een aantal factoren die in dit meesterstuk verder worden toegelicht. Het heeft er echter wel voor gezorgd dat het werken met “Het Leeskastje” wordt gecontinueerd volgend schooljaar, opgenomen is in het taal- leesverbetertraject op onze school en dat de

betreffende leerkrachten het werken met “Het Leeskastje” verder gaan uitdiepen, onder andere door doelen en concrete materialen aan “Het Leeskastje” te koppelen.

Inleiding

Wie ben ik

Ja, wie ben ik eigenlijk? Ik ben Noortje Haans en werk sinds 2003 als leerkracht op een Mytyschool in het zuiden van het land. Sinds dit schooljaar werk ik ook als Remedial Teacher (RT-er) en Intern Begeleider (IB-er) op deze school. Verder werk ik op maandag als leerkracht binnen de kernafdeling voor moeilijk lerende kinderen (MLK). Het betreft hier de groepen drie tot en met acht. Hierbij geef ik les in groep vier- vijf, wat te vergelijken is met groep drie van het reguliere basisonderwijs. Verder werk ik drie dagen als IB-er binnen de MLK- kernafdeling, de onderbouw afdeling van het MLK voor Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) en de VSO onderbouwafdeling voor Zeer Moeilijk Lerende Kinderen (ZMLK). Ten slotte werk ik één dag als RT-er binnen de school. De leerlingen die ik binnen de RT heb komen uit twee leerstromen, de MLK- kernafdeling en de bovenbouw van het VSO. Door de diverse taken die ik binnen de school heb, ben ik breed inzetbaar binnen de diverse afdelingen. Voordat ik deze taken deed heb ik zeven jaar als leerkracht gewerkt binnen de MLK kernafdeling. Hierbij heb ik lesgegeven in de groepen vier tot en met zes.

Ik werk sinds 2003 op deze Mytyschool, nadat ik als Leraar In Opleiding (LIO-er) binnen deze school stage had gelopen. In de afgelopen jaren heb ik verschillende opleidingen en cursussen gevolgd om mijn kennis te verbreden en deze ook specifieker te maken.

Ik heb van 2003 tot en met 2005 de opleiding voor Mytyl/Tyltyl en ZML gevolgd op de Fontys Opleiding Speciaal Onderwijs (OSO). Vervolgens heb ik van 2007 tot en met 2008 de Master Special Education Needs (M-SEN), met als afstudeerrichting GedragsSpecialist (GS) gevolgd aan de Fontys OSO. Verder heb ik nog een cursus leren kijken naar motoriek gevolgd bij het Regionaal Expertise Centrum (REC). Op dit moment volg ik de M-SEN met als afstudeerrichting RT, die ik in juli 2010 met succes hoop af te ronden.

Wat ben ik nog meer? Ik ben perfectionistisch, ambitieus, creatief, in- en meelevend, zorgzaam, open, een bezige bij en een echt mensenmens, wat een zeer bruikbare en belangrijke karaktereigenschap is voor dit onderzoek. In het kader van de M-SEN met als afstudeerrichting RT voer ik dit onderzoek uit. In dit meesterstuk heb ik de rol van onderzoekster en schrijfster. Twee rollen waarbij de bovenstaande

karaktereigenschappen van belang zijn om dit alles goed te kunnen laten verlopen. Ik hoop dat deze terug te zien zijn in dit meesterstuk!

Waar en met wie voer ik het onderzoek uit

Ik voer het onderzoek uit op de MLK- kernafdeling op onze school, een Mytylschool in het zuiden van het land. De MLK- kernafdeling bestaat uit vijf groepen, namelijk groep drie, groep vier- vijf, groep vijf- zes, groep zeven- acht A en groep zeven- acht B. Ik heb ervoor gekozen het onderzoek uit te gaan voeren bij de leerlingen uit groep drie van de betreffende afdeling omdat, deze leerlingen in de fase van het aanvankelijk lezen zitten. Het “Leeskastje” is een middel wat je hierbij in kunt zetten, vandaar deze keuze. De doelgroep bestaat uit zeven leerlingen die in deze groep zitten. De groep bestaat uit vier meisjes en drie jongens in de leeftijd van zes tot en met acht jaar. De leerlingen hebben allen een verstandelijke en lichamelijke beperking. De leerlingen functioneren gemiddeld op groep één – twee niveau vergeleken met regulier basisonderwijs. Er staan twee leerkrachten voor de betreffende groep die ook bij dit onderzoek betrokken zullen worden.

Waarom kies ik voor dit onderzoek

Ik heb voor dit onderzoek gekozen om diverse redenen: Ten eerste omdat ik zeer benieuwd ben naar de inzet van “Het Leeskastje” bij moeilijk lerende kinderen. Ik weet dat “Het Leeskastje” veelal wordt ingezet in het reguliere basisonderwijs, maar ik ben niet goed bekend met de inzet ervan bij moeilijk lerende kinderen. Ik vraag me hierbij de volgende dingen af:

Hoe reageren onze leerlingen op “Het Leeskastje”. Is het bruikbaar voor onze leerlingen? Welke aanpassingen zijn er nodig voor onze leerlingen? Hoe reageren de collega’s erop? Is het ook bruikbaar voor hen?

De andere reden is dat ik benieuwd ben of de leesmotivatie bij de betreffende leerlingen wordt verbeterd door de inzet van “Het Leeskastje”. Ik vraag me hierbij de volgende dingen af:

Verbeterd de leesmotivatie, door de inzet van “Het Leeskastje”, bij de betreffende leerlingen? Wil een verbetering van de leesmotivatie ook zeggen dat de lees- en leerresultaten verbeteren bij de betreffende leerlingen?

Een heleboel vragen die ik beantwoord hoop te krijgen door dit onderzoek te doen.

Wat wil ik bereiken middels dit onderzoek

Ik wil het volgende bereiken middels dit onderzoek:

Door de inzet van “Het Leeskastje” wordt de leesmotivatie bij de betreffende leerlingen verbeterd.

Mijn streven is, dat door het bevorderen van de leesmotivatie, de lees- en leerresultaten verbeteren bij de betreffende leerlingen. Dit zal misschien niet meteen te meten zijn na het afronden van dit onderzoek, maar misschien wel in de toekomst. Ik zal de leerlingen dan ook na dit onderzoek blijven volgen, mede door mijn rol als IB-er van de betreffende groep.

De betekenis/relevantie van dit onderzoek voor mezelf, de praktijk en de theorie

Door het doen van dit onderzoek krijg ik antwoord op de vragen die ik heb. De antwoorden zullen misschien niet altijd zijn zoals ik gehoopt had, maar zullen mij wel aan het denken zetten en mij verder brengen.

Ik denk dat er diverse kernklassen binnen onze school met “Het Leeskastje” kunnen gaan werken, namelijk de groepen één, twee en drie van het Speciaal Onderwijs (SO), de MLK drie, vier en vijf groepen en de groepen drie, vier, vijf, zes en zeven van de ZMLK afdeling. Deze groepen zijn namelijk bezig met het aanvankelijk leesproces, wat aansluit bij “Het Leeskastje”.

Door de resultaten van dit onderzoek hoop ik dat ik de andere afdelingen binnen onze school enthousiast kan maken voor het gebruik van “Het Leeskastje”.

De school maakt nu gebruik van de reguliere methodes. Een veel gehoorde opmerking van leerkrachten is dat er weinig extra lesmateriaal binnen onze school is behorende bij deze methodes. Er is vraag naar extra materiaal, maar het aanbod is er niet. De vraag die bij mij gaat rijzen is: Hoe kan ik ervoor zorgen dat dit er wel komt? Het antwoord: door onder andere gebruik te gaan maken van het middel “Het Leeskastje”.

Ik wil gedurende het onderzoek een voorbeeld van een “Leeskastje” maken en deze presenteren aan mijn collega's. Het doel is om de collega's kennis te laten maken met “Het Leeskastje”, maar ook met het onderzoek waar ik mee bezig ben. Na het onderzoek wil ik de resultaten presenteren aan collega's en samen met hen kijken hoe verder te gaan.

Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling

1.1 Aanleiding onderzoek

Sinds dit schooljaar werken we op onze school op de kernafdelingen van het SO en het MLK met het “Protocol leesproblemen en dyslexie”, voor groep één tot en met vier van Wentink en Verhoeven (2003). Het doel van het protocol is om zo goed mogelijk leerlingen met (dreigende) leesproblemen te signaleren en te begeleiden (Wentink & Verhoeven, 2003).

We zijn gestart met het protocol in de onderbouwklassen. Voor de SO- afdeling betreft het twee groepen één- twee en één groep drie. Voor de MLK- afdeling betreft het groep drie en groep vier- vijf.

Op onze school ben ik sinds dit schooljaar IB- er van de MLK- kernafdeling. Dit omvat de groepen drie tot en met acht. Ook ben ik IB- er van de MLK en ZMLK onderbouwklassen van het VSO. Dit betreft bij beide afdelingen de groepen A tot en met C. Als IB- er van de MLK- kernafdeling ben ik betrokken bij de invoering van het “Protocol leesproblemen en dyslexie” (Wentink & Verhoeven, 2003), in dit meesterstuk ook wel “Het Dyslexieprotocol” genoemd.

Tijdens het Groepsgewijs SchoolOnderzoek (GSO), dat jaarlijks in oktober en maart plaatsvindt, neem ik als RT-er de toetsen behorende bij “Het Dyslexieprotocol” af. Deze zijn in oktober 2009 afgenomen bij de leerlingen van groep drie en groep vier-vijf van de MLK- kernafdeling. Hierbij heb ik opgemerkt dat een aantal leerlingen uitvalt bij het aanvankelijk leesproces.

“Het Dyslexieprotocol” (Wentink & Verhoeven, 2003) adviseert om interventieprogramma’s behorende bij het protocol in te zetten. Deze interventieprogramma’s zijn op onze school aanwezig, maar worden op dit moment alleen toegepast bij de RT. Binnen de klassen wordt er nog onvoldoende mee gewerkt, mede omdat leerkrachten minder bekend zijn met (de werkwijze van) het protocol.

In de praktijk merk ik dat leerlingen, zowel thuis als op school, niet snel uit zichzelf een leesboekje pakken. Dit hoor ik terug in gesprekken met ouders en zie ik in de klassensituatie terug. Met als gevolg dat de leestijd bij deze leerlingen beperkt(er) is. Het maken van leeskilometers is echter belangrijk om tot vloeiend lezen te komen (Wentink & Verhoeven, 2003). Hiervoor is leesplezier van belang, maar ook het

geven van gerichte instructie om tot vloeiend lezen te komen (Wentink & Verhoeven, 2003). Leesplezier en leesmotivatie kun je onder andere stimuleren door een boekje aantrekkelijk te maken. Maar hoe doe je dat? Dat is wat ik onder andere wil gaan onderzoeken.

Tijdens de RT opleiding kreeg ik informatie over de inzet van “Het Leeskastje”. Hierbij werd verteld dat “Het Leeskastje” een leuk gestructureerd middel is om in te zetten bij het aanvankelijk leesproces. Na de les ben ik informatie gaan zoeken en werd ik meteen enthousiast. Ik ben van mening dat het goed aan zal sluiten bij de onderzoeksgroep, namelijk moeilijk lerende kinderen uit groep drie. Onze leerlingen hebben namelijk behoefte aan structuur, wat “Het Leeskastje” kan bieden. Verder wordt een boekje aantrekkelijk gemaakt, waardoor het leesplezier en de leesmotivatie gestimuleerd wordt. Als laatste sluit het aan bij de zeven fases van beginnende geletterdheid, waar de betreffende leerlingen op uitvallen. Allemaal goede voorwaarden, waardoor ik van mening ben dat het geschikt is voor de doelgroep op onze school.

1.2 Doelstelling van het onderzoek

Ik wil gaan onderzoeken of ik door de inzet van “Het Leeskastje”, de leesmotivatie bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie, kan verbeteren.

Ik hoop te bereiken dat door de bevordering van de leesmotivatie ook de lees- en leerresultaten bij de betreffende leerlingen verbeteren, wat ik in de toekomst terug hoop te zien in de toetsresultaten bij de betreffende leerlingen.

1.3 Doelstelling in het onderzoek

Hoe kan ik door de inzet van “Het Leeskastje”, bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie, de leesmotivatie en daardoor ook de lees- en leerresultaten verbeteren?

1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen

Onderzoeksvraag:

(Hoe) kan ik de leesmotivatie, bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie, verbeteren door de inzet van “Het Leeskastje” ?”

Hoofd- en deelvragen:

1. Hoe ziet de doelgroep op de MLK- kernafdeling van onze Mytylschool eruit?

- Wat is een Mytyschool?
- Welke afdelingen zijn er?
- Hoe ziet het lees- en leerproces eruit bij deze doelgroep?
- Welke (lees)- en (leer)problemen kom je tegen bij deze doelgroep?

2. Wat wordt verstaan onder leesmotivatie?

- Wat is het belang van leesmotivatie?
- Hoe kan de leesmotivatie verbeterd worden?
- Welke methodes/middelen kunnen hierbij worden ingezet/gebruikt?

3. Wat is een leeskastje?

- Wat is het doel van “Het Leeskastje”?
- Hoe is “Het Leeskastje” ontstaan?
- Hoe ziet “Het Leeskastje” eruit?
- Wat is de inhoud van “Het Leeskastje”?
- Wat is het verschil tussen een “Klank-” en “Leeskastje”?
- Hoe maak ik zelf een “Leeskastje”?

4. Hoe zet ik “Het Leeskastje” in bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie?

- Waar dien ik rekening mee te houden?
- Hoe reageren de leerlingen op de inzet van “Het Leeskastje”?
- Hoe reageren de collega’s op de inzet van “Het Leeskastje”?
- Hoe zit het met de leesmotivatie na de inzet van “Het Leeskastje”?
- Hoe zit het met de lees- en leerresultaten na de inzet van “Het Leeskastje”?

1.5 Uitleg huidige situatie en gewenste situatie

Op dit moment wordt er niet gewerkt met “Het Leeskastje” binnen onze school. Er wordt gewerkt met “Het Dyslexieprotocol” (Wentink & Verhoeven, 2003) tijdens de RT en minimaal binnen de klassen. Het implementeren van het protocol in de klassen gebeurt nog (te) weinig. “Het Leeskastje” zou bij kunnen dragen aan de implementatie hiervan. In eerste instantie wil ik ervoor zorgen dat “Het Leeskastje” uitgetest wordt in groep drie van de MLK- kernafdeling op onze school. Deze groep is aanbeland in de fase van het aanvankelijk lezen en is dus een geschikte doelgroep voor “Het Leeskastje”. Bevalt dit goed en zijn de resultaten van het

onderzoek goed dan kan het volgend schooljaar worden uitgebreid naar meerdere klassen binnen onze school. Wat ik hoop is, dat volgend schooljaar verschillende klassen binnen onze school “Het Leeskastje” gebruiken in de klas. Ik hoop daarbij dat de leesmotivatie toeneemt bij de leerlingen door de inzet van “Het Leeskastje”. Dit is de gewenste situatie, die ik hoop te bereiken door het doen van dit onderzoek.

1.6 Uitleg tot hoever ik denk te komen

Ik hoop dat door de inzet van “Het Leeskastje”, de leesmotivatie bij de leerlingen uit groep drie van de MLK- kernafdeling verbeterd wordt. Wat ik mede hoop te bereiken is dat de lees- en leerresultaten verbeteren, dus dat de leerlingen de (tussen)doelen van “Het Dyslexieprotocol” (Wentink & Verhoeven, 2003) behaald hebben. Waardoor interventie niet meer bij alle leerlingen noodzakelijk is, wat nu wel het geval is. Dit zie ik als toekomstperspectief en niet als resultaat van het onderzoek.

Wat ik ook hoop te bereiken door dit onderzoek is: het breder inzetten van “Het Leeskastje” binnen onze school. Dus het uitbreiden van de olievlek.

1.7 Wat is er al bekend over eerder onderzoek

Er is vrij veel geschreven over het verbeteren van de leesmotivatie bij leerlingen en welke middelen, onder andere Lettermuur, lettergroeiboek en liedjes (Masterplan Dyslexie, 2010), je daarbij in kunt zetten. Over de inzet van “Het Leeskastje” bij moeilijk lerende kinderen is weinig of niets geschreven.

Bij navraag bij de makers van “Het Leeskastje” blijkt dat er nog geen onderzoek gedaan is naar het verbeteren van de leesmotivatie door de inzet van “Het Leeskastje”. Mocht er iets over geschreven zijn, dan is dit nog niet gedaan over moeilijk lerende kinderen. Het is een nieuw onderzoek, wat mij perspectieven biedt.

1.8 Beschrijving probleemverkenning

Voordat ik met het onderzoek kan beginnen wil ik voor mezelf duidelijk hebben waarom ik juist voor dit middel kies, namelijk “Het Leeskastje”. Er zijn namelijk voldoende andere middelen die de leesmotivatie stimuleren. Waarom kies ik dan niet voor een ander middel, maar juist voor dit middel? Middels het bestuderen van literatuur wil ik hier achter zien te komen. Als ik dat helder heb, kan ik pas een gedegen onderzoek doen.

Hoofdstuk 2: Theoretische onderbouwing

In dit hoofdstuk wordt de theoretische onderbouwing van de volgende drie hoofdvragen met de bijbehorende deelvragen beschreven: Hoe ziet de doelgroep op de MLK- kernafdeling van onze Mytylschool eruit? (2.1), Wat wordt verstaan onder leesmotivatie? (2.2) en Wat is een leeskastje? (2.3). De overige hoofd- en deelvragen, zullen in hoofdstuk 3 en 4 worden beantwoord.

2.1 Hoe ziet de doelgroep op de MLK- kernafdeling eruit?

De MLK- kernafdeling, op de Mytylschool waar het onderzoek uitgevoerd wordt, bestaat uit vijf klassen, namelijk: MLK drie, vier- vijf, vijf- zes, zeven- acht A en zeven- acht B. De leerlingen zijn op leeftijd ingedeeld en hebben een IQ tussen de zestig en tachtig. Bij een aantal leerlingen is er sprake van een grote discrepantie tussen het verbale en het performale IQ.

De handicaps en beperkingen zijn zeer uiteenlopend. Een aantal leerlingen heeft stoornissen in het autistisch spectrum in combinatie met een lichamelijke handicap. Maar er zijn ook leerlingen met epilepsie, slechtziende leerlingen en leerlingen met spraak- taalproblemen (Schoolgids Mytylschool, 2010).

Mytylschool betekent letterlijk: “school voor kinderen met een lichamelijke handicap” (Van Dale, 2009). Onze Mytylschool is een scholengemeenschap voor Speciaal- en Voortgezet Speciaal Onderwijs (V)SO) voor lichamelijk en meervoudig complex gehandicapten.

Vanaf één augustus 2009 zijn de leerlingen verdeeld over drie afdelingen:

- ZMLK / MCG: richt zich op meervoudig lichamelijk gehandicapten van vier tot en met twintig jaar.
- SO / MLK: is bedoeld voor leerlingen, van vier tot en met twaalf/dertien jaar, die naast een lichamelijke en/of functionele stoornis of beperking, één of meer andere beperkingen hebben.
- VSO: alle leerlingen die de kerngroepen hebben doorlopen gaan naar deze afdeling. Binnen de afdeling zijn twee hoofdstromen: een diplomagerichte en een niet-diploma gerichte leerstroom (Schoolgids Mytylschool, 2010).

2.1.1 Hoe ziet het lees- leerproces eruit bij deze doelgroep?

Moeilijk lerende kinderen hebben vaak:

- Een gebrek aan zelfvertrouwen: daardoor hebben zij angst voor het onbekende en om zaken te presteren waarvan zij vermoeden dat het voor hen te hoog gegrepen zal zijn.
- Achterstand in de cognitieve ontwikkeling: de ontwikkeling verloopt trager en de leerling is niet snel in staat tot abstract denken.
- Moeite met de presentatie van de lesstof: de lesstof zal aanschouwelijk en speels aangeboden moeten worden en dient aan te sluiten bij de leefwereld.
- Motivatieproblemen: de stof dient binnen de belangstellingssfeer van de leerling te liggen en het is duidelijk dat de stof, waarde heeft voor toepassing in de toekomst (Paymans, 2010).

Chall (1983) beschrijft vier fases in de leesontwikkeling voor een reguliere leerling:

- Fase 0: Beginnende geletterdheid (tot het zesde jaar);
- Fase 1: Het leren lezen (groep drie);
- Fase 2: Vlot leren lezen (groep vier- vijf);
- Fase 3: Lezen om te leren (vanaf groep vijf).

Als je bij de betreffende doelgroep, de MLK- leerling, naar het (technisch) lezen kijkt dan zie je dat de gemiddelde MLK- leerling ongeveer anderhalf tot twee jaar achterstand heeft, vergeleken met leerlingen op het reguliere basisonderwijs. Het eindniveau van een MLK acht leerling is gemiddeld eind groep vijf/ begin groep zes vergeleken met het reguliere basisonderwijs (Schoolgids Mytyschool, 2010). Door deze achterstand worden de verschillende fases, die Jeanne Chall (1983) beschrijft, later bereikt. Het aanvankelijk leesproces komt dan ook trager of vertraagd op gang (Paymans, 2010).

2.2. Wat wordt verstaan onder leesmotivatie?

Als je het begrip leesmotivatie uit elkaar haalt en verdeelt in lezen en motivatie dan geeft Van Dale (2009) hier de volgende betekenis aan:

Lezen; geschreven en gedrukte letters begrijpen, kennisnemen van de inhoud van iets dat geschreven of gedrukt is: een brief

Motivatatie; beweegreden, drijfveer

Als je naar leesmotivatie als totaal begrip kijkt dan kan hier de volgende betekenis aan gegeven worden:

Leesmotivatie: de mate waarin een leerling gemotiveerd is om te (leren) lezen. (Nederlandse taal in het Basisonderwijs, 2010).

2.2.1 Wat is het belang van leesmotivatie?

In landen die de beste resultaten behalen met het leesonderwijs, neemt het in de klas lezen van boeken een belangrijke plaats in (Smits & Braams, 2008). Betrokkenheid en leesbeleving zijn van belang bij lezen, ook bij leeszwakke leerlingen, dit ontstaat door sociale interactie. Hier dient dan ook aandacht voor te zijn door het geven van een positieve, steunende pedagogische aanpak (Smits & Braams, 2008).

“Bij leerlingen met leesmoeilijkheden vormt motivatie de basis voor het maken van vorderingen” (Nederlandse taal in het Basisonderwijs, 2010. P.1). “Wellicht zal het extrinsiek motief ‘Ik doe het omdat mijn juf/moeder het graag heeft’ de overhand hebben bij het aanvankelijk lezen”. (Billaert, 1996. P.160) Het leesmateriaal is in deze periode niet zo boeiend en wellicht is het goed om sober te blijven, zodat de leerling niet teveel afgeleid wordt van de eigenlijke taak. Naarmate leerlingen ouder worden, wordt er gestreefd naar intrinsieke motivationele factoren (nieuwe, plezierige, gevarieerde, interessante leesinhouden). Aangezien de leerlingen hier leestechisch meestal nog niet aan toe zijn, wordt er leeshulp gegeven. De begeleiding vraagt geen aparte inzet maar wel: een voortdurende positieve en enthousiaste instelling van de begeleider. Een vereiste is: dat de leerkracht werkt aan een positief zelfbeeld bij de leerling en daartoe bijdraagt via: aandacht, aanvaarden, begrijpen en compenseren (Billaert, 1996).

In het kader van leesmotivatie kan men de volgende activiteiten aanbieden:

- Leerlingen kennis laten maken met letters (lettermuur).
- Liedjes aanleren over letters.
- Aanleggen van een lettergroeiboek.

- Een koppeling maken met de dagelijkse schrijfactiviteiten (Masterplan Dyslexie, 2010).
- Veel voorlezen van (prenten)boeken (over letters) om zo tot overgave en betrokkenheid tot de tekst te komen en het leesplezier te ontdekken (Masterplan Dyslexie, 2010 en Smits & Braams, 2008).
- Een half uur per dag stillezen, zonder vaste structuur en zonder te bepalen wat de leerling leest . Het belangrijkste is dat de leerling leest en daar plezier in heeft.
- Laat leerlingen zelf boekjes kiezen, ook al liggen ze boven het eigen leesniveau. Hoe groter de persoonlijke betrokkenheid, hoe groter de motivatie.
- Laat merken dat je geïnteresseerd bent in hoe de leerling de tekst heeft ervaren (leesbeleving) (Smits & Braams, 2008).

2.3 Wat is een “Leeskastje”?

Een concrete invulling geven aan de tussendoelen van “Het Dyslexieprotocol” (Wetzelaer, 2006) door gebruik te maken van een kastje, dat is waar “Het Leeskastje” voor staat. “Het Leeskastje” is een hulpmiddel om de tussendoelen in groep één en twee te behalen en een instrument om vroegtijdig leesproblemen te signaleren en te remediëren (Wetzelaer, 2006).

2.3.1 Hoe is “Het Leeskastje” ontstaan?

Door de studie dyslexiespecialist raakte Wetzelaer (2006) in contact met drie medestudenten. Ze hebben samengewerkt aan de invoering van “Het Dyslexieprotocol”, in de groepen één en twee van het reguliere basisonderwijs. De vraag die telkens naar voren kwam was: “Wat maakt het voor leerkrachten in groep één en twee zo moeilijk om het protocol te volgen?” Ze zijn op zoek gegaan naar een manier om de tussendoelen van “Het Dyslexieprotocol” een concrete invulling te geven (Wetzelaer, 2006). Er ontstond een idee om “Het Dyslexieprotocol” echt te laten “leven” bij leerkrachten en tevens om een nieuw middel te ontwikkelen wat kleuters op een leuke manier vertrouwd maakt met leesboeken. Het idee voor “Het Leeskastje” kwam al snel ter sprake. Het idee werd zo enthousiast ontvangen dat ze ermee aan de slag zijn gegaan. Door de samenwerkingsverbanden met andere scholen, werden alle scholen voorzien van een kastje en vervolgens voorzien van

meerdere kastjes (Het Leeskastje, 2010).

2.3.2 Hoe ziet “Het Leeskastje” eruit?

Centraal staat een kastje met zes laatjes, gevuld met voorwerpen die een rol spelen in het verhaal. De gesloten laatjes prikkelen de nieuwsgierigheid (Dagblad de Limburger, 2005). Elk laatje is voorzien van een pictogram, die symbolisch is voor het betreffende tussendoel (Wetzelaer, 2006). De pictogrammen bieden MLK- leerlingen structuur en geven houvast. Een uitgebreidere uitleg van de laatjes is als bijlage 1 toegevoegd. Uitgangspunt vormt een prentenboek. Naar aanleiding van het boek worden verschillende laatjes gevuld met materialen die gebruikt worden om elk tussendoel aan bod te laten komen. Het materiaal wordt gestructureerd aangeleverd en daar zit dan ook de kracht in. Het is overzichtelijk voor zowel de leerkracht als de leerlingen. De kracht zit ook in de routine. De aanpak is steeds hetzelfde en daardoor ook herkenbaar en veilig bij leerlingen (Wetzelaer, 2006).

2.3.3 Wat is het verschil tussen een “klank”- en “leeskastje”?

Je hebt niet alleen “Het Leeskastje”, maar ook “Het Klankkastje”. Praten we hierbij over hetzelfde of is er een verschil?

Het klankkastje gaat uit van de vijftien fasen van het “Protocol leesproblemen en dyslexie” (Wentink & Verhoeven, 2003). Het auditief vermogen wordt geprikkeld door de inzet van “Het Klankkastje”. In elk laatje zit een spelletje met een visuele ondersteuning; een foto of een concreet voorwerp. Het kastje dient minimaal zestien laatjes te hebben. Het eerste laatje, laatje nul, is voor het controleren van het gehoor van de leerlingen. De andere vijftien laatjes kunnen ingericht worden volgens de opbouw/ fasen van “Het Dyslexieprotocol”.

Voor het gemak zijn de fasen terug te brengen naar een viertal groepen:

- Groep 1: opdelen van zinnen in woorden en woorden in klankgroepen
- Groep 2: rijmen, eind- en beginrijm
- Groep 3: hakken en plakken van klanken
- Groep 4: letterkennis

Voor voorbeelden van iedere groep zie bijlage 2 (Kennisnet, 2010).

“Het Klankkastje” is vooral bedoeld om het auditief vermogen bij leerlingen te prikkelen, wat nodig is bij het leesproces. Het middel “Het Leeskastje” maakt leerlingen vertrouwd met leesboeken.

Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie

3.1 Keuze en verantwoording onderzoeksvorm

De onderzoeksvorm richt zich op het beoordelen van het middel “Het Leeskastje” de zogenaamde programma-evaluatie. Programma-evaluatie richt zich op de onderzoeksresultaten door de inzet van “Het Leeskastje”. Maar ook: Heeft “Het Leeskastje” effect? Zijn er (onverwachte) neveneffecten? En zijn de leerlingen en leerkrachten van de betreffende groep tevreden over het gebruik ervan? Zij moeten er immers in de praktijk mee werken. De uitvoering komt ook aan de orde: Draait het programma volgens plan? Welke knelpunten treden er op? De resultaten van het onderzoek worden gebruikt om te kunnen oordelen of “Het Leeskastje” ontwikkeld en ingevoerd kan gaan worden binnen de school (Harinck, 2007).

Om de centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden en betrouwbaar onderzoek uit te kunnen voeren, wordt gebruik gemaakt van zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek.

Alleen cijfers (kwantitatief) bieden niet voldoende diepgang binnen het onderzoek, omdat numerieke gegevens het verhaal achter de cijfers niet vertellen. Het gevolg, het bevorderen van de leesmotivatie, door het gebruik van “Het Leeskastje”, is niet exact meetbaar aan de hand van cijfers.

Omdat alleen de resultaten (kwalitatief) verkregen vanuit interviews niet voldoende zijn om te kunnen bepalen of “Het Leeskastje” al dan niet aansluit bij de leerlingen van het MLK, moet er door middel van kwantitatief onderzoek gemeten worden of de leerkrachten van de betreffende groep groei in de leesmotivatie waarnemen, wat te danken is aan “Het Leeskastje”. Hierdoor kunnen de resultaten, verkregen vanuit de observaties en interviews, naast elkaar gelegd worden en resultaten vergeleken worden (Verhoeven, 2007).

3.2 Keuze en verantwoording onderzoeksinstrumenten

Om betrouwbare gegevens te verkrijgen is gekozen om tot kennis te komen via waarnemen. De gekozen waarnemingsmethodes zijn: bevragen (interviews), observeren (gerichte observatie) en bestuderen (van zowel vastgelegde alsook nog niet eerder vastgelegde documentgegevens en literatuuronderzoek). Op deze manier

veranderen de algemene waarnemingsmethodes in bruikbare onderzoeks-instrumenten. Hierbij worden de onderzoeksvragen en deelvragen vertaald in (onderdelen van) het instrument (Harinck, 2007).

3.3 Wijze van dataverzameling en verantwoording data-analyse

Omdat het zowel een kwantitatief als een kwalitatief onderzoek betreft, zal gebruik worden gemaakt van verschillende dataverzamelingsmethoden.

3.3.1 Observaties

Allereerst is beeldvorming van de doelgroep en het middel noodzakelijk. De voornaamste manier om dit te verwezenlijken is door middel van het verrichten van observaties. Deze observaties zullen plaatsvinden in de lessen waarin gewerkt wordt met “Het Leeskastje”. Er wordt zes keer geobserveerd om mogelijke toevalsfactoren uit te kunnen schakelen.

Aangezien er tijdens de observaties op verschillende aspecten wordt gelet, onder andere de invulling van “Het Leeskastje” binnen de lessen en de wijze waarop de leerlingen reageren op het gebruik ervan, is het van belang om een observatielijst (bijlage 3) te maken met observatie-elementen en aandachtspunten. Dit om ervoor te zorgen dat er gericht geobserveerd kan worden. Door deze aanpak kan onnodige informatie uitgesloten worden (Baard, e.a., 2005). Voordat de observatielijst definitief gemaakt kan worden, wordt een hoofdvraagstelling vastgesteld. Daarbij zijn de volgende deelvragen van belang:

- Wie/wat wil ik observeren?
- Welk aspect van het gedrag ga ik observeren?
- In welke situatie ga ik observeren?
- Waartoe moeten de observaties leiden? (Kallenberg e.a., 2007)

Vervolgens wordt er een proefobservatie uitgevoerd. Op deze manier kan er objectiever informatie verzameld worden en wordt een beter beeld gevormd van wat er te wachten staat.

De gegevens zullen in korte steekwoorden genoteerd worden en zullen uiteindelijk worden verwerkt in een (samenvattend) verslag, waarna er conclusies getrokken zullen worden.

3.3.2 Interviews

Naast de observaties worden er interviews afgenomen onder zowel leerlingen als leerkrachten van de betreffende groep. Om een goed beeld te kunnen vormen zullen beide leerkrachten en alle leerlingen van de betreffende groep benaderd worden. De interviews zullen voor een deel gestructureerd zijn door vooraf opgestelde open en gesloten vragen en deelvragen, maar laten tegelijkertijd voldoende ruimte over om in te gaan op andere aspecten.

De leerlingen krijgen de “Vragenlijst Leesmotivatie” (Elsäcker, W. van, 2002), twee keer voorgelegd (bijlage 6). Namelijk voor het gebruik van “Het Leeskastje” en na het gebruik. De vragenlijst meet of leesbevorderende activiteiten, namelijk het gebruik van “Het Leeskastje”, in de groep een positief effect hebben gehad op de leesmotivatie (handleiding: bijlage 5). Deze vragenlijst vormt het interview met de leerlingen. De leerkrachten krijgen algemene en specifieke vragen voorgelegd na het gebruik van “Het Leeskastje” (bijlage 8). De antwoorden van de interviews zullen met elkaar vergeleken worden, waarna er conclusies getrokken zullen worden.

3.3.3 Toetsgegevens

Tevens wordt er gebruik gemaakt van toetsgegevens. Hieronder vallen de gegevens van de “Leesmotivatie toets” (bijlage 11) (Hanff e.a. 2004), die is afgenomen bij de betreffende leerlingen voor het gebruik van “Het Leeskastje”. De toets meet de intrinsieke en extrinsieke motivatie en een positief en negatief zelfbeeld bij leerlingen (handleiding: bijlage 10). Het bevat uitspraken en open vragen. Deze vragenlijst wordt alleen voor het gebruik van “Het Leeskastje” afgenomen en over een half jaar. Omdat er meerdere factoren meespelen (intrinsieke/ extrinsieke motivatie en een positief/ negatief zelfbeeld) is de onderzoeksperiode, van acht weken, te kort om een betrouwbare meting te kunnen verrichten. Vandaar dat de nameting een half jaar na het onderzoek plaatsvindt.

Verder worden de resultaten van de leestoetsen van de betreffende leerlingen, behorende bij “Het Dyslexieprotocol”, voor het gebruik van “Het Leeskastje” en na het gebruik gemeten. De leestoetsen van “Het Dyslexieprotocol” bestaan uit de volgende onderdelen: grafemetoets, fonemendictee, woorden lezen en tekst lezen. De gegevens zullen schematisch worden weergegeven. De gegevens kunnen per leerling en per item afgelezen worden. Hieruit worden conclusies getrokken.

3.3.4 (Eind)product

Het (eind)product omvat een evaluatief onderzoek, dat is geanalyseerd en uitgewerkt in een schriftelijk rapport, wat uitgevoerd zal gaan worden in een periode van acht weken op een Mytylschool in het zuiden van het land. De uitslag zal bestaan uit getrokken conclusies die onder andere verkregen zijn vanuit literatuurstudies, interviews en toetsresultaten. Daarnaast zullen de gegevens vanuit de observaties hierin verwerkt worden.

3.4 Info betrokkenen

Het onderzoek wordt uitgevoerd op de MLK- kernafdeling van een Mytylschool in het zuiden van het land. De MLK- kernafdeling bestaat uit vijf groepen, namelijk groep drie, groep vier- vijf, groep vijf- zes, groep zeven- acht A en groep zeven- acht B.

Het onderzoek wordt uitgevoerd in groep drie van de betreffende afdeling. Het betreft zeven leerlingen en twee leerkrachten. De groep bestaat uit vier meisjes en drie jongens in de leeftijd van zes tot en met acht jaar met een verstandelijke en lichamelijke beperking. De leerlingen functioneren gemiddeld op groep één – twee niveau vergeleken met regulier basisonderwijs. De leerkrachten werken respectievelijk één en drie jaar in de betreffende klas.

Als onderzoeker is het van belang om een goede grondhouding aan te nemen. Tijdens dit onderzoek wordt er getracht om hier zoveel mogelijk rekening mee te houden. Daarbij spelen de volgende aspecten een belangrijke rol:

- is empirisch (vertrouwt op zintuigen);
- de werkwijze is methodisch en systematisch;
- een kritische houding (Is het wel zo? Hoe komt dat?);
- verifieert (checkt de gegevens);
- leidt conclusies zorgvuldig uit de gegevens af;
- gaat zorgvuldig om met alle betrokkenen (Harinck, 2007).

3.5 Ethiek

Voor de start van het onderzoek zijn de leerkrachten (mondeling) en de ouders van de betreffende klas (schriftelijk) benadert over de inhoud van het onderzoek. Daarbij zijn de onderzoeksperiode, van acht weken en de onderzoeksinstrumenten toegelicht (afnemen van interviews, observaties en toetsen). Alle betrokkenen hebben hierin toegestemd.

De leerkrachten krijgen de verzamelde gegevens voorgelegd. De resultaten en bevindingen zullen met hen besproken kunnen worden, zodat ze op de hoogte zijn van de uitkomsten van het onderzoek. Uiteindelijk zal het eindresultaat, het meesterstuk, besproken worden met de leerkrachten en de ouders.

Met de verzamelde gegevens zal vertrouwelijk worden omgegaan. Er zullen geen specifieke namen genoemd worden, maar er zal gesproken worden over leerling (1, 2, enzovoort) en leerkracht (1 en 2). Zo wordt de privacy gewaarborgd.

3.6 Aandacht voor triangulatie

Triangulatie betekent letterlijk: vanuit drie hoeken. Het gaat erom dat er vanuit verschillende invalshoeken/gegevens naar een verschijnsel gekeken wordt. Verschillende gezichtspunten zullen op tafel komen. De triangulatie kan betrekking hebben op verschillende typen informanten. Bij dit praktijkonderzoek zijn dat: de leerlingen en de leerkrachten van groep drie van de MLK- kernafdeling. Maar ook de soort informatiebronnen (observatie, interview, documenten (toetsgegevens) en literatuur (Harinck, 2007).

Met validiteit bedoelen we de geldigheid of zuiverheid van onderzoek. Bij de betrouwbaarheid van resultaten wordt nagegaan in hoeverre in een onderzoek toevallige fouten voorkomen (Verhoeven, 2007). Om de validiteit en betrouwbaarheid te waarborgen zal gebruik gemaakt worden van verschillende literatuurbronnen (theoretische kaders). Daarnaast tracht de onderzoeker een zo objectief mogelijke houding aan te nemen, waardoor de verkregen informatie zo min mogelijk beïnvloedt wordt door eigen oordelen.

Hoofdstuk 4: Data- analyse en resultaten

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van: de voorbereiding en de uitvoering (4.1), interpretaties (4.2) en een samenvatting van de data- analyse en resultaten (4.3).

4.1 Voorbereidende fase data-analyse en resultaten

Voor de start van het onderzoek is er een “Leeskastje” gemaakt (afbeelding 1 en 2). Op het internet zijn diverse voorbeelden te vinden, onder andere op de website van “Het Leeskastje” (Het Leeskastje, 2010) en op de website van Juf Ilse (Juf Ilse, 2010). Zo kan het kastje (uiterlijk) naar eigen inzicht gemaakt worden. De pictogrammen behorende bij het kastje zijn op de website van “Het Leeskastje” te vinden.

Afbeelding 1

Afbeelding 2

Nadat “Het Leeskastje” klaar was zijn er lessen op het internet gezocht. Volledig uitgewerkt lessen zijn te vinden op de website van “Het Leeskastje” (Het Leeskastje, 2010). Eén les werd uitgewerkt, “Hennie de Heks”. Dit omdat “Hocus Pocus” de komende periode als thema in de klassen zou gaan dienen. Deze les werd door mij gepresenteerd aan collega’s van de SO groepen één- twee en drie en de MLK- kerngroepen drie en vier- vijf. Ondanks dat groep drie van de MLK- kerngroepen de onderzoeksgroep vormde, is het aan meerdere groepen gepresenteerd om zo een breder publiek te trekken.

Na de presentatie hebben de leerkrachten van de onderzoeksgroep proeflessen gegeven en een thematafel ingericht (afbeelding 3). Vervolgens werd door mij een map gemaakt met daarin tien uitgewerkte lessen (zie aparte bijlage bij het meesterstuk: “Lessen behorende bij “Het Leeskastje”). Uiteindelijk wilden alle groepen waaraan “Het Leeskastje” gepresenteerd was, “Het Leeskastje” uit gaan

proberen. Er zijn vervolgens meerdere kastjes voor hen bijgemaakt. Deze groepen werden echter niet bij het onderzoek betrokken, maar mochten “Het Leeskastje” wel uitproberen. De MLK drie kerngroep vormt de onderzoeksgroep van dit meesterstuk.

Afbeelding 3

4.2 Beschrijvingen en interpretaties data-analysen en resultaten

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode van acht weken in groep drie van de MLK-kernafdeling op een Mytylschool in het zuiden van het land. Hieronder volgen de beschrijvingen en interpretaties van de data-analyse en resultaten van het onderzoek.

4.2.1 Observaties

Er is totaal zes keer geobserveerd in de betreffende groep. Beide leerkrachten zijn drie keer geobserveerd. De observaties hebben plaatsgevonden tijdens lessen waarin gewerkt werd met “Het Leeskastje”, met als thema “Hennie de Heks”. Er is gebruikt gemaakt van een observatielijst (bijlage 3) en de hoofdvraagstelling: “Hoe reageren de leerlingen en leerkrachten op de inzet van “Het Leeskastje”?”. Er zijn korte steekwoorden opgeschreven (bijlage 4) waarna een samenvattend verslag gemaakt is van de zes observaties, wat hieronder wordt weergegeven.

Bevindingen observaties

Gedurende de observaties valt op dat de leerlingen het gebruik van “Het Leeskastje” als een leuke activiteit ervaren. Dit is terug te zien in de non-verbale en verbale communicatie van de leerlingen, maar ook te zien aan de inzet en motivatie van de leerlingen. Verschillende leerlingen hebben geglimlacht als het kastje tevoorschijn

kwam. Bij het openmaken van de laatjes hebben leerlingen nieuwsgierig gekeken. Met de vraag in hun ogen: “Wat komt er nu weer uit de laatjes?”

In de eerste week waren de leerlingen nog afwachtend. Naarmate het kastje langer werd gebruikt, gingen de leerlingen de structuur van het kastje herkennen en raakten er vertrouwd mee. Door op een speelse en gestructureerde manier met prentenboeken bezig te zijn, zag je de motivatie en inzet toenemen. De leerlingen groeiden van afwachtende deelnemers aan het leerproces naar actieve deelnemers. De allermooiste opmerking die door leerling 1 tijdens één van de observaties gemaakt werd was: “Juf wanneer gaan we weer met het kastje werken?” Dit is een zodanige uitspraak, dat deze uitspraak als titel voor het meesterstuk is gebruikt.

De leerkrachten waren erg enthousiast tijdens de lessen en gingen zeer gestructureerd te werk. Je merkte dat ze wisten waar ze mee bezig waren. Door de enthousiaste houding van de leerkrachten, zag je het enthousiasme van de leerlingen toenemen. Zowel de leerlingen als de leerkrachten reageerden erg positief op de inzet van “Het Leeskastje”.

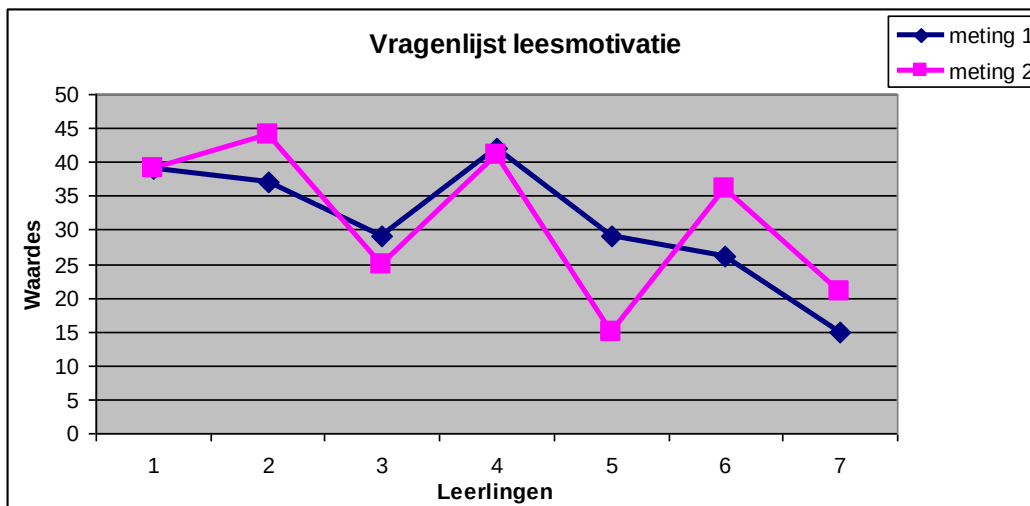
4.2.2 Interviews

Er zijn interviews afgenomen onder zowel leerlingen als leerkrachten. De leerlingen kregen de “Vragenlijst Leesmotivatie” (van Elsäcker, 2002) voorgelegd (bijlage 6). De leerkrachten kregen algemene en specifieke vragen voorgelegd na het gebruik van “Het Leeskastje” (bijlage 8).

Bevindingen interviews leerlingen

De “Vragenlijst leesmotivatie” is twee keer afgenomen bij de betreffende leerlingen, namelijk voor het gebruik van “Het Leeskastje”, in februari 2010 en na het gebruik ervan in april 2010. Er zijn zowel gesloten als open vragen gesteld. Bij opvallende antwoorden (dus erg positief/ negatief) is er doorgevraagd. Het maximaal aantal punten wat behaald kan worden is 50. Hoe lager de score hoe minder gemotiveerd de leerling is om te lezen, hoe hoger de score hoe gemotiveerder de leerling is. In figuur 1 zijn de scores van de leerlingen weergegeven.¹

¹ De uitgewerkte vragenlijsten van de “Leesmotivatie Toets” zijn als bijlage 7 toegevoegd.

Figuur 1:

- Leerling 1 en 4 scoren (bijna) hetzelfde bij beide metingen.
- Leerling 2, 6 en 7 scoren bij de tweede meting hoger dan bij de eerste meting. Hun leesmotivatie is toegenomen.
- Leerling 3 en 5 scoren bij de eerste meting hoger dan bij de tweede. De leesmotivatie bij deze leerlingen is afgenomen. Bij leerling 5 is dit met ongeveer 50% afgenomen. Bij doorvragen geeft de leerling aan dat hij liever afspreekt met vriendjes of alleen speelt in plaats van lezen.
- Leerling 7 scoort bij de eerste meting het laagste van alle leerlingen. De leesmotivatie is echter bij de tweede meting toegenomen.

Bevindingen interviews leerkrachten

Beide leerkrachten reageren overwegend positief over het gebruik van “Het Leeskastje”. Leerkracht 1 ervaart “Het Leeskastje” als handig, tijdbesparend en leuk voor de leerlingen. Leerkracht 2 vindt het fijn om met “Het Leeskastje” te werken.

Beide leerkrachten geven aan dat door het gebruik ervan alle onderdelen van de beginnende geletterdheid aan bod komen. Dit zorgt voor duidelijkheid en herkenbaarheid bij de leerlingen, maar zorgt ook voor houvast bij de leerkrachten.

Zij geven aan dat alle onderdelen in één middel verwerkt zijn. Je kunt de lijn van de leerlingen volgen en dit vervolgens in het leerlingvolgsysteem vermelden.

In de laatjes zitten nu meerdere onderdelen van de beginnende geletterdheid, dit wordt door leerkracht 1 als nadeel ervaren. De opdrachten liggen door elkaar in de laatjes en leerlingen kunnen daardoor niets zelfstandig pakken. Leerkracht 1 mist

concrete materialen die aan “Het Leeskastje” gekoppeld kunnen worden, zoals ontwikkelingsmateriaal en spelvormen, zodat de leerlingen zelfstandig of in groepjes kunnen werken. Een koppeling met het digibord zou praktisch zijn, omdat dit de leerlingen erg aanspreekt en daardoor gemotiveerder zijn.

Volgens leerkracht 1 is het een voordeel dat je de laatjes gemakkelijk door elkaar kunt gebruiken. Leerkracht 2 zegt dat er voldoende ruimte is om zelf dingen te bedenken. Het kost voorbereidingstijd, maar het is toch tijdsbesparend.

Leerkracht 1 ziet op dit moment nog geen verbetering wat betreft de leesmotivatie alsook de lees- en leerresultaten. Zij geeft aan dat ze het een te korte periode vindt om dit te kunnen bepalen. Leerkracht 2 geeft aan dat ze door het gebruik van “Het Leeskastje” beter in kan springen op de niveaus van de leerlingen. Volgens leerkracht 2 zie je betere resultaten bij de leerlingen door op een andere manier aan de doelen te werken.²

4.2.3 Toetsgegevens

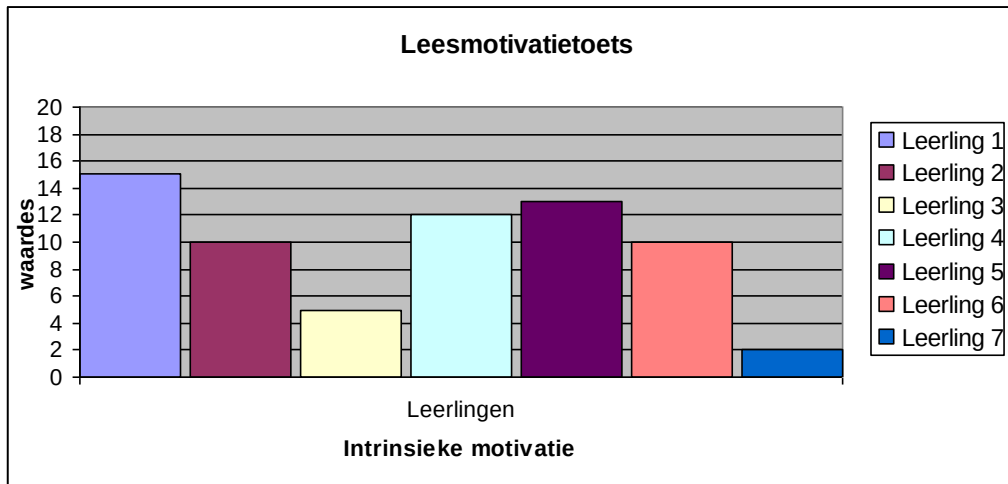
De “Leesmotivatie Toets” (bijlage 11) is afgenomen bij de leerlingen voor het gebruik van “Het Leeskastje”. De leesresultaten behorende bij “Het Dyslexieprotocol” zijn gemeten voor en na het gebruik van “Het Leeskastje”.

Bevindingen toetsgegevens “Leesmotivatie toets”

De “Leesmotivatie Toets” is afgenomen bij de leerlingen. De toets meet de intrinsieke (figuur 2) en extrinsieke motivatie (figuur 3) en een positief (figuur 4) en negatief zelfbeeld (figuur 5) bij de leerlingen. Het bevat uitspraken en open vragen. Voor iedere categorie is een maximale score van 20 te behalen. De totalen van de vier categorieën kunnen worden weergegeven in een grafiek, waaruit een ruitvormig figuur ontstaat (figuur 6). Waar de grootste delen van de ruit getekend zijn, daar liggen de grootste accenten voor deze leerling³

² De volledig uitgewerkte interviews zijn als bijlage 9 toegevoegd

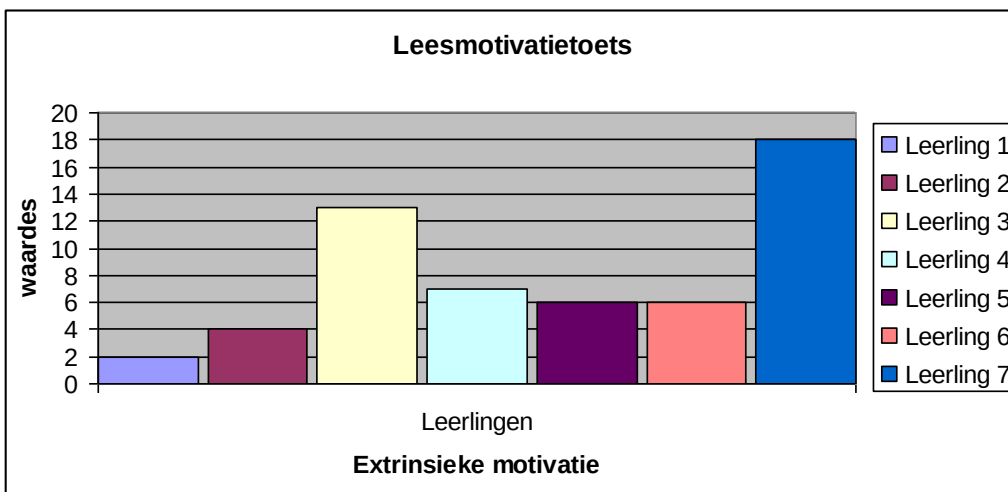
³ De uitgewerkte “Leesmotivatie toetsen” zijn als bijlage 14 toegevoegd.

Figuur 2

Voor figuur 2 geldt: hoe hoger de score, hoe meer de leerling intrinsiek gemotiveerd wordt:

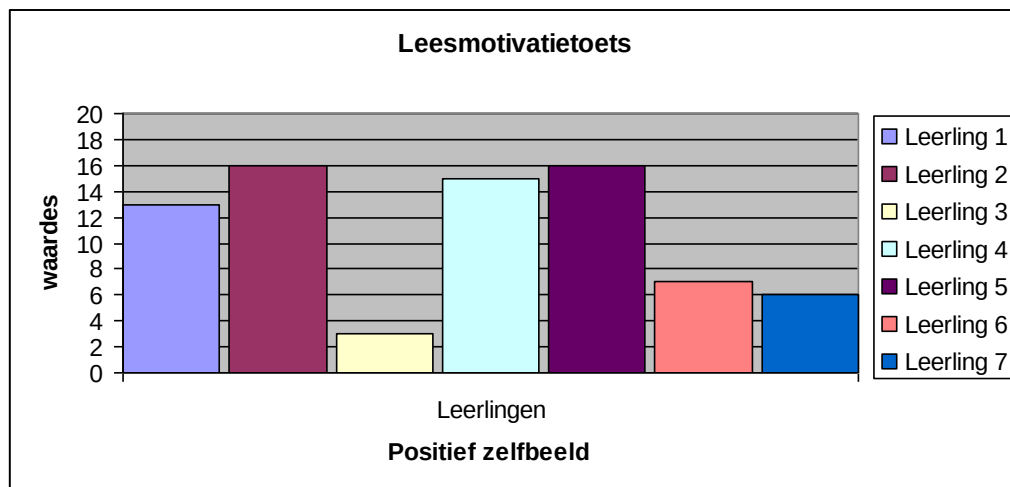
- Leerling 1, 4 en 5 zijn voor meer dan 50% (score 10 of hoger) van binnenuit gemotiveerd.
- Leerling 2 en 6 zijn voor 50% (score 10) van binnenuit gemotiveerd.
- Leerling 3 en 7 zijn voor minder dan 50% (score 10 of lager) van binnenuit gemotiveerd.
- Leerling 7 wordt met een score van 2 het minst van binnenuit gemotiveerd.
- Leerling 1 wordt met een score van 15 het meest van binnenuit gemotiveerd.

Figuur 3

Voor figuur 3 geldt: hoe hoger de score, hoe meer de leerling extrinsiek gemotiveerd wordt:

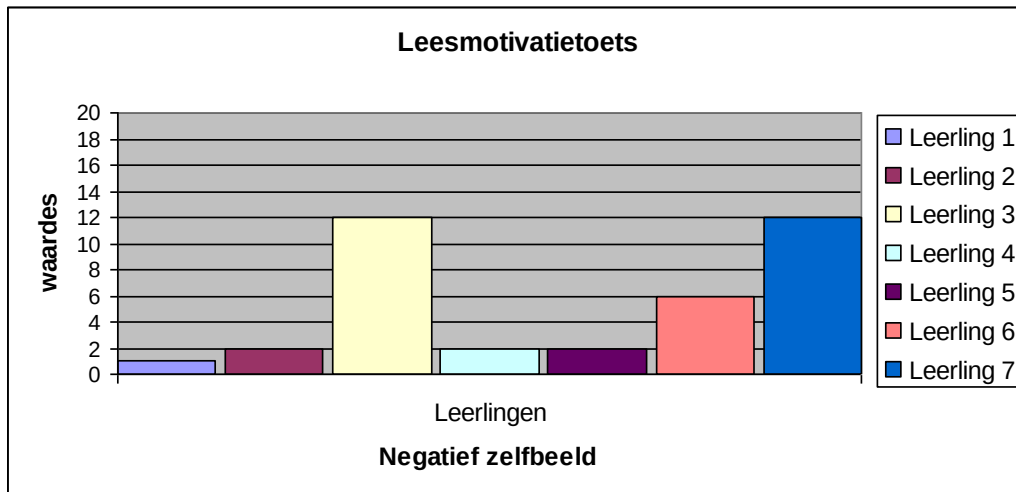
- Leerling 1, 2, 4, 5 en 6 worden voor minder dan 50% (score 10 of lager) door factoren van buitenaf beïnvloed.
- Leerling 3 en 7 worden voor meer dan 50% (score 10 of hoger) door factoren van buitenaf beïnvloed.
- Leerling 7 wordt het meest door factoren van buitenaf beïnvloed.
- Leerling 1 wordt het minst door factoren van buitenaf beïnvloed.

Figuur 4

Voor figuur 4 geldt: hoe hoger de score, hoe positiever het zelfbeeld bij de leerling is (positief zelfbeeld):

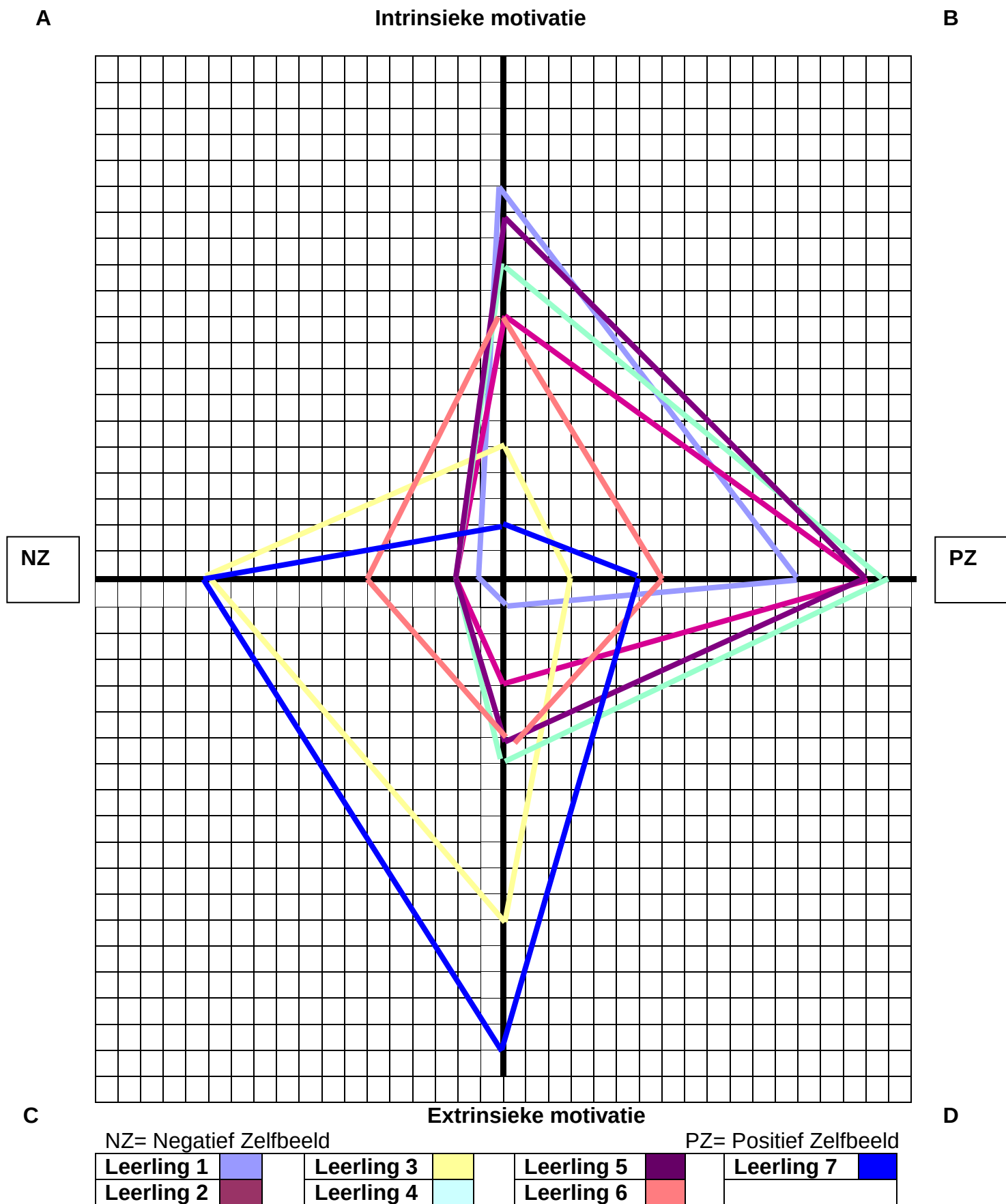
- Leerling 1, 2, 4 en 5 hebben voor meer dan 50% (score 10 of hoger) een positief zelfbeeld.
- Leerling 3, 6 en 7 hebben voor minder dan 50% (score 10 of lager) een positief zelfbeeld.
- Leerling 2 en 5 hebben de hoogste scores en daardoor een positief zelfbeeld.

Figuur 5

Voor figuur 5 geldt: hoe hoger de score, hoe negatiever het zelfbeeld bij de leerling is (negatief zelfbeeld):

- Leerling 1, 2, 4, 5 en 6 hebben voor minder dan 50% (score 10 of lager) een negatief zelfbeeld.
- Leerling 3 en 7 hebben voor meer dan 50% (score 10 of hoger) een negatief zelfbeeld.
- Leerling 1 heeft de laagste score, en daardoor een positief zelfbeeld.
- Leerling 3 en 7 hebben de hoogste score en daardoor een negatief zelfbeeld.

Figuur 6

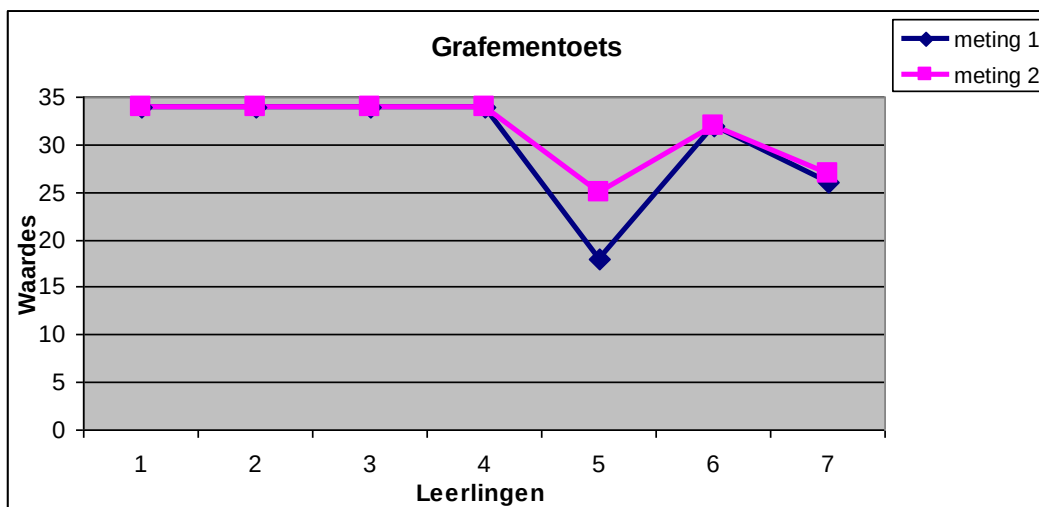
Figuur 6:

- Bij leerling 3 en 7 liggen de grootste accenten bij de extrinsieke motivatie in combinatie met een negatief zelfbeeld.
- Bij leerling 1, 2, 4 en 5 liggen de grootste accenten bij de intrinsieke motivatie in combinatie met een positief zelfbeeld.
- Bij leerling 6 is de ruit het beste verdeeld.

Bevindingen toetsgegevens behorende bij “Het Dyslexieprotocol”

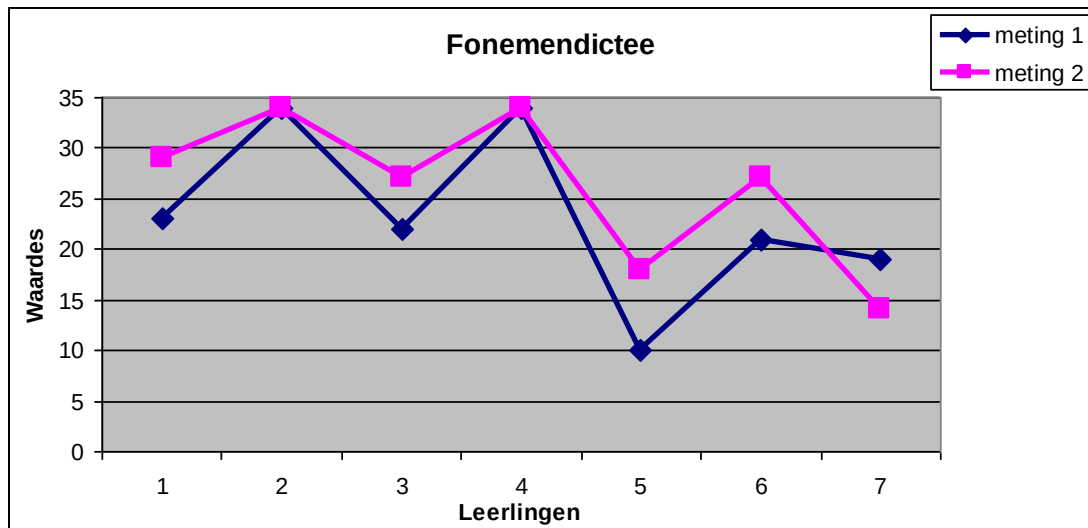
De leestoetsen van “Het Dyslexieprotocol” bestaan uit de volgende onderdelen: grafemetoets (figuur 7), fonemendictee (figuur 8), woorden lezen (figuur 9) en tekst lezen (figuur 10).

Bij de grafemetoets en het fonemendictee kan een maximale score van 35 behaald worden. Bij woorden lezen is dat een maximale score van 30 en bij tekst lezen een maximale score van 60. Hoe hoger de score hoe meer onderdelen de leerling beheerst heeft.

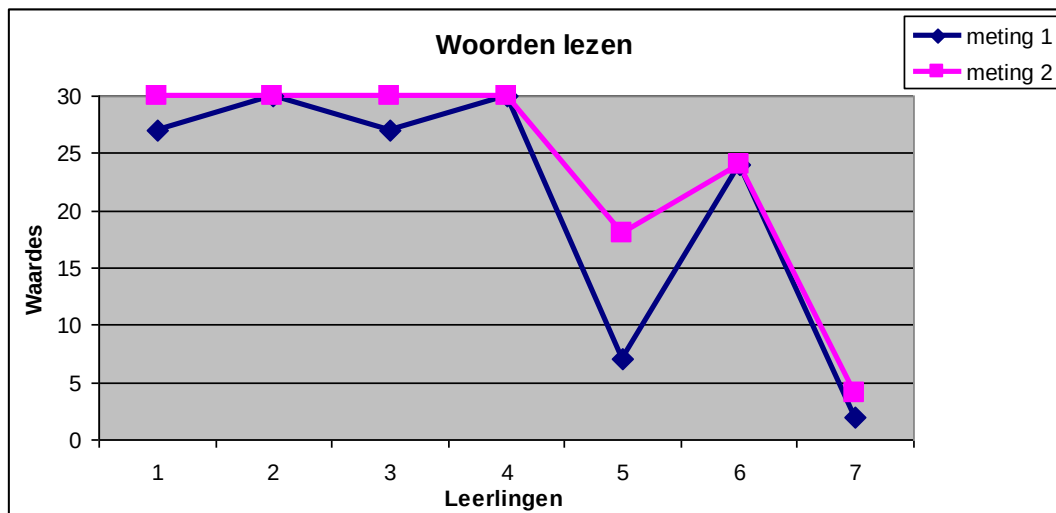
Figuur 7

- Leerling 1, 2, 3 en 4 hebben bij zowel de eerste als de tweede meting de maximale score behaald.
- Leerling 6 en 7 hebben bij zowel de eerste al de tweede meting (bijna) dezelfde score.
- Leerling 5 laat de meeste vooruitgang zien.
- Leerling 6 en 7 laten de minste vooruitgang zien.

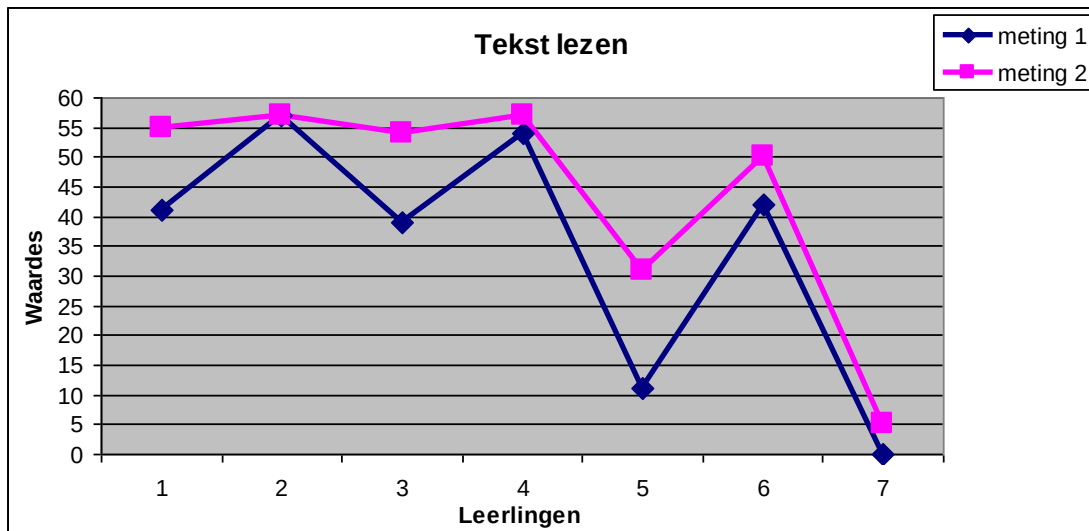
Figuur 8

- Leerling 2 en 4 hebben zowel bij de eerste als de tweede meting de maximale score behaald.
- Leerling 1, 3, 5 en 6 laten een vooruitgang zien.
- Leerling 7 laat een achteruitgang zien.
- Leerling 5 laat de meeste vooruitgang zien.

Figuur 9

- Leerling 2 en 4 hebben bij zowel de eerste als de tweede meting de maximale score behaald.
- Leerling 6 heeft bij zowel de eerste als tweede meting dezelfde score.
- Leerling 1, 3, 5 en 7 laten een vooruitgang zien.
- Leerling 5 laat de meeste vooruitgang zien en leerling 6 en 7 de minste.

Figuur 10

- Leerling 2 en 4 hebben bij zowel de eerste als tweede meting (bijna) dezelfde score.
- Leerling 1, 3, 4, 5, 6 en 7 laten een vooruitgang zien.
- Leerling 1, 3 en 5 laten de meeste vooruitgang zien en leerling 4 en 7 de minste.

4.3 Samenvatting data- analyse en resultaten

Als je naar de data kijkt dan vallen leerling 3, 5 en 7 op door opvallende scores.

Bij leerling 3 liggen bij de grafiek van de “Leesmotivatie toets” de grootste accenten bij de extrinsieke motivatie in combinatie met een negatief zelfbeeld. Deze leerling wordt van binnenuit niet gemotiveerd voor het lezen en heeft een negatief zelfbeeld. Leerling 3 scoort bij de eerste meting van de “Vragenlijst Leesmotivatie” iets hoger dan bij de tweede. De leesmotivatie is minimaal afgenomen. Deze leerling scoort ondanks de beperkte leesmotivatie gemiddeld vergeleken met de andere leerlingen op de toetsen van “Het Dyslexieprotocol”.

Op de grafiek van de “Leesmotivatie toets”, is bij leerling 5 te zien dat deze leerling intrinsiek gemotiveerd is en een positief zelfbeeld heeft. Deze leerling scoort echter bij de eerste meting van de “Vragenlijst Leesmotivatie” hoger dan bij de tweede. De leesmotivatie is met ongeveer 50% afgenomen. De leerling geeft aan dat hij liever afsprekt met vriendjes of alleen speelt in plaats van lezen. Dit is ook terug te zien in de dagelijkse praktijk. Deze leerling speelt nog erg graag en daardoor heeft lezen

geen prioriteit. Leerling 5 behaalt samen met leerling 7 de laagste score op alle toetsen van “Het Dyslexieprotocol”, de leerling laat echter wel vooruitgang zien.

Bij leerling 7 ligt het grootste accent op de grafiek van de “Leesmotivatie toets” bij de extrinsieke motivatie in combinatie met een negatief zelfbeeld. Leerling 7 scoort bij de eerste meting van de “Vragenlijst Leesmotivatie” het laagste van alle leerlingen. De leesmotivatie is echter bij de tweede meting toegenomen. Deze leerling vond bij de eerste meting “het lezen van kinderboeken op school” helemaal niet leuk. Bij de tweede meting geeft hij bij doorvragen aan dat “het lezen van kinderboeken op school” wel leuk is als hij hierbij een luister CD mag gebruiken. Hij geeft ook aan dat hij “naar de bibliotheek gaan” helemaal niet leuk vindt, want dan moet je stil zijn. “In de vakantie boeken lezen” vindt hij helemaal niet leuk, want hij gaat liever vissen vangen. Deze leerling heeft bij de eerste meting de meeste vragen met “helemaal niet leuk” beantwoord. Bij de tweede meting reageert hij positiever, door een aantal vragen met “niet zo leuk” of “leuk” te beantwoorden. Leerling 7 heeft een spraak-taalprobleem wat hem belemmert op school. Daardoor is er niet of nauwelijks vooruitgang te zien bij het lezen. Deze leerling blijft in het aanvankelijk leesproces hangen. Bij deze leerling dienen tools aangeboden te worden om op een andere manier met lezen bezig te zijn (luister CD, compenserende hulpmiddelen). De leerling ervaart het lezen als negatief

Beide leerkrachten zijn overwegend positief over “Het Leeskastje”. Er missen een aantal concrete materialen die goed te realiseren zijn, zodat het kastje nog effectiever kan worden ingezet. Door het kastje in combinatie met het digibord te gebruiken, worden de leerlingen (nog) gemotiveerder. Het is echter nog te vroeg om de leesmotivatie bij de leerlingen goed te kunnen meten. Wel is gebleken dat door het gebruik van “Het Leeskastje” de leerkrachten beter kunnen inspelen op de niveaus van de leerlingen en doelgerichter bezig kunnen zijn.

Hoofdstuk 5: Conclusies

In dit hoofdstuk zullen de verzamelde data-analyse en resultaten van hoofdstuk 4 gekoppeld worden aan de literatuur van hoofdstuk 2. Dit alles vormen de conclusies van dit meesterstuk (5.1). Ook wordt er stilgestaan bij de centrale onderzoeksvraag: “(Hoe) kan ik de leesmotivatie, bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie, verbeteren door de inzet van “Het Leeskastje”? (5.2).

5.1 Conclusies, validering conclusies en aanbevelingen

De gemiddelde MLK- leerling vertoont met technisch lezen ongeveer anderhalf tot twee jaar achterstand. Verschillende fases in de leesontwikkeling worden later bereikt (Schoolgids Mytyschool, 2010). Als je naar de toetsgegevens van “Het Dyslexieprotocol” kijkt dan scoren twee leerlingen (leerling 5 en 7) lager vergeleken met de andere leerlingen. Leerling 5 en leerling 7 scoren bij alle toetsen behalve de grafemetoets 50% of meer onder de maximum score. Terwijl de andere leerlingen hier boven zitten. Bij de grafemetoets halen ze bij beide metingen 50% of meer goed. Leerling 5 laat echter wel een vooruitgang zien. Deze leerling gaat bij alle toetsen behalve bij de grafemetoets met 50% of meer vooruit. Hij laat een vooruitgang zien, maar ondanks dat gegeven, scoort hij laag vergeleken met de andere leerlingen. Leerling 7 scoort het laagste van alle leerlingen. Hij gaat niet of nauwelijks vooruit en scoort ver onder de andere leerlingen.

Leerling 5 en 7 geven bij de “Vragenlijst Leesmotivatie” aan dat lezen minder belangrijk voor hen is, zij vissen of spelen liever. Op de toetsresultaten van “Het Dyslexieprotocol” (Wentink, e.a. 2003) is terug te zien dat leerling 5 en 7 lager scoren dan de andere leerlingen, maar ook de andere leerlingen laten een minimale groei zien. De leerlingen zouden alle onderdelen van het protocol beheerst moeten hebben. Dit is echter niet het geval, ook niet bij de tweede meting. Ze gaan allen gestaag vooruit. Dit past echter wel bij de ontwikkeling van een gemiddelde MLK- leerling. De leerkrachten van de betreffende klas geven aan dat ze nog geen verbetering in zowel de lees- als leerresultaten op de toetsen bij de leerlingen kunnen zien, vanwege de korte tijd. MLK- leerlingen bereiken namelijk langzamer de verschillende fases.

Bij leerlingen met leesmoeilijkheden vormt motivatie de basis voor het maken van vorderingen (Nederlandse taal in het Basisonderwijs, 2010). Het extrinsiek motief kan bij het aanvankelijk lezen de overhand hebben. Naarmate leerlingen ouder worden, wordt er gestreefd naar intrinsieke motivatie (Billaert, 1996). Als je naar de onderzoeksgroep kijkt dan worden twee leerlingen voor 50% of meer door factoren van buitenaf (extrinsieke motivatie) beïnvloed. Vijf leerlingen worden voor 50% of meer van binnenuit gemotiveerd (intrinsieke motivatie). Met in het achterhoofd dat alle leerlingen nog in het aanvankelijk leesproces zitten, is dit opvallend te noemen. Je zou verwachten dat er een groter percentage leerlingen een extrinsiek motief heeft om te lezen, dit is echter niet het geval.

Betrokkenheid en leesbeleving zijn van belang bij het lezen, juist bij leeszwakke leerlingen. Een positieve, steunende pedagogische aanpak is van belang (Smit & Braams, 2008). Maar ook een voortdurend positieve en enthousiaste instelling van de begeleider (Billaert, 1996). Beide leerkrachten zijn zeer gestructureerd bezig geweest met “Het Leeskastje”. Ze wisten waar ze mee bezig waren en stelden zich betrokken op wat betreft het lees- leerproces van de “leeszwakkere” leerlingen. Het enthousiasme droegen ze over aan de leerlingen en heeft er mede voor gezorgd dat de leerlingen enthousiast reageerden op “Het Leeskastje” en een toename van de inzet. De leerlingen raakten steeds meer gemotiveerd om te werken met “Het Leeskastje”.

Als je kijkt naar de gegevens van de “Vragenlijst Leesmotivatie” dan scoren drie leerlingen (leerling 2, 6 en 7) bij de tweede meting hoger dan bij de eerste meting. Hun leesmotivatie is toegenomen. Twee leerlingen (leerling 1 en 4) scoren hetzelfde, hun leesmotivatie is hetzelfde gebleven. Bij twee leerlingen (leerling 3 en 5) is de leesmotivatie afgenomen. Bij leerling 5 is dit met ongeveer 50%. Motivatie kan hierbij een rol spelen. De stof dient namelijk binnen de belangstellingssfeer van de leerling te liggen (Paymans, 2010). Leerling 5 geeft aan dat hij andere zaken, zoals spelen, belangrijker acht dan het lezen, maar ondanks dit gegeven is het toch een fikse achteruitgang. Als je naar de toetsresultaten kijkt, dan laat deze leerling echter een vooruitgang zien, toch blijft hij vergeleken met de andere leerlingen achter. Dit kan ook mede de oorzaak zijn dat zijn leesmotivatie is afgenomen. Verder kunnen er andere aspecten meespelen, zoals het zelfvertrouwen van de leerling (Paymans,

2010). Misschien zijn de verwachtingen te hoog, waardoor deze leerling de stof als te moeilijk ervaart. Wat ook kan meespelen is dat de presentatie van de leerstof niet aanschouwelijk en speels genoeg wordt aangeboden voor hem, waardoor het niet bij zijn leefwereld aansluit (Paymans, 2010). Dit komt overeen met wat hij aangeeft, “Spelen is veel leuker”.

“Het Leeskastje” geeft een concrete invulling aan de tussendoelen van “Het Dyslexieprotocol” en is een hulpmiddel om de tussendoelen te implementeren, maar ook een instrument om vroegtijdig leesproblemen te signaleren en te remediëren (Wetzelaer, 2006). Beide leerkrachten geven aan dat door het gebruik van “Het Leeskastje” alle onderdelen van “Het Dyslexieprotocol” aan de orde komen. Van tevoren hadden de leerkrachten niet goed voor ogen of daadwerkelijk alle doelen van “Het Dyslexieprotocol” behandeld werden in de klas. Door gebruik te maken van “Het Leeskastje” werd er structuur aangebracht in de doelen en werden de doelen helderder. Daardoor werd voor hen de leerlijn helderder en kun je volgens één van de leerkrachten de ontwikkelingslijn van de leerlingen beter volgen. Door op een andere manier met de doelen bezig te zijn, kunnen de leerkrachten beter resultaten zien bij de leerlingen, omdat nu de doelen makkelijker te herkennen zijn.

“Het Leeskastje” laat “Het Dyslexieprotocol” leven bij leerkrachten en laat kleuters op een leuke manier vertrouwd raken met lees- en/of prentenboeken (Het Leeskastje, 2010). De laatjes prikkelen de nieuwsgierigheid (Dagblad de Limburger, 2005). Uit de observaties komt naar voren dat de leerlingen erg enthousiast zijn over het gebruik van “Het Leeskastje”. Door op een speelse en gestructureerde manier met prentenboeken bezig te zijn en het enthousiasme van de leerkrachten, nam de inzet en motivatie van de leerlingen toe. Dit was tijdens de observaties terug te zien aan de non-verbale en verbale communicatie van de leerlingen, bijvoorbeeld door te glimlachen bij het tevoorschijn komen van “Het Leeskastje”, maar ook door de opmerking: “Juf wanneer gaan we weer met het kastje werken?”. De leerlingen groeiden van afwachterende leerlingen naar actieve deelnemende leerlingen.

De nieuwsgierigheid van de leerlingen werd geprikkeld, mede door de diverse laatjes van “Het Leeskastje”. De leerlingen waren benieuwd wat er uit de laatjes zou komen. Het materiaal in de laatjes wordt gestructureerd aangeleverd. Het is overzichtelijk voor zowel de leerkracht als de leerlingen (Wetzelaer, 2006). Dit bevestigen beide

leerkrachten. Het is een gestructureerd middel, maar ondanks dat biedt het tevens ruimte voor eigen inbreng van de leerkracht. De leerlingen leerden gaandeweg de structuur van de laatjes en daarmee “Het Leeskastje” kennen, zodat de onderdelen steeds herkenbaarder werden. De leerlingen groeiden van afwachtende naar actieve deelnemers aan het lees- leerproces.

5.2 Centrale onderzoeksvraag

Hoe) kan ik de leesmotivatie, bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie, verbeteren door de inzet van “Het Leeskastje” ?”

De “Vragenlijst Leesmotivatie” is afgenomen, dit om te kijken of het middel, “Het Leeskastje”, een positief effect heeft gehad op de leerlingen. Met andere woorden of de leesmotivatie bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie is toegenomen. Uit de resultaten blijkt dat bij drie (leerling 2, 6 en 7) van de zeven leerlingen de leesmotivatie is toegenomen. Bij twee leerlingen (leerling 1 en 4) is de leesmotivatie (bijna) hetzelfde gebleven. En bij twee leerlingen (leerling 3 en 5) is de leesmotivatie afgenomen, bij één leerling (leerling 5) zelfs met ongeveer 50%. Als je het zwart wit bekijkt dan heeft het gebruik van het middel, “Het Leeskastje”, bij drie leerlingen effect gehad op de leesmotivatie en bij vier leerlingen heeft het geen effect gehad op de leesmotivatie. Er spelen echter meerdere factoren mee. Onder andere de intrinsieke/ extrinsieke motivatie en een negatief/ positief zelfbeeld bij de leerlingen. Leerlingen die ervaren dat ze door hun beperking (spraak –taalprobleem) bij het lezen minder goed zijn dan andere leerlingen, zullen minder gemotiveerd zijn om te lezen. Maar leesmotivatie speelt ook mee bij leerlingen die minder waarde hechten aan het lezen, omdat ze meer waarde hechten aan andere activiteiten zoals spelen en vissen. De leesmotivatie is bij de meerderheid van de leerlingen niet toegenomen, maar de motivatie voor het werken met “Het Leeskastje” is echter wel toegenomen. Dit is mede te danken aan het enthousiasme van de leerkrachten. Het enthousiasme dat de leerkrachten zelf hadden met betrekking tot “Het Leeskastje” hebben ze overgebracht en vervolgens overgedragen op de leerlingen, waardoor de leerlingen actieve deelnemers aan het lees- en leerproces werden. Als er voor een langere tijd met “Het Leeskastje” gewerkt kan worden, waardoor de leerkrachten meer ervaring op kunnen doen, dan zou dat een positieve invloed kunnen hebben op de

leesmotivatie van de leerlingen. De onderzoeksperiode is nu echter te kort geweest om dit te kunnen constateren.

Kortom: (Hoe) kan ik de leesmotivatie, bij onze moeilijk lerende kinderen uit groep drie, verbeteren door de inzet van “Het Leeskastje”?

Met het middel “Het Leeskastje” kan de leesmotivatie bij onze moeilijk lerende kinderen verbeterd worden, mits er sprake is van:

- enthousiaste leerkrachten die hun enthousiasme overbrengen op de leerlingen,
- leerlingen die intrinsiek gemotiveerd zijn en een positief zelfbeeld hebben,
- leerlingen die niet belemmerd worden door spraak- taalproblemen of dergelijke problemen,
- leerlingen die lezen op de eerste plaats hebben staan i.p.v. andere activiteiten zoals vissen en/ of spelen;
- een actieve deelname van de leerlingen.

Ik heb ervoor gezorgd dat “Het Leeskastje” gepresenteerd kon worden binnen onze school. Als gevolg hiervan werden de leerkrachten enthousiast om ermee te gaan werken. Deze leerkrachten waren vervolgens bereid om mee te werken aan het onderzoek. Ik heb de leerkrachten gedurende het gehele onderzoek begeleidt bij het werken met “Het Leeskastje”. Dit heb ik gedaan door middel van observaties, het afnemen van toetsen en het voeren van gesprekken met zowel leerlingen als leerkrachten. Ik heb het gehele proces gestuurd, geleid en begeleid. Waren er onduidelijkheden met betrekking tot “Het Leeskastje” dan klopten de leerkrachten bij me aan en keken we samen hoe nu verder. Er werd teruggekeken naar het verloop van het werken met “Het Leeskastje” en ervaringen en resultaten van de onderzoeken werden met elkaar uitgewisseld. Zo kon het proces goed in de gaten worden gehouden. Dit alles om het proces bij te houden en in goede banen te leiden. Hierbij heb ik een open houding aangenomen, waarbij feedback van de leerkrachten van essentieel belang is geweest. Zij moesten er immers in de praktijk mee werken. Ik liet me sturen en leiden naar aanleiding van de zaken die zij aandroegen of op merkten. Mijn houding heeft er mede voor gezorgd dat de beschreven resultaten zijn behaald.

Conclusie:

Als alles wat hierboven beschreven staat gerealiseerd kan worden dan kan de leesmotivatie bij moeilijk lerende kinderen uit groep drie verbeteren door gebruik te maken van het middel “Het Leeskastje”.

Hoofdstuk 6: Evaluatie onderzoek

In dit hoofdstuk wordt stil gestaan bij de relatering van de conclusies voor de toekomst (6.1) en vindt er evaluatie van het onderzoek plaats (6.2).

6.1 Relatering conclusies voor de toekomst van mijn onderzoeksdomein

Het onderzoeksdomein “Het Leeskastje” heeft niet het optimale resultaat opgeleverd, namelijk het verbeteren van de leesmotivatie bij alle leerlingen. Dit heeft diverse oorzaken gehad, die in hoofdstuk 5 zijn toegelicht. Het uitproberen van “Het Leeskastje” heeft er echter wel voor gezorgd dat de leerkrachten en leerlingen enthousiast zijn geworden voor “Het Leeskastje”. De leerkrachten hebben door hun enthousiasme er mede voor gezorgd dat de leerlingen enthousiast reageerden op “Het Leeskastje”. De inzet en motivatie bij de leerlingen nam toe door op een speelse manier met prentenboeken bezig te zijn. Het werken met “Het Leeskastje” is na afloop van het onderzoek voortgezet.

De leerkrachten zijn in samenspraak met mij bezig met het koppelen van de laatjes van “Het Leeskastje” aan concrete activiteiten, doelen en materialen omdat dit als gemis ervaren werd door de leerkrachten (bijlage 15). De leerkrachten willen volgend schooljaar het werken met “Het Leeskastje” voortzetten met daarbij de uitgewerkte activiteiten, doelen en materialen. Ik blijf de leerkrachten en leerlingen ondersteunen, door te komen observeren tijdens het gebruik van “Het Leeskastje”, gesprekken in te plannen met de leerkrachten en de leerlingen en door te toetsen. De “Leesmotivatie Toets” wordt in ieder geval bij de leerlingen afgenomen, omdat de onderzoeksperiode te kort was om dit een tweede keer af te nemen, wordt dit volgend schooljaar afgenomen. Verder worden de leerlingen gevolgd bij de toetsen van “Het Dyslexieprotocol”.

Het werken met “Het Leeskastje” heeft er mede voor gezorgd dat het als onderdeel is opgenomen in het taal- lees verbetertraject op onze school. En heeft ertoe geleid dat “Het Leeskastje” als middel in het leesatelier, wat binnenkort binnen onze school gecreëerd gaat worden, gebruikt gaat worden.

De introductie (en invoering) van “Het Leeskastje” heeft er ook voor gezorgd dat meerdere klassen er volgend schooljaar mee gaan werken. Er is afgesproken dat ik in een aantal schoolbrede vergaderingen het onderwerp “Het Leeskastje” inbreng,

zodat iedereen op de hoogte wordt gehouden. Op deze manier begint de olievlek zich langzaam te verspreiden binnen onze school.

6.2 Evaluatie onderzoek

In deze paragraaf vindt een reflectie op mezelf en het procesverloop plaats. Er wordt tevens stil gestaan bij: Het ervaren van weerstand, tijdsdruk en de samenwerking. Wat ging wel/niet goed? Wat zou ik de volgende keer wel/niet anders doen? Hoe heb ik het als persoon ervaren? Hoe is het gegaan? Wat heb ik ervan geleerd? Wat heeft dit onderzoek voor mij betekend?

Ik heb het meesterstuk als een “recept” ervaren, waarvan de losse ingrediënten de basis vormen en de ingrediënten samen voor een eindproduct zorgen, namelijk “Het Meesterstuk”. Dit heb ik weergegeven in een kort verhaaltje:

“Toen ik aan dit onderzoek begon was het één grote ongestructureerde massa. Ik zag de massa als geheel. Ik zag echter niet dat alle losse ingrediënten van essentieel belang zijn voor de gehele massa. Naarmate ik de ingrediënten uit de massa ging halen, begon de massa gestructureerd te worden. De ingrediënten werden (h)erkend en kregen een plaats toebedeeld in de massa, waardoor een bepaalde structuur ontstond. Na vele uren harde arbeid ontstond uiteindelijk een eindproduct, namelijk “Het meesterstuk.”

Voordat ik aan het onderzoek begon kwamen er veel vragen in mij op: Hoe reageren de leerkrachten op “Het Leeskastje”? Zien ze het weer als iets extra's bij het vele werk wat ze al hebben? Zijn ze van mening dat het een promotie van een middel is, waarvoor na een paar weken weer een ander middel in de plaats komt? Hoe reageren de leerlingen op “Het Leeskastje”? Zijn ze enthousiast of juist niet? Verbeterd de leesmotivatie en daarmee ook de lees- en leerresultaten? Heel wat vragen waar ik op dat moment nog geen antwoord op kon geven. In het begin was alles ongestructureerd, ik wist niet goed waar ik mee moest beginnen. Er waren zoveel facetten die ik aan de orde wilde stellen. Hoe moest ik dat nu weer vorm gaan geven? Uiteindelijk kwam ik erachter dat niet alle facetten aan de orde kunnen komen, omdat daar de periode te kort voor is. Ik heb ook verscheidene malen zaken weggelaten of herschreven. De theorie had ik teveel in aparte hoofdstukken

weergegeven waardoor het onduidelijk en rommelig werd. Ik heb een aantal hoofdstukken samengepakt en tot één hoofdstuk gemaakt. Dat was een lastige klus, achteraf gezien had ik dat beter meteen kunnen doen, want het heeft me erg veel tijd gekost. Soms bekreep me het gevoel “Red ik het allemaal wel op tijd? ”. Ik heb me hier echter niet door laten leiden en heb me erdoorheen gebeten en de moed niet opgegeven. Met in mijn achterhoofd alle positieve dingen die het onderzoek al had gebracht. Bijvoorbeeld het enthousiasme van de leerkrachten en de leerlingen. Deze gegevens gaven mij energie om me er vol overgave in te storten.

De lessen voor “Het Leeskastje” waren er voor de onderzoeksgroep, maar er was nog geen concreet materiaal bij de lessen aanwezig. De leerkrachten van de onderzoeksgroep hebben een les uitgekozen en hebben vervolgens zelf het concrete materiaal erbij gezocht. De leerkrachten gingen meteen vol enthousiasme aan de slag met “Het Leeskastje”. Tussendoor vroegen ze regelmatig naar ideeën voor de laatjes. Samen met hen keek ik wat er gebruikt kon worden. Bij onduidelijkheden klopten ze bij me aan en keken we samen hoe nu verder. Regelmatig keken we naar het verloop van het werken met “Het Leeskastje”. Ervaringen en resultaten van onderzoeken werden met elkaar uitgewisseld. Zo kon het proces goed in de gaten worden gehouden. De leerkrachten hebben ertoe bijgedragen dat “Het Leeskastje” nu leeft binnen de school. Als de leerkrachten niet zo enthousiast waren geweest, was dit een heel ander onderzoek geworden.

Tijdens de observaties viel het op dat de leerlingen in eerste instantie een afwachtende houding aannamen. “Het Leeskastje” was een volkomen nieuw middel voor hen en ze wisten niet wat hen te wachten stond. Ze lieten alles over zich heen komen. Je zag dat de leerlingen langzaam aan vertrouwd raakten met “Het Leeskastje” en de structuur ervan ging herkennen. De gezichtsuitdrukkingen spraken boekdelen, van nieuwsgierige tot glimlachende gezichtjes. Ieder observatiemoment was voor mij een feest, maar tevens ook een leermoment. Het enthousiasme en de motivatie van de leerlingen om te mogen werken met “Het Leeskastje” nam zichtbaar toe. Ik genoot van de momenten dat ik kon observeren in de klas en vooral als ik de leerkrachten zo enthousiast bezig zag met “Het Leeskastje”.

Het uiteindelijke doel het verbeteren van de leesmotivatie door gebruik te maken van “Het Leeskastje”, is uiteindelijk niet helemaal bereikt. Ik vond het in eerste instantie niet prettig om te zien dat de leesmotivatie niet bij alle leerlingen verbeterd was. Ik baalde hier enorm van, vooral omdat bij één leerling de leesmotivatie met ongeveer 50% was afgenomen. De toetsgegevens lieten mij leiden naar het negatieve. Toen ik echter de gegevens ging vergelijken met de literatuur en andere verzamelde gegevens, heb ik dat bij gesteld. Er spelen namelijk andere factoren mee die van invloed zijn. Daar dien je ook rekening mee te houden. De leesmotivatie is dan wel niet verbeterd, het onderzoek heeft wel vele andere kostbare momenten en resultaten opgeleverd. Die ook van essentieel belang zijn. Zoals enthousiaste leerlingen en leerkrachten en de doorvoering van “Het Leeskastje” binnen de school. Dit zijn zaken die erg positief zijn en die net zo belangrijk zijn.

Tot slot:

Ik heb het onderzoek als zeer leerzaam ervaren. Soms zat het mee, soms zat het tegen. De bergen waren soms hoog en soms zelfs nog hoger. Ik heb geleerd met vallen en opstaan. Soms zag ik door de bomen het bos niet meer. Maar ondanks dat alles ligt er een meesterstuk op tafel om trots op te zijn. En dat ben ik ook!

Literatuurlijst

Baard, D., Goede, M. d., & Teunissen, J. (2005). *Basisboek kwalitatief onderzoek: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.

Billiaert, E. (1996). *Behandeling van leesproblemen: Technieken om leeszwakke kinderen te begeleiden*. Alphen aan den Rijn: Samsom H.D. Tjeenk Willink.

Chall, J. (1983) *Learning to read: The Great Debate*. New York: McGraw-Hill

Dagblad de Limburger (2005) *Spannend 'Leeskastje' maakt lezen leuk*, geraadpleegd op 13 februari 2010, van [http://taalunieversum.org/nieuws/960/spannend leeskastje maakt lezen leuk](http://taalunieversum.org/nieuws/960/spannend_leeskastje_maaht_lezen_leuk)

Elsäcker, W. van (2002), *Vragenlijst leesmotivatie*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands en Den Haag: Het Haags Centrum voor Onderwijsbegeleiding (HCO)

Hanff, J., Schippers, M. Gemert, H. van (2004) *Protocol Zie Zo begrijpend lezen*, Rosmalen: Zie Zo Educatief.

Harinck, F. (2007) *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant-Uitgevers N.V.

Het Leeskastje (2010) *Wie zijn wij?* Geraadpleegd op 2 februari 2010, van <http://www.hetleeskastje.nl>

Juf Ilse (2010) Leeskastje geraadpleegd op 3 maart 210, van www.jufilsuh.punt.nl

Kallenberg, T., Koster, B., Onstenk, J., Scheepsma, W. (2007) *Ontwikkeling door onderzoek*. Utrecht/ Zutphen: ThiemeMeulenhoff

Kennisnet (2010) *Klankkastje* Geraadpleegd op 25 februari 2010, van http://digischool.kennisnet.nl/community_po12/abcvandesite/klankkastje

Masterplan Dyslexie (2010), *Voorschotbenadering bij oudste kleuters*, geraadpleegd op 15 februari 2010, van www.masterplandyslexie.nl

Nederlandse taal in het Basisonderwijs (2010) *Leesmotivatie*, geraadpleegd op 1 maart 2010, van <http://www.taalsite.nl/bibliotheek/lexicon/00167/>

Paymans, A (2010), *Algemene problemen van moeilijk lerende kinderen*, geraadpleegd op 21 maart 2010, van <http://www.fontys.nl/lerarenopleiding/tilburg/fo/magazijn/Problemen%20bij%20het%20leren/Problemen%20die%20het%20leren%20nadelig%20beïnvloeden/Andere%20problemen/Moeilijk%20lerende%20kinderen.doc>

Schoolgids Mytyschool (2010), *School voor speciaal onderwijs/voortgezet speciaal onderwijs*. Geraadpleegd op 2 maart 2010.

Smits, A. E., & Braams, T. (2008). *Dyslectische kinderen leren lezen Individuele, groepsgewijze en klassikale werkvormen voor de behandeling van leesproblemen*. Amsterdam: Boom

Van Dale (2009) *Gratis onlinewoordenboek Nederlands*, geraadpleegd op 10 maart 2010, van <http://www.vandale.nl>

Verhoeven, N. (2007). *Wat is onderzoek?: Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Amsterdam: Boom onderwijs.

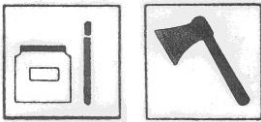
Wentink, H., & Verhoeven, L. (2003). *Protocol leesproblemen en dyslexie*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Wetzelaer, K (2006) *Het Leeskastje*, *Kennisnet Leerlingzorg Archief*, geraadpleegd op 13 februari 2010, van <http://leerlingzorgpo.kennisnet.nl/archief/bijdragen2006/leeskastje>

Bijlagen

Bijlage 1: Laatjes “Leeskastje”

1. Boekoriëntatie.

2. Verhaalbegrip. 	
3. Functies van geschreven taal. 	
4. Relatie tussen gesproken en geschreven taal. 	5. Taalbewustzijn, fonologisch bewustzijn.
5. Taalbewustzijn, fonemisch bewustzijn. 	6. Alfabetisch principe.

1. Boekoriëntatie.

Bovenop het kastje, op een boekenplank, staat centraal het boek als uitgangspunt. Een boek kun je lezen en platen vertellen een verhaal.

2. Verhaalbegrip.

Wat gebeurt er en hoe loopt het af? Speel een verhaal en vertel het op je eigen manier. In het laatje vind je alle spullen die je nodig hebt.

3. Functies van geschreven taal.

Geschreven taal is communicatie. Je hebt een instrument om je gedachten vast houden. Met letters als je ze al beheerst, maar ook met symbolen zoals pictogrammen. Het verschil tussen lezen en schrijven wordt duidelijk.

4. Relatie tussen gesproken en geschreven taal.

Gesproken woorden zijn vastgelegd op papier. Die kun je dus steeds weer opnieuw lezen, uitspreken en horen.

5. Taalbewustzijn / fonologisch bewustzijn en fonetisch bewustzijn.

Dit is zo belangrijk, dat het niet in één laatste onderdeel te brengen is.

Fonologisch bewustzijn, bewustzijn van klanken in een taal. Het kunnen spelen met afzonderlijke klankonderdelen.

Fonemisch bewustzijn, een gesproken woord bestaat uit letters, fonemen. De gevorderde fase van fonologisch bewustzijn.

6. Alfabetisch principe.

Woorden zijn opgebouwd uit klanken die weer corresponderen met letters. Leerlingen ontdekken de foneem/grafeem koppeling.

(Het Leeskastje, 2010)

Bijlage 2: Voorbeelden klankkastje

- Groep 1: opdelen van zinnen in woorden en woorden in klankgroepen
 - Zinnen kunnen worden opgedeeld in woorden. Bij voorkeur met eenlettergrepige woorden, zoals in "Ben je boos, pluk een roos
 - Van samengestelde woorden naar losse woorden. Dierentuin wordt dieren en tuin, bloemenvaas wordt bloemen en vaas
 - Opdelen van woorden in klankgroepen. Leerlingen vinden het heerlijk om op de woorden van een liedje of versje te lopen. Ook het klappen van woorden in een beeldwoordenveld is een favoriete activiteit.
 - Verbinden van klankgroepen tot woorden.
- Groep 2: rijmen, eind- en beginrijm
 - Opzeggen van rijmpjes met anderen. Eindeloos rijmen... Ter voorbereiding van de volgende fase is het erg aantrekkelijk om met uitgetekende versjes/ liedjes te werken.
 - Welke leerlingen kunnen helemaal zelfstandig (al dan niet met visuele ondersteuning) een rijmpje opzeggen? Een rijmhoed, rijmmicrofoon of rijmtent kan hier goed bij helpen!
 - Een uitgeschreven liedje of versje. Valt de leerlingen iets op? De opgeschreven woorden hebben dezelfde kleur/ dezelfde letters.... het rijmt. Ook het voorlezen van een rijmprentenboek biedt veel uitdaging.
 - Weet jij nog meer woorden die rijmen op.....
 - Het herkennen van langgerekte beginrijm. Mmmoeders mmmooiste mmmoet mmmet mmmij mmme. Ook leuk om te doen met de zogenaamde tongbrekers.
 - Welk woord hoort er niet in thuis? Tongbrekers zijn versjes die je hiervoor in kunt zetten.
 - Boertje van Buuten en Hakim Hak horen ook bij de familie taalspel. Wat zou je daar allemaal mee kunnen doen?
- Groep 3: hakken en plakken van klanken
 - Leerlingen sorteren woordjes op klank. Welke horen bij elkaar?
 - Auditieve analyse op klankniveau.

- Auditieve synthese op klankniveau.
- Groep 4: letterkennis
- De lettervlieg is dol op letters en probeert die overal mee naar toe te nemen en vooral naar haar huisje. Je kunt er ook voor kiezen om het klankkastje uit te breiden met de andere doelen voor ontluikende geletterdheid. Dan krijg je dus extra laatjes erbij, die overeenkomen met de laatjes van “Het Leeskastje” (Kennisnet, 2010).

Bijlage 3: Observatielijst

Hoofdvraagstelling: Hoe reageren de leerlingen en leerkrachten op de inzet van “Het Leeskastje”?

De volgende vragen zijn van belang:

Wie/wat wil ik gaan observeren?

Ik ga zowel de leerlingen als beide leerkrachten observeren tijdens het gebruik van “Het Leeskastje”.

Welk aspect van het gedrag ga ik observeren?

Ik ga zowel de non- verbale als verbale communicatie van leerlingen observeren. Maar ook de inzet en motivatie van leerlingen

In welke situatie ga ik observeren?

Ik ga observeren tijdens de lessen waarbij gebruik wordt gemaakt van “Het Leeskastje”. Ik ga bij beide leerkrachten observeren, om zo een beter en objectiever beeld te krijgen.

Waartoe moeten de observaties leiden?

Ik wil een antwoord krijgen op de hoofdvraagstelling van de observatie.

Bijlage 4: Observaties

Observatie 1: leerkracht 1

- De leerkracht vertelt (enthousiast) dat ze iets leuks heeft.
- “Het Leeskastje” komt tevoorschijn en de leerlingen kijken nieuwsgierig naar “Het Leeskastje” en wachten vervolgens af wat er gaat komen.
- De laatjes gaan open en de leerlingen kijken vol verbazing wat er uit de laatjes gaat komen.
- De leerlingen nemen weinig tot geen initiatief. De leerkracht reikt het materiaal aan en stuurt de leerlingen.
- De leerkracht is nog zoekende welke opdrachten er bij welk laatje horen.

Observatie 2: leerkracht 2

- De leerkracht haalt vol enthousiasme “Het Leeskastje” tevoorschijn.
- De leerlingen kijken afwachtend wat er gaat komen.
- De leerkracht haalt spullen uit de laatjes en vertelt welke opdracht erbij hoort.
- De leerlingen doen mee met de opdrachten, maar alleen op aanwijzing van de leerkracht.
- Er komt weinig uit de leerlingen zelf de leerkracht draagt/reikt alles aan.

Observatie 3: leerkracht 1

- De leerkracht presenteert vol enthousiasme “Het Leeskastje”.
- “Het Leeskastje” komt tevoorschijn twee leerlingen beginnen te glimlachen.
- Een leerling vraagt of er weer opdrachten uit het laatje komen.
- De leerkracht bespreekt de opdrachten met de leerlingen.
- Ze weet veel beter waar ze over praat dan bij de eerste observatie.
- De leerlingen nemen een actievere houding aan. Ze reageren op vragen en doen mee met de opdrachten.

Observatie 4: leerkracht 2

- “Het Leeskastje” komt tevoorschijn drie leerlingen beginnen te glimlachen.
- De leerlingen reageren sneller en actiever op vragen die gesteld worden.
- De leerlingen beginnen bekend en gewend te raken met “Het Leeskastje”.

- De leerkracht blijft enthousiast en probeert de leerlingen te stimuleren om actief mee te doen met de les.

Observatie 5: leerkracht 1

- De leerkracht gaat zeer gestructureerd te werk. Ze weet welke opdracht er bij welk laasje hoort.
- De leerlingen doen allen actief mee met de les. Ze beantwoorden vragen en stellen zelf tussendoor vragen aan de leerkracht.
- Na afloop van de les maakt leerling 1 de opmerking : “Juf wanneer gaan we weer met het kastje werken? “

Observatie 6: leerkracht 2

- De leerlingen reageren enthousiast bij het tevoorschijn komen van “Het Leeskastje”.
- Een leerling vraagt aan de leerkracht of de letterbij weer gaat komen. De leerkracht antwoordt dat deze aan het einde van de les met een letter tevoorschijn komt. De leerling glimlacht bij de opmerking van de leerkracht.
- Alle leerlingen doen actief mee met de les. Hun inzet en motivatie is veel beter dan bij de eerste observatie.
- De leerkracht blijft enthousiast en stimuleert de leerlingen om actief deel te nemen.

Bijlage 5: Handleiding “Vragenlijst Leesmotivatie”

Algemeen

De Vragenlijst Leesmotivatie is ontwikkeld in het kader van het Onderwijskansenplan door het Expertisecentrum Nederlands te Nijmegen en het Haags Centrum voor Onderwijsbegeleiding en is gebaseerd op toetsen/vragenlijsten van Aarnoutse (1990), Gambrell, Palmer, Codling, & Mazzoni (1995), en het PIRLS onderzoek (2001). De toets kan zowel klassikaal als individueel worden afgenomen en is bruikbaar bij elke methode en/of aanpak.

De vragenlijst bestaat uit twee delen. Deel 1 van de vragenlijst is geschikt voor groep 4 tot en met 8 en meet de leesmotivatie van de kinderen. Het kan ook afgenomen worden bij groep 3, maar dan mondeling. Hoe hoger de leerlingen scoren op deze toets, hoe hoger hun leesmotivatie. Onderzoek heeft uitgewezen dat tijdens de basisschoolperiode de leesmotivatie van de kinderen daalt. Dit betekent dat de scores tussen de verschillende groepen niet met elkaar vergeleken kunnen worden. Wel kunt u de scores van verschillende groepen 3 (of 4, 5, 6, 7, 8) met elkaar vergelijken. Ook kunt u de score van een individuele leerling vergelijken met de gemiddelde groepsscore. Zo kunt u zien of een leerling boven of onder het groepsgemiddelde scoort. Verder kunt u zien of over een aantal jaren de leesmotivatie in een bepaalde groep omhoog of omlaag gaat.

Met deze toets kunt u meten of leesbevorderende activiteiten in uw groep een positief effect hebben gehad op de leesmotivatie. Vooral de voormeting is hierbij van belang. Als u in uw groep met een nieuwe leesaanpak begint, is het van belang om de toets van tevoren af te nemen, als voormeting. Als u de test bijvoorbeeld drie keer per jaar afneemt, kunt u zien of de kinderen in uw groep hoger zijn gaan scoren op leesmotivatie. Ook als er schoolbreed een nieuwe aanpak ingevoerd wordt, kunt u zien of dit een positieve invloed heeft gehad. Als er bijvoorbeeld door alle groepen van de school bij de voormeting gemiddeld 20 punten gescoord wordt en het jaar daarop gemiddeld 30 punten, is er sprake van vooruitgang. De toets kan naar behoeven meerdere keren per jaar worden afgenomen.

Deel 2 van de vragenlijst is geschikt voor kinderen van groep 5 à 6 tot en met groep 8. Door het lezen van de antwoorden krijgt de leerkracht meer inzicht in de leesvoorkeuren van de kinderen en in hun kennis van boeken en auteurs. Van dit onderdeel hoeft geen score bijgehouden te worden. Ook dit deel kan meerdere keren per jaar worden afgenomen.

Richtlijnen bij het afnemen van de Vragenlijst Leesmotivatie

Deel 1 (voor groep 3 tot en met groep 8)

Kopieer Deel 1 (en eventueel ook Deel 2) voor alle leerlingen en deel deze uit. Laat de leerlingen hun voor- en achternaam invullen en de datum (ook het jaartal). Bij groep 3 wordt de vragenlijst mondeling afgenomen en worden de antwoorden door de leerkracht ingevuld.

Zeg:

Ik ga straks een paar zinnen voorlezen. Ik wil graag weten wat je van lezen vindt. Je moet dus eerlijk invullen wat je zelf vindt. Niet wat de juf (of meester) vindt, niet wat je vader en moeder vinden, niet wat je vriendjes of vriendinnetjes vinden; het gaat erom wat je zelf vindt. Er zijn geen foute of goede antwoorden. Alle antwoorden zijn goed, als je gewoon je eigen mening geeft.

Ik ga elke zin twee keer voorlezen. Je moet het antwoord kiezen dat je beste bij jou past. De eerste keer als ik de zin lees, moet je goed nadenken. Welk antwoord is voor jou het beste antwoord? Je mag bij elke vraag steeds één antwoord kiezen.
We gaan nu beginnen.

Lees het nummer van de vraag, lees de zin en pauzeer steeds bij de verschillende keuzemogelijkheden.

Deel 2 (voor groep 5 à 6 tot en met groep 8)

Laat de leerlingen hun voor- en achternaam en de datum (inclusief jaar) opschrijven. Laat ze ook invullen in welke groep ze zitten en of ze een jongen of een meisje zijn. Als deel 1 en 2 meteen na elkaar afgenomen worden, is dit niet nodig omdat de gegevens al op het eerste blad staan. De leerlingen kunnen dit deel van de

vragenlijst in hun eigen tempo maken. De laatste vraag fungeert tevens als uitloopopdracht. Wie klaar is, levert de vragenlijst in.

Richtlijnen bij het scoren van Deel 1

Deel 1 van de Vragenlijst Leesmotivatie kan worden afgenomen vanaf groep 3 t/m groep 8. De vragenlijst heeft 14 multiple choice vragen. Bij vraag 1 t/m 11 moeten de leerlingen kiezen tussen vier mogelijkheden. Ze kunnen maximaal 4 punten halen op een vraag. Hoe leuker iets gevonden wordt en hoe vaker iets gedaan wordt, hoe hoger de score. Let goed op bij het nakijken want de vier keuzemogelijkheden staan niet altijd in dezelfde volgorde.

Score vraag 1 t/m 7

- ☐ erg leuk (4 punten)
- ☐ leuk (3 punten)
- ☐ niet zo leuk (2 punt)
- ☐ helemaal niet leuk (1 punt)

Score vraag 8 t/m 10

- ☐ heel vaak (4 punten)
- ☐ vaak (3 punten)
- ☐ soms (2 punten)
- ☐ nooit (1 punt)

Score vraag 11

- ☐ heel belangrijk (4 punten)
- ☐ wel belangrijk (3 punten)
- ☐ niet zo belangrijk (2 punten)
- ☐ helemaal niet belangrijk (1 punt)

Bij **vraag 12 en 13** kunnen de leerlingen maximaal twee punten halen:

Score vraag 12

- ☐ ik moet lezen van mijn vader of moeder (1 punt)
- ☐ ik lees graag een leuk of spannend boek (2 punten)

Score vraag 13

- ☐ ik leer dan veel over mensen, dieren en dingen (2 punten)
- ☐ mijn meester of juf zegt dat ik veel moet lezen (1 punt)

Bij **vraag 14** kunnen ook 2 punten gehaald worden, namelijk als de leerlingen twee leesactiviteiten kiezen bij de activiteiten die ze het leukst vinden:

Lezen met de hele klas en Zelf stil lezen in een boek

Als ze bij hun drie favoriete activiteiten één leesactiviteit noemen, krijgen ze 1 punt.

Als ze geen leesactiviteit noemen, is de score 0. Geef de leerlingen bij deze vraag iets meer tijd om hun antwoorden op te schrijven.

Laat de leerlingen eventueel daarna Deel 2 maken. Dit deel kan ook overgeslagen worden of op een later tijdstip worden gedaan. Kijk de vragenlijsten zelf na. Zet achter elke vraag het aantal punten dat de leerling behaald heeft en vul de totaalscore in onder vraag 14. De maximaal haalbare score op Deel 1 is 50 punten (Elsäcker, W. van 2002).

Bijlage 6: “Vragenlijst Leesmotivatie”

Naam:

Datum:

Voorbeeld 1 Ik zit in ...

☐ groep 3 ☐ groep 4 ☐ groep 5 ☐ groep 6 ☐ groep 7 ☐ groep 8

Voorbeeld 2 Ik ben ...

☐ een meisje
☐ een jongen

1. Ik vind het lezen van kinderboeken thuis:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

2. Ik vind het lezen van kinderboeken op school:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

3. Als ik een boek krijg voor mijn verjaardag vind ik dat:

☐ helemaal niet leuk ☐ niet zo leuk ☐ leuk ☐ erg leuk

4. Naar de bibliotheek gaan vind ik:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

5. Met andere kinderen over boeken praten vind ik:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

6. Met de juf of meester over boeken praten vind ik:

☐ helemaal niet leuk ☐ niet zo leuk ☐ leuk ☐ erg leuk

7. In de vakantie vind ik boeken lezen:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

-
8. Ik lees thuis:
- ☐ nooit ☐ soms ☐ vaak ☐ heel vaak
-
9. Als ik later groot ben, ga ik:
- ☐ nooit lezen ☐ soms lezen ☐ vaak lezen ☐ heel vaak lezen
-
10. Hoe vaak wil je op school het liefst zelf stil in een boek lezen?
- ☐ elke dag
☐ een paar keer per week
☐ één keer per week
☐ nooit
-
11. Goed leren lezen vind ik:
- ☐ heel belangrijk
☐ wel belangrijk
☐ niet zo belangrijk
☐ helemaal niet belangrijk
-
12. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:
- ☐ ik moet lezen van mijn vader of moeder
☐ ik lees graag een leuk of spannend boek
-
13. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:
- ☐ ik leer dan veel over mensen, dieren en dingen
☐ mijn meester of juf zegt dat ik veel moet lezen
-
14. Kies uit de lijst drie dingen die jij het leukst vindt op school:
• Gym	1.
• Zelf een verhaal schrijven	
• Lezen met de hele klas	
• Zelf stil lezen in een boek	2.
• Taal	
• Teken	
• Zingen	3.
• Rekenen	
-

Totaalscore: punten (max. 50)

(Elsäcker, W. van 2002)

Bijlage 7: Beantwoorde “Vragenlijsten Leesmotivatie”

Naam: Leerling 1

Datum:

☒ meting 1: februari 2010

☒ meting 2: april 2010

☒ bij beide metingen hetzelfde antwoord

Voorbeeld 1

Ik zit in ...

☒ groep 3 ☐ groep 4 ☐ groep 5 ☐ groep 6 ☐ groep 7 ☐ groep 8

Voorbeeld 2

Ik ben ...

☒ een meisje

☐ een jongen

1. Ik vind het lezen van kinderboeken thuis:

☒ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

2. Ik vind het lezen van kinderboeken op school:

☒ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

3. Als ik een boek krijg voor mijn verjaardag vind ik dat:

☐ helemaal niet leuk ☐ niet zo leuk ☒ leuk ☒ erg leuk

4. Naar de bibliotheek gaan vind ik:

☒ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

5. Met andere kinderen over boeken praten vind ik:

☐ erg leuk ☐ leuk ☒ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

6. Met de juf of meester over boeken praten vind ik:

☐ helemaal niet leuk ☒ niet zo leuk ☒ leuk ☐ erg leuk

7. In de vakantie vind ik boeken lezen:

☒ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

8. Ik lees thuis:

☐ nooit

☒ soms

☐ vaak

☐ heel vaak

9. Als ik later groot ben, ga ik:

☐ nooit lezen

☐ soms lezen

☐ vaak lezen

☒ heel vaak lezen

10. Hoe vaak wil je op school het liefst zelf stil in een boek lezen?

☐ elke dag

☐ een paar keer per week

☒ één keer per week

☐ nooit

11. Goed leren lezen vind ik:

☒ heel belangrijk

☐ wel belangrijk

☐ niet zo belangrijk

☐ helemaal niet belangrijk

12. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:

☐ ik moet lezen van mijn vader of moeder

☒ ik lees graag een leuk of spannend boek

13. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:

☒ ik leer dan veel over mensen, dieren en dingen

☐ mijn meester of juf zegt dat ik veel moet lezen

14. Kies uit de lijst drie dingen die jij het leukst vindt op school:

- Gym
- Zelf een verhaal schrijven
- Lezen met de hele klas
- Zelf stil lezen in een boek

1. Tekenen Zingen

2. Zelf een verhaal schrijven
Lezen met de hele klas

- Taal
- Tekenen
- Zingen
- Rekenen

3. Gym Tekenen

Totaalscore: 39 en 39 punten (max. 50)

(Elsäcker, W. van 2002)

Naam: Leerling 2

Datum:

☒ meting 1: februari 2010

☒ meting 2: april 2010

☒ bij beide metingen hetzelfde antwoord

Voorbeeld 1

Ik zit in ...

☒ groep 3 ☐ groep 4 ☐ groep 5 ☐ groep 6 ☐ groep 7 ☐ groep 8

Voorbeeld 2

Ik ben ...

☒ een meisje

☐ een jongen

1. Ik vind het lezen van kinderboeken thuis:

☒ erg leuk

☒ leuk

☐ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

2. Ik vind het lezen van kinderboeken op school:

☒ erg leuk

☒ leuk

☐ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

3. Als ik een boek krijg voor mijn verjaardag vind ik dat:

☐ helemaal niet leuk

☐ niet zo leuk

☐ leuk

☒ erg leuk

4. Naar de bibliotheek gaan vind ik:

☒ erg leuk

☒ leuk

☐ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

5. Met andere kinderen over boeken praten vind ik:

☒ erg leuk

☒ leuk

☐ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

6. Met de juf of meester over boeken praten vind ik:

☐ helemaal niet leuk

☐ niet zo leuk

☒ leuk

☒ erg leuk

7. In de vakantie vind ik boeken lezen:

☒ erg leuk

☒ leuk

☐ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

8. Ik lees thuis:

- ☐ nooit ☐ soms ☐ vaak ☒ heel vaak
-

9. Als ik later groot ben, ga ik:

- ☐ nooit lezen ☐ soms lezen ☐ vaak lezen ☒ heel vaak lezen
-

10. Hoe vaak wil je op school het liefst zelf stil in een boek lezen?

- ☐ elke dag
☐ een paar keer per week
☐ één keer per week
☒ nooit
-

11. Goed leren lezen vind ik:

- ☒ heel belangrijk
☒ wel belangrijk
☐ niet zo belangrijk
☐ helemaal niet belangrijk
-

12. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:

- ☐ ik moet lezen van mijn vader of moeder
☒ ik lees graag een leuk of spannend boek
-

13. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:

- ☐ ik leer dan veel over mensen, dieren en dingen
☒ mijn meester of juf zegt dat ik veel moet lezen
-

14. Kies uit de lijst drie dingen die jij het leukst vindt op school:

• Gym	1. Rekenen	Taal
• Zelf een verhaal schrijven		
• Lezen met de hele klas		
• Zelf stil lezen in een boek	2. Taal	Gym
• Taal		
• Teken		
• Zingen	3. Gym	Rekenen
• Rekenen		
-

Totaalscore: 37 en 44 punten (max. 50)

(Elsäcker, W. van 2002)

Naam: Leerling 3

Datum:

☒ meting 1: februari 2010

☒ meting 2: april 2010

☒ bij beide metingen hetzelfde antwoord

Voorbeeld 1

Ik zit in ...

☒ groep 3 ☐ groep 4 ☐ groep 5 ☐ groep 6 ☐ groep 7 ☐ groep 8

Voorbeeld 2

Ik ben ...

☒ een meisje

☐ een jongen

1. Ik vind het lezen van kinderboeken thuis:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

2. Ik vind het lezen van kinderboeken op school:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

3. Als ik een boek krijg voor mijn verjaardag vind ik dat:

☐ helemaal niet leuk ☐ niet zo leuk ☐ leuk ☒ erg leuk

4. Naar de bibliotheek gaan vind ik:

☒ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

5. Met andere kinderen over boeken praten vind ik:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

6. Met de juf of meester over boeken praten vind ik:

☐ helemaal niet leuk ☒ niet zo leuk ☐ leuk ☒ erg leuk

7. In de vakantie vind ik boeken lezen:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

-
8. Ik lees thuis:
- ☐ nooit ☒ soms ☐ vaak ☒ heel vaak
-
9. Als ik later groot ben, ga ik:
- ☐ nooit lezen ☐ soms lezen ☐ vaak lezen ☒ heel vaak lezen
-
10. Hoe vaak wil je op school het liefst zelf stil in een boek lezen?
- ☐ elke dag
☐ een paar keer per week
☐ één keer per week
☒ nooit
-
11. Goed leren lezen vind ik:
- ☐ heel belangrijk
☐ wel belangrijk
☐ niet zo belangrijk
☒ helemaal niet belangrijk
-
12. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:
- ☐ ik moet lezen van mijn vader of moeder
☒ ik lees graag een leuk of spannend boek
-
13. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:
- ☐ ik leer dan veel over mensen, dieren en dingen
☒ mijn meester of juf zegt dat ik veel moet lezen
-
14. Kies uit de lijst drie dingen die jij het leukst vindt op school:
• Gym	1. Gym	Zingen
• Zelf een verhaal schrijven		
• Lezen met de hele klas	2. Tekenen	Tekenen
• Zelf stil lezen in een boek		
• Taal		
• Tekenen	3. Zingen	Rekenen
• Zingen		
• Rekenen		
-

Totaalscore: 29 en 25 punten (max. 50)

(Elsäcker, W. van 2002)

Naam: Leerling 4

Datum:

☒ meting 1: februari 2010

☒ meting 2: april 2010

☒ bij beide metingen hetzelfde antwoord

Voorbeeld 1

Ik zit in ...

☒ groep 3 ☐ groep 4 ☐ groep 5 ☐ groep 6 ☐ groep 7 ☐ groep 8

Voorbeeld 2

Ik ben ...

☐ een meisje

☒ een jongen

1. Ik vind het lezen van kinderboeken thuis:

☒ erg leuk

☒ leuk

☐ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

2. Ik vind het lezen van kinderboeken op school:

☐ erg leuk

☒ leuk

☒ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

3. Als ik een boek krijg voor mijn verjaardag vind ik dat:

☐ helemaal niet leuk

☐ niet zo leuk

☐ leuk

☒ erg leuk

4. Naar de bibliotheek gaan vind ik:

☒ erg leuk

☐ leuk

☐ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

5. Met andere kinderen over boeken praten vind ik:

☒ erg leuk

☒ leuk

☐ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

6. Met de juf of meester over boeken praten vind ik:

☐ helemaal niet leuk

☐ niet zo leuk

☒ leuk

☒ erg leuk

7. In de vakantie vind ik boeken lezen:

☒ erg leuk

☒ leuk

☐ niet zo leuk

☐ helemaal niet leuk

8. Ik lees thuis:

- ☐ nooit ☐ soms ☐ vaak ☒ heel vaak
-

9. Als ik later groot ben, ga ik:

- ☐ nooit lezen ☐ soms lezen ☐ vaak lezen ☒ heel vaak lezen
-

10. Hoe vaak wil je op school het liefst zelf stil in een boek lezen?

- ☒ elke dag
☐ een paar keer per week
☐ één keer per week
☐ nooit

Ik heb daar geen tijd voor, want ik ben niet op tijd met mijn koek en drinken klaar

11. Goed leren lezen vind ik:

- ☒ heel belangrijk
☐ wel belangrijk
☐ niet zo belangrijk
☐ helemaal niet belangrijk
-

12. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:

- ☒ ik moet lezen van mijn vader of moeder
☐ ik lees graag een leuk of spannend boek
-

13. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:

- ☒ ik leer dan veel over mensen, dieren en dingen
☐ mijn meester of juf zegt dat ik veel moet lezen
-

14. Kies uit de lijst drie dingen die jij het leukst vindt op school:

• Gym	1. Rekenen Zingen
• Zelf een verhaal schrijven	
• Lezen met de hele klas	
• Zelf stil lezen in een boek	2. Gym Rekenen
• Taal	
• Teken	
• Zingen	3. Zingen Gym
• Rekenen	
-

Totaalscore: 42 en 41 punten (max. 50)

(Elsäcker, W. van 2002)

Naam: Leerling 5

Datum:

☒ meting 1: februari 2010

☒ meting 2: april 2010

☒ bij beide metingen hetzelfde antwoord

Voorbeeld 1

Ik zit in ...

☒ groep 3 ☐ groep 4 ☐ groep 5 ☐ groep 6 ☐ groep 7 ☐ groep 8

Voorbeeld 2

Ik ben ...

☐ een meisje

☒ een jongen

1. Ik vind het lezen van kinderboeken thuis:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

2. Ik vind het lezen van kinderboeken op school:

☐ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

3. Als ik een boek krijg voor mijn verjaardag vind ik dat:

☐ helemaal niet leuk ☒ niet zo leuk ☐ leuk ☒ erg leuk

4. Naar de bibliotheek gaan vind ik:

☐ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk
Ik kan dan niet met mijn vriendjes afspreken of alleen spelen

5. Met andere kinderen over boeken praten vind ik:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

6. Met de juf of meester over boeken praten vind ik:

☒ helemaal niet leuk ☐ niet zo leuk ☐ leuk ☒ erg leuk

7. In de vakantie vind ik boeken lezen:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

-
8. Ik lees thuis:
- ☒ nooit ☐ soms ☐ vaak ☒ heel vaak
-
9. Als ik later groot ben, ga ik:
- ☒ nooit lezen ☒ soms lezen ☐ vaak lezen ☐ heel vaak lezen
-
10. Hoe vaak wil je op school het liefst zelf stil in een boek lezen?
- ☐ elke dag
☐ een paar keer per week
☐ één keer per week
☒ nooit
-
11. Goed leren lezen vind ik:
- ☐ heel belangrijk
☐ wel belangrijk
☐ niet zo belangrijk
☒ helemaal niet belangrijk
-
12. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:
- ☐ ik moet lezen van mijn vader of moeder
☒ ik lees graag een leuk of spannend boek
-
13. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:
- ☐ ik leer dan veel over mensen, dieren en dingen
☒ mijn meester of juf zegt dat ik veel moet lezen
-
14. Kies uit de lijst drie dingen die jij het leukst vindt op school:
• Gym	1. Rekenen	Gym
• Zelf een verhaal schrijven		
• Lezen met de hele klas		
• Zelf stil lezen in een boek	2. Gym	Tekenen
• Taal		
• Tekenen		
• Zingen	3. Lezen met de hele klas	Zingen
• Rekenen		
-

Totaalscore: 29 en 15 punten (max. 50)

(Elsäcker, W. van 2002)

Naam: Leerling 6

Datum:

☒ meting 1: februari 2010

☒ meting 2: april 2010

☒ bij beide metingen hetzelfde antwoord

Voorbeeld 1

Ik zit in ...

☒ groep 3 ☐ groep 4 ☐ groep 5 ☐ groep 6 ☐ groep 7 ☐ groep 8

Voorbeeld 2

Ik ben ...

☒ een meisje

☐ een jongen

1. Ik vind het lezen van kinderboeken thuis:

☐ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

2. Ik vind het lezen van kinderboeken op school:

☐ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

3. Als ik een boek krijg voor mijn verjaardag vind ik dat:

☐ helemaal niet leuk ☐ niet zo leuk ☐ leuk ☒ erg leuk

4. Naar de bibliotheek gaan vind ik:

☐ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

5. Met andere kinderen over boeken praten vind ik:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

6. Met de juf of meester over boeken praten vind ik:

☐ helemaal niet leuk ☒ niet zo leuk ☐ leuk ☒ erg leuk

7. In de vakantie vind ik boeken lezen:

☒ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☐ helemaal niet leuk

-
8. Ik lees thuis:
- ☐ nooit ☒ soms ☐ vaak ☒ heel vaak
-
9. Als ik later groot ben, ga ik:
- ☒ nooit lezen ☐ soms lezen ☐ vaak lezen ☒ heel vaak lezen
-
10. Hoe vaak wil je op school het liefst zelf stil in een boek lezen?
- ☐ elke dag
☐ een paar keer per week
☐ één keer per week
☒ nooit
-
11. Goed leren lezen vind ik:
- ☐ heel belangrijk
☐ wel belangrijk
☒ niet zo belangrijk
☒ helemaal niet belangrijk
-
12. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:
- ☐ ik moet lezen van mijn vader of moeder
☒ ik lees graag een leuk of spannend boek
-
13. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:
- ☒ ik leer dan veel over mensen, dieren en dingen
☒ mijn meester of juf zegt dat ik veel moet lezen
-
14. Kies uit de lijst drie dingen die jij het leukst vindt op school:
• Gym	1. Gym	Rekenen
• Zelf een verhaal schrijven		
• Lezen met de hele klas	2. Zingen	Gym
• Zelf stil lezen in een boek		
• Taal		
• Tekenen	3. Taal	Taal
• Zingen		
• Rekenen		
-

Totaalscore: 26 en 36 punten (max. 50)

(Elsäcker, W. van 2002)

Naam: Leerling 7

Datum:

☒ meting 1: februari 2010

☒ meting 2: april 2010

☒ bij beide metingen hetzelfde antwoord

Voorbeeld 1

Ik zit in ...

☒ groep 3 ☐ groep 4 ☐ groep 5 ☐ groep 6 ☐ groep 7 ☐ groep 8

Voorbeeld 2

Ik ben ...

☐ een meisje

☒ een jongen

1. Ik vind het lezen van kinderboeken thuis:

☐ erg leuk ☐ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

2. Ik vind het lezen van kinderboeken op school:

☐ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

Als ik een luister CD mag luisteren, vind ik lezen leuk.

3. Als ik een boek krijg voor mijn verjaardag vind ik dat:

☒ helemaal niet leuk ☐ niet zo leuk ☐ leuk ☐ erg leuk

4. Naar de bibliotheek gaan vind ik:

☐ erg leuk ☐ leuk ☒ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

Je moet stil zijn en dat is niet leuk.

5. Met andere kinderen over boeken praten vind ik:

☐ erg leuk ☒ leuk ☐ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

Harry Potter boeken zijn leuk

6. Met de juf of meester over boeken praten vind ik:

☐ helemaal niet leuk ☐ niet zo leuk ☐ leuk ☐ erg leuk

7. In de vakantie vind ik boeken lezen:

☐ erg leuk ☐ leuk ☒ niet zo leuk ☒ helemaal niet leuk

Vissen vangen is leuker.

8. Ik lees thuis:

- ☒ nooit ☐ soms ☐ vaak ☐ heel vaak
-

9. Als ik later groot ben, ga ik:

- ☒ nooit lezen ☐ soms lezen ☐ vaak lezen ☐ heel vaak lezen

Als ik leraar op de Mytylschool wil worden dan moet ik dit kunnen.

10. Hoe vaak wil je op school het liefst zelf stil in een boek lezen?

- ☐ elke dag
☐ een paar keer per week
☐ één keer per week
☒ nooit
-

11. Goed leren lezen vind ik:

- ☐ heel belangrijk
☐ wel belangrijk
☐ niet zo belangrijk
☒ helemaal niet belangrijk
-

12. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:

- ☐ ik moet lezen van mijn vader of moeder
☒ ik lees graag een leuk of spannend boek
-

13. Welk antwoord past het best bij jou? Ik lees thuis boeken want:

- ☐ ik leer dan veel over mensen, dieren en dingen
☒ mijn meester of juf zegt dat ik veel moet lezen

Keuze: geen van beide

14. Kies uit de lijst drie dingen die jij het leukst vindt op school:

• Gym	1. Gym	Gym
• Zelf een verhaal schrijven		
• Lezen met de hele klas		
• Zelf stil lezen in een boek	2. Rekenen	Rekenen
• Taal		
• Tekenen		
• Zingen	3. Zingen	Tekenen
• Rekenen		
-

Totaalscore: 15 en 21 punten (max. 50)

(Elsäcker, W. van 2002)

Bijlage 8: Interviewvragen leerkrachten

1. Wat vind je van “Het Leeskastje”?
2. Wat vind je van de inhoud van “Het Leeskastje”?
3. Wat vind je van de opbouw van “Het Leeskastje”?
4. Wat zijn de voordelen van “Het Leeskastje”?
5. Wat zijn de nadelen van “Het Leeskastje”?
6. Wat mis je aan “Het Leeskastje”?
7. Wat zou je veranderen aan “Het Leeskastje”?
8. Hoe ervaren de leerlingen het gebruik van “Het Leeskastje”?
9. Hoe ervaar je zelf het gebruik van “Het Leeskastje”?
10. Zie je verbetering in de leesmotivatie van de leerlingen door het gebruik van “Het Leeskastje”? Zo ja, waar zie je dat aan?
11. Zie je verbetering in de lees- en leerresultaten van de leerlingen door het gebruik van “Het Leeskastje”?
12. Overige opmerkingen.

Bijlage 9: Antwoorden interviews leerkrachten

1. Wat vind je van “Het Leeskastje”?
1. Handig en tijdsbesparend. Leuk voor de kinderen. 2. Ik vind het erg fijn om me “Het Leeskastje” te werken. Alle onderdelen van de beginnende geletterdheid kun je erin terugvinden en worden aan 1 boek gekoppeld. Dit zorgt bij de kinderen voor duidelijkheid en herkenbaarheid. “Het Leeskastje” bied mij veel houvast. Ik zet de activiteiten van “Het Leeskastje” wel meestal aan de hand van het digibord in, omdat dit de kinderen het meest aanspreekt.
2. Wat vind je van de inhoud van “Het Leeskastje”?
1. Alle doelen in 1 kastje. Duidelijk, makkelijk te gebruiken en overzichtelijk, je weet dat alles aan bod komt. 2. Ik vind het prettig dat alle onderdelen van de beginnende geletterdheid aan bod komen. Ik zou het zelf nog fijn vinden als ieder onderdeel van de beginnende geletterdheid een eigen lade had. Nu liggen de opdrachten nog wel eens door elkaar en kun je de kinderen niet zelfstandig iets uit een lade laten halen. Je kunt de lades ook heel gemakkelijk door elkaar gebruiken. Het sluit aan op de niveaus van alle kinderen in mijn klas.
3. Wat vind je van de opbouw van “Het Leeskastje”?
1. Duidelijk. Wij hebben voor onszelf nu een overzicht van wat in welke la hoort en kunnen aan de hand daarvan zelf een boek uitwerken. 2. Duidelijk. Het volgt de opbouw van de beginnende geletterdheid en dus datacare. Je kunt de lijn van alle kinderen dus precies volgen.
4. Wat zijn de voordelen van “Het Leeskastje”?
1. Alles bij de hand, handvaten voor jezelf, je kunt er zelf nog meer bij bedenken. Je weet waar je mee bezig bent. Kost wat voorbereidingstijd maar is toch erg tijdsbesparend. 2. Alle onderdelen zitten in 1 middel verwerkt. Het biedt veel houvast.
5. Wat zijn de nadelen van “Het Leeskastje”?
1. Geen 2. De kinderen kunnen er nog niet zelfstandig mee aan de slag, doordat de inhoud van de lades nog door elkaar zitten.
6. Wat mis je aan “Het Leeskastje”?
1. Niets op dit moment. 2. Zie 5. Misschien zouden er nog werkjes – ontwikkelingsmaterialen – spelvormen aan de verschillende onderdelen van het kastje gekoppeld kunnen worden, zodat de

kinderen hier zelfstandig / in groepjes mee aan de slag kunnen. Meer concrete materialen. Er zou ook een koppeling met het digibord kunnen komen. Dat de activiteiten die je aanbiedt aan de hand van het kastje ook als digiles aangeboden kunnen worden.
7. Wat zou je veranderen aan “Het Leeskastje”?
1. Niets op dit moment. 2. Zie 6.
8. Hoe ervaren de leerlingen het gebruik van “Het Leeskastje”?
1. Leuk, maar voor hen verandert er natuurlijk niet zoveel, de inhoud werd al wel aangeboden, alleen zit het nu in een kastje. Vooral overzichtelijker voor de leerkracht. 2. Ik kies meestal onderdelen van het kastje uit die ik dan in de kring of op het digibord inzet. De leerlingen vinden dat altijd erg leuk. Het werken met de letters en de woorden van het boek op het digibord vinden ze geweldig.
9. Hoe ervaar je zelf het gebruik van “Het Leeskastje”?
1. Ik werk graag met “Het Leeskastje”, vooral omdat je het altijd bij de hand hebt in de kring, en je de voorbereiding al gedaan hebt dus er zo mee aan de slag kan. 2. Zie 1.
10. Zie je verbetering in de leesmotivatie van de leerlingen door het gebruik van “Het Leeskastje”? Zo ja, waar zie je dat aan?
1. Op dit moment niet. 2. Ik zie verbetering in het werken met het ‘leeskastje-boek’. De kinderen herkennen het, kunnen er al over vertellen, het is bekend. Dit lokt uit. De activiteiten bied ik voornamelijk op het digibord aan. Dan is er meer motivatie bij de kinderen.
11. Zie je verbetering in de lees- en leerresultaten van de leerlingen door het gebruik van “Het Leeskastje”
1. Op dit moment nog niet. 2. Ik merk dat ik het veel fijner vindt om met de kinderen aan de beginnende geletterdheid doelen te werken, omdat er al verschillende activiteiten klaarliggen in het kastje – op het digibord. Ik merk dat ik beter in kan springen op de niveaus van de kinderen. En ik ben van mening dat ik betere resultaten zie bij de kinderen. Vooral ook, omdat ik op een andere manier aan de doelen werk.
12. Overige opmerkingen.
1. n.v.t. 2. n.v.t.

Bijlage 10: Handleiding “Leesmotivatie toets”

Maken van de vragen:

De vragen van de leesmotivatie toets staan in bijlage 11. Allereerst krijgt de leerling twee oefenitems. De leerling maakt een keuze tussen twee uitspraken, en kiest de uitspraak die het meest op hem/haar van toepassing is. Vervolgens wordt bepaald, of de gekozen uitspraak ‘een beetje waar’ of ‘helemaal waar’ is. Zo worden alle vragen gemaakt.

Scoreformulier:

De antwoorden worden gescoord. Achter de vragen vindt u het scoreformulier (bijlage 12), dat u hiervoor kunt gebruiken. Heeft de leerling ‘een beetje waar’ gekozen, dan zet u achter de betreffende vraag op het scoreformulier een 1 in het lege vakje.

Heeft de leerling ‘helemaal waar’ gekozen, dan zet u achter de betreffende vraag op het scoreformulier een 2 in het lege vakje.

Als alle vragen gescoord zijn, telt u de totalen per kolom op. De hier gevonden waarden worden vervolgens overgenomen in de grafiek (bijlage 13),

Wijze van invullen van de grafiek:

Het middelpunt is het punt 0. Vul de waarden uit de tabel op de vorige bladzijde in de grafiek in.

Langs de assen van de grafiek wordt uitgezet:

Horizontaal:	Negatief zelfbeeld (vanaf het middelpunt naar links)
	Positief zelfbeeld (vanaf het middelpunt naar rechts)
Verticaal:	Extrinsieke motivatie (vanaf het middelpunt naar beneden)
	Intrinsieke motivatie (vanaf het middelpunt naar boven)

Voorbeeld:

Onder ‘Positief Zelfbeeld’ vindt u in het scoreformulier, de waarde ‘4’.

Begin in de grafiek in het middelpunt. Vier hokjes naar rechts en zet u een punt. Zo ook met de andere waarden. Vervolgens verbindt u de vier punten met elkaar, zodat een ruitvormig figuur ontstaat. Waar de grootste delen van de ruit zijn getekend, daar liggen de grootste accenten voor deze leerling. (Hanff, e.a., 2004)

Bijlage 11: Vragen “Leesmotivatie toets”

Even oefenen

Helemaal waar voor mij	Een beetje waar voor mij
---------------------------	-----------------------------

		A Er zijn kinderen die moe worden van lezen.
--	--	---

Maar

Een beetje waar voor mij	Helemaal waar voor mij
-----------------------------	---------------------------

B Andere kinderen worden niet moe van lezen.		
---	--	--

		A Er zijn kinderen die hardop lezen leuk vinden.
--	--	---

B Andere kinderen vinden hardop lezen vervelend.		
---	--	--

Vragen

Helemaal waar voor mij	Een beetje waar voor mij
---------------------------	-----------------------------

		1.A Er zijn kinderen die lezen leuk vinden.
--	--	---

Een beetje waar voor mij	Helemaal waar voor mij
-----------------------------	---------------------------

1.B Er zijn ook kinderen die lezen niet leuk vinden.		
---	--	--

		2.A Sommige kinderen lezen graag moeilijke teksten omdat ze weten dat ze dat kunnen.
--	--	---

2.B Andere kinderen lezen liever gemakkelijk teksten waarvan ze weten dat ze 't kunnen.		
--	--	--

		3.A Wanneer sommige kinderen een tekst niet meteen begrijpen willen ze uitleg van de juf/meneer.
--	--	--

3.B Andere kinderen blijven liever zelf proberen een oplossing te vinden.		
--	--	--

		4.A Er zijn kinderen die kiezen voor lezen als er tijd over is.
--	--	--

4.B Er zijn ook kinderen die alleen lezen als ze dit van de juf/meneer moeten.		
--	--	--

		5.A Er zijn kinderen die thuis vaak lezen.
--	--	--

5.B Andere kinderen lezen thuis maar weinig.		
---	--	--

		6.A Er zijn kinderen die lezen moeilijk vinden.
--	--	--

6.B Andere kinderen vinden lezen gemakkelijk.		
--	--	--

Helemaal waar voor mij	Een beetje waar voor mij
---------------------------	-----------------------------

7.A

		Er zijn kinderen die snel stoppen met het lezen in een boek.
--	--	--

8.A

		Er zijn kinderen die de stopwatch bij een leestest vervelend vinden.
--	--	--

9.A

		Er zijn kinderen die thuis elke dag willen lezen.
--	--	---

10.A

		Er zijn kinderen die vinden dat zij goed lezen.
--	--	---

11.A

		Er zijn kinderen die het niet leuk vinden om naar de bibliotheek te gaan.
--	--	---

12.A

		Er zijn kinderen die zelf kiezen om een boek te lezen.
--	--	--

13.A

		Er zijn kinderen die complimenten krijgen over het lezen.
--	--	---

14.A

		Sommige kinderen vinden 't leuk om een boek te krijgen.
--	--	---

15.A

		Er zijn kinderen die vinden dat hun leesniveau goed is.
--	--	---

Een beetje waar voor mij	Helemaal waar voor mij
-----------------------------	---------------------------

7.B

Andere kinderen kunnen lang in een boek lezen.		
--	--	--

8.B

Andere kinderen vinden het niet erg dat er een stopwatch gebruikt wordt.		
--	--	--

9.B

Andere kinderen willen thuis nooit lezen.		
---	--	--

10.B

Er zijn ook kinderen die vinden dat zij niet goed lezen.		
--	--	--

11.B

Er zijn ook kinderen die 't leuk vinden om naar de bibliotheek te gaan.		
---	--	--

12.B

Andere kinderen willen liever nooit een boek lezen.		
---	--	--

13.B

Andere kinderen krijgen nooit een compliment.		
---	--	--

14.B

Sommige kinderen vinden 't niet leuk om een boek te krijgen.		
--	--	--

15.B

Andere kinderen maken zich zorgen over hun leesniveau.		
--	--	--

Helemaal waar voor mij	Een beetje waar voor mij		Een beetje waar voor mij	Helemaal waar voor mij
16.A				
		Er zijn kinderen die een leestoets nodig hebben om te weten of zij goed kunnen lezen.		
16.B				
		Andere kinderen weten zonder leestoets toch wel of zij goed kunnen lezen.		
17.A				
		Er zijn kinderen die moeilijke teksten leuk vinden.		
17.B				
		Er zijn kinderen die een hekel hebben aan moeilijke teksten.		
18.A				
		Er zijn kinderen die heel tevreden zijn over hoe zij lezen.		
18.B				
		Andere kinderen zijn niet zo tevreden over hoe zij lezen.		
19.A				
		Om iets te weten te komen zijn er kinderen die erover gaan lezen.		
19.B				
		Er zijn ook kinderen die, om iets te weten te komen, er liever niet over lezen.		

Extra open vragen:

Als ik op school hardop mag lezen voel ik me

Als ik een leestoets krijg, vind ik dat

Als ik een boek lees, lees ik het liefst

Als ik nooit meer mocht lezen zou ik

Lezen op school is

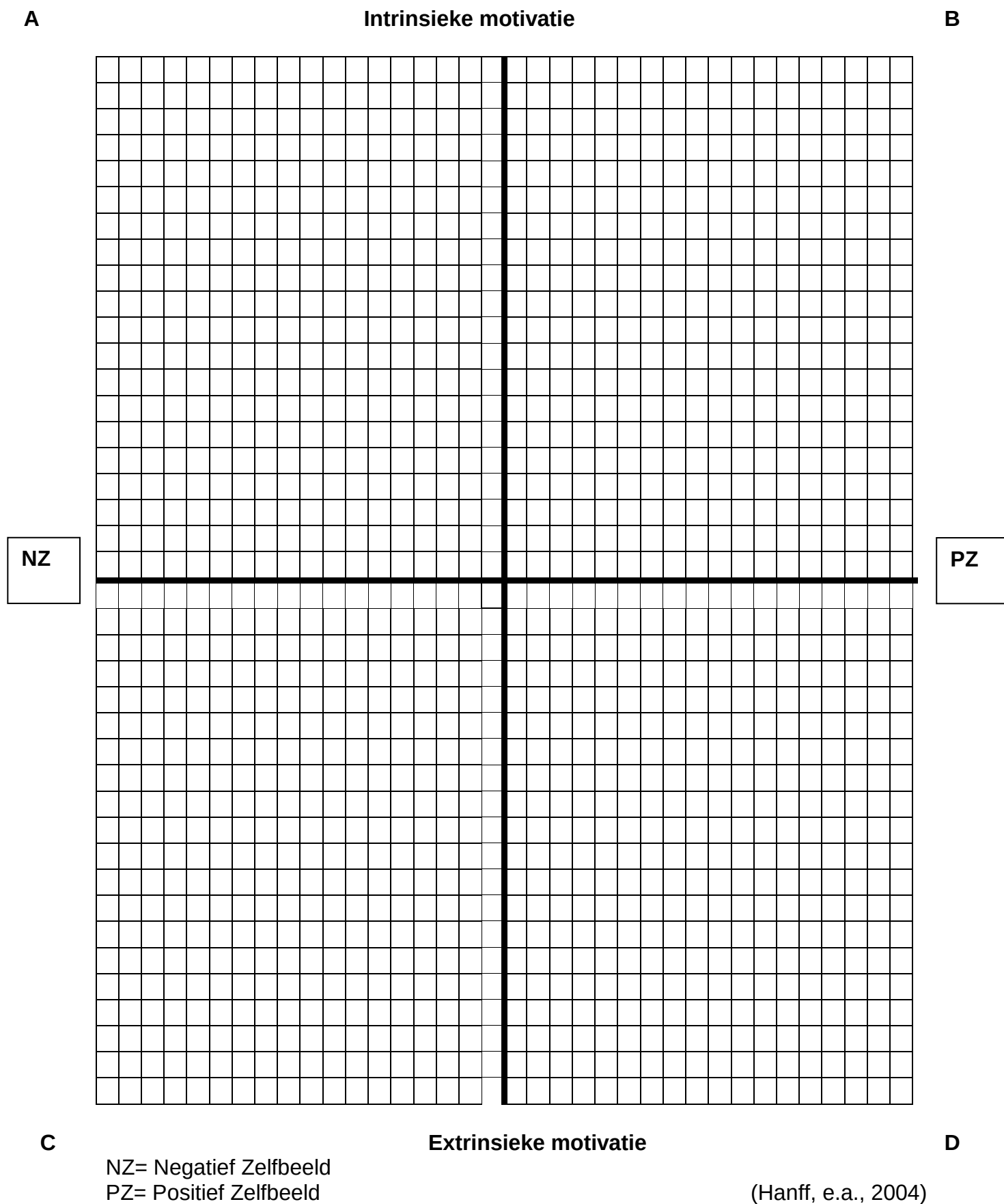
(Hanff, e.a., 2004)

Bijlage 12: Scoreformulier “Leesmotivatie toets”

Vraag nummer	Intrinsieke motivatie	Extrinsieke motivatie	Positief zelfbeeld	Negatief zelfbeeld
1.A				
1.B				
2.A				
2.B				
3.A				
3.B				
4.A				
4.B				
5.A				
5.B				
6.A				
6.B				
7.A				
7.B				
8.A				
8.B				
9.A				
9.B				
10.A				
10.B				
11.A				
11.B				
12.A				
12.B				
13.A				
13.B				
14.A				
14.B				
15.A				
15.B				
16.A				
16.B				
17.A				
17.B				
18.A				
18.B				
19.A				
19.B				
Totalen				

(Hanff, e.a., 2004)

Bijlage 13: Grafiek “Leesmotivatie toets”

Bijlage 14: Resultaten vragen “Leesmotivatie toets”

Helemaal waar voor mij	Een beetje waar voor mij			Een beetje waar voor mij	Helemaal waar voor mij
Leerling 1 Leerling 4 Leerling 6	Leerling 2 Leerling 5	1A. Er zijn kinderen die lezen leuk vinden.	1B. Er zijn kinderen die lezen niet leuk vinden.		Leerling 3 Leerling 7
Leerling 4	Leerling 6	2A. Sommige kinderen lezen graag moeilijke teksten omdat ze weten dat ze dat kunnen.	2B. Andere kinderen lezen liever gemakkelijke teksten waarvan ze weten dat ze 't kunnen.	Leerling 1	Leerling 2 Leerling 3 Leerling 5 Leerling 7
Leerling 4 Leerling 7	Leerling 3	3A. Wanneer sommige kinderen een tekst niet meteen begrijpen willen ze uitleg van de juf/meneer.	3B. Andere kinderen blijven liever zelf proberen een oplossing te vinden.	Leerling 1	Leerling 2 Leerling 5 Leerling 6
		4A. Er zijn kinderen die kiezen voor lezen als er tijd over is.	4B. Er zijn ook kinderen die alleen lezen als ze dit van de juf/meneer moeten.	Leerling 2	Leerling 1 Leerling 3 Leerling 4 Leerling 5 Leerling 6 Leerling 7
Leerling 1 Leerling 2 Leerling 3 Leerling 4		5A. Er zijn kinderen die thuis vaak lezen.	5B. Andere kinderen lezen thuis maar weinig.		Leerling 5 Leerling 6 Leerling 7
Leerling 7		6A. Er zijn kinderen die lezen moeilijk vinden.	6B. Anderen kinderen vinden lezen gemakkelijk.	Leerling 3	Leerling 1 Leerling 2 Leerling 4 Leerling 5 Leerling 6
	Leerling 3 Leerling 4	7A. Er zijn kinderen die snel stoppen met lezen in een boek.	7B. Andere kinderen kunnen lang in een boek lezen.	Leerling 1 Leerling 2 Leerling 6	Leerling 5 Leerling 7
Leerling 7	Leerling 3	8A. Er zijn kinderen die de stopwatch bij een leestest vervelend vinden.	8B. Andere kinderen vinden het niet erg dat er een stopwatch gebruikt wordt.	Leerling 6	Leerling 1 Leerling 2 Leerling 4 Leerling 5
Leerling 4 Leerling 5 Leerling 6	Leerling 1 Leerling 2 Leerling 3	9A. Er zijn kinderen die thuis elke dag willen lezen.	9B. Andere kinderen willen thuis nooit lezen.		Leerling 7
Leerling 1 Leerling 2 Leerling 4 Leerling 5	Leerling 6	10A. Er zijn kinderen die vinden dat zij goed lezen.	10B. Er zijn ook kinderen die vinden dat zij niet goed lezen.		Leerling 3 Leerling 7
Leerling 4 Leerling 7		11A. Er zijn kinderen die het niet leuk vinden om naar de bibliotheek te gaan.	11B. Er zijn ook kinderen die 't leuk vinden om naar de bibliotheek te gaan.		Leerling 1 Leerling 2 Leerling 3 Leerling 5 Leerling 6
Leerling 1 Leerling 4 Leerling 5	Leerling 2 Leerling 6	12A. Er zijn kinderen die zelf kiezen om een boek te lezen.	12B. Andere kinderen willen liever nooit een boek lezen.		Leerling 3 Leerling 7
Leerling 2 Leerling 3 Leerling 5 Leerling 7	Leerling 1 Leerling 4 Leerling 6	13A. Er zijn kinderen die complimenten krijgen over het lezen.	13B. Andere kinderen krijgen nooit een compliment.		
Leerling 2 Leerling 5 Leerling 6	Leerling 1	14A. Sommige kinderen vinden 't leuk om een boek te krijgen.	14B. Sommige kinderen vinden 't niet leuk om een boek te krijgen.		Leerling 3 Leerling 4 Leerling 7
Leerling 1 Leerling 2 Leerling 4 Leerling 5		15A. Er zijn kinderen die vinden dat hun leesniveau goed is	15B. Andere kinderen maken zich zorgen over hun leesniveau.		Leerling 3 Leerling 6 Leerling 7
Leerling 3	Leerling 6	16A. Er zijn kinderen die een leestoets nodig hebben om te weten of zij goed kunnen lezen.	16B. Andere kinderen weten zonder leestoets toch wel of zij goed kunnen lezen.	Leerling 1	Leerling 2 Leerling 4 Leerling 5 Leerling 7
Leerling 1 Leerling 4		17A. Er zijn kinderen die moeilijke teksten leuk vinden.	17B. Er zijn kinderen die een hekel hebbe aan moeilijke teksten.	Leerling 2	Leerling 3 Leerling 5 Leerling 6

					Leerling 7
Leerling 1 Leerling 2 Leerling 4 Leerling 5		18A. Er zijn kinderen die heel tevreden zijn over hoe zij lezen.	18B. Andere kinderen zijn niet zo tevreden over hoe zij lezen.		Leerling 3 Leerling 6 Leerling 7
Leerling 1 Leerling 4 Leerling 5 Leerling 6		19A. Om iets te weten te komen zijn er kinderen die erover gaan lezen.	19B. Er zijn ook kinderen die, om iets te weten te komen, er liever niet over lezen.		Leerling 2 Leerling 3 Leerling 7

Extra open vragen:

Als ik op school hardop mag lezen voel ik me

Leerling 1: fijn
 Leerling 2: blij
 Leerling 3: fijn
 Leerling 4: blij
 Leerling 5: blij
 Leerling 6: blij
 Leerling 7: niet goed, voor een groot publiek is een beetje eng en niet zo leuk

Als ik een leestoets krijg, vind ik dat

Leerling 1: fijn
 Leerling 2: niet zo leuk
 Leerling 3: niet fijn, omdat het zo moeilijk is
 Leerling 4: niet zo fijn, want ik weet bijna alles uit mijn hoofd
 Leerling 5: fijn
 Leerling 6: saai
 Leerling 7: leuk

Als ik een boek lees, lees ik het liefst

Leerling 1: Samson en Gert
 Leerling 2: Kabouter Plop
 Leerling 3: De eend
 Leerling 4: Nick en Laura
 Leerling 5: Carfield
 Leerling 6: De uil
 Leerling 7: Harry Potter, daar hou ik van

Als ik nooit meer mocht lezen zou ik

Leerling 1: dat toch stiekem gaan doen
 Leerling 2: mama voor laten lezen
 Leerling 3: verdrietig zijn
 Leerling 4: boos worden, dat vind ik niet leuk
 Leerling 5: verdrietig zijn
 Leerling 6: boos zijn
 Leerling 7: blij zijn, omdat ik lezen niet leuk vind, schrijven is leuker dan lezen

Lezen op school is

Leerling 1: fijn
 Leerling 2: leuk
 Leerling 3: niet leuk, omdat je voor iedereen moet lezen. Oplezen is moeilijk.
 Leerling 4: fijn, omdat ik dat heel goed kan
 Leerling 5: leuk
 Leerling 6: leuk
 Leerling 7: stom, schrijven is leuk

Bijlage 15: Uitgewerkte activiteiten, doelen en materialen “ Leeskastje”

1. Boekoriëntatie.

Bovenop het kastje, op een boekenplank, staat centraal het boek als uitgangspunt.

Een boek kun je lezen en platen vertellen een verhaal.

Aandacht voor:

- Voor- en achterkant van het boek.
- Plaatjes.
- Titel.
- Woorden en zinnen.
- Leesvolgorde: van links naar rechts, van boven naar beneden en van voor naar achter.

2. Verhaalbegrip.

Wat gebeurt er en hoe loopt het af? Speel een verhaal en vertel het op je eigen manier. In het laatje vind je alle spullen die je nodig hebt.

Voorbeelden:

- Naspelen/ navertellen van het verhaal met behulp van voorwerpen of plaatjes.
- Wie, wat, waar?
- Begin, midden, einde van het verhaal.

3. Functies van geschreven taal.

Geschreven taal is communicatie. Je hebt een instrument om je gedachten vast houden. Met letters als je ze al beheerst, maar ook met symbolen zoals pictogrammen. Het verschil tussen lezen en schrijven wordt duidelijk.

Voorbeelden:

- Lied of een versje.
- Informatieboekjes (Bijvoorbeeld kijkdoos, informatie junior).
- Woorden: korte woorden, lange woorden.
- Zinnen: korte zinnen, lange zinnen.

- Werkschema's: het uitvoeren van een activiteit aan de hand van picto's - foto's en eventueel woorden.

4. Relatie tussen gesproken en geschreven taal.

Gesproken woorden zijn vastgelegd op papier. Die kun je dus steeds weer opnieuw lezen, uitspreken en horen.

Voorbeelden:

- Nazeggen van woorden en zinnen (versje of liedje).
- Visueel maken van woorden d.m.v. een tekening – picto – foto, behorende bij het woord.

5. Taalbewustzijn / fonologisch bewustzijn en fonetisch bewustzijn.

Dit is zo belangrijk, dat het niet in één laatste onderdeel te brengen is.

Fonologisch bewustzijn, bewustzijn van klanken in een taal. Het kunnen spelen met afzonderlijke klankonderdelen.

Fonetisch bewustzijn, een gesproken woord bestaat uit letters, fonemen. De gevorderde fase van fonologisch bewustzijn.

Luisteren:

- Woorden opdelen in letters.
- Letters verbinden tot woorden.
- Woorden opdelen in lettergrepen.
- Lettergrepen verbinden tot woorden.
- Zinnen opdelen in woorden.
- Dezelfde beginletter.
- Beginklank (beginrijm).
- Eindklank (eindrijm).

Hakken en plakken:

- Letters tot woorden plakken.
- Lettergrepen tot woorden plakken.

6. Alfabetisch principe.

Woorden zijn opgebouwd uit klanken die weer corresponderen met letters. Leerlingen ontdekken de foneem/grafeem koppeling.

Voorbeelden:

- Aanbieden van de letter.
- Letter (op)zoeken.
- Letter benoemen.

Bijlage

Lessen behorende bij “Het Leeskastje”

Meesterstuk in het kader van de leerroute Master Special Educational Needs
(M- SEN) met als afstudeerrichting Remedial Teaching, 1 jarige opleiding

Naam: Noortje Haans

Studentnummer: 1401947

Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg, Tilburg, 2009- 2010

Lesplaats: Tilburg

Begeleid door: Mevr. Marleen van den Engel

Mei 2010

Het leeskastje

1. Boekoriëntatie.

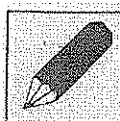
2. Verhaalbegrip.

3. Functies van geschreven taal.

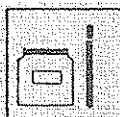
4. Relatie tussen gesproken en geschreven taal.

5. Taalbewustzijn, fonologisch bewustzijn.

5. Taalbewustzijn, fonemisch bewustzijn.

6. Alfabetisch principe.

(Het Leeskastje, 2010).

1. Boekoriëntatie.

Bovenop het kastje, op een boekenplank, staat centraal het boek als uitgangspunt. Een boek kun je lezen en platen vertellen een verhaal (Het Leeskastje, 2010).

Aandacht voor:

- voor- en achterkant van het boek,
- plaatjes,
- titel,
- woorden, zinnen
- leesvolgorde: van links naar rechts, van boven naar beneden en van voor naar achter

(Haans & Damen, 2010).

2. Verhaalbegrip.

Wat gebeurt er en hoe loopt het af? Speel een verhaal en vertel het op je eigen manier. In het laatje vind je alle spullen die je nodig hebt (Het Leeskastje, 2010).

Voorbeelden:

- naspelen/ navertellen van het verhaal met behulp van voorwerpen of plaatjes.
- Wie, wat, waar
- Begin, midden, eind van het verhaal

(Haans & Damen, 2010).

3. Functies van geschreven taal.

Geschreven taal is communicatie. Je hebt een instrument om je gedachten vast houden. Met letters als je ze al beheerst, maar ook met symbolen zoals pictogrammen. Het verschil tussen lezen en schrijven wordt duidelijk (Het Leeskastje, 2010).

Voorbeelden:

- Lied of een versje
- Informatieboekjes (Bijvoorbeeld kijkdoos, informatie junior)
- Woorden: korte woorden, lange woorden
- Zinnen: korte zinnen, lange zinnen
- Werkschema's: het uitvoeren van een activiteit aan de hand van picto's en eventueel woorden.

(Haans & Damen, 2010).

4. Relatie tussen gesproken en geschreven taal.

Gesproken woorden zijn vastgelegd op papier. Die kun je dus steeds weer opnieuw lezen, uitspreken en horen (Het Leeskastje, 2010).

Voorbeelden:

- nazeggen van woorden en zinnen (versje of liedje)
- visueel maken van woorden d.m.v. een tekening behorende bij het woord

(Haans & Damen, 2010).

5. Taalbewustzijn / fonologisch bewustzijn en fonemisch bewustzijn.

Dit is zo belangrijk, dat het niet in één laatste onderdeel te brengen is.

Fonologisch bewustzijn, bewustzijn van klanken in een taal. Het kunnen spelen met afzonderlijke klankonderdelen.

Fonemisch bewustzijn, een gesproken woord bestaat uit letters, fonemen. De gevorderde fase van fonologisch bewustzijn (Het Leeskastje, 2010).

Luisteren:

- woorden opdelen in letters
- letters verbinden tot woorden
- woorden opdelen in lettergrepen
- lettergrepen verbinden tot woorden
- zinnen opdelen in woorden
- beginletter
- beginklank (beginrijm)
- eindrijm

Hakken en plakken:

- letters tot woorden plakken
- lettergrepen tot woorden plakken

(Haans & Damen, 2010).

6. Alfabetisch principe.

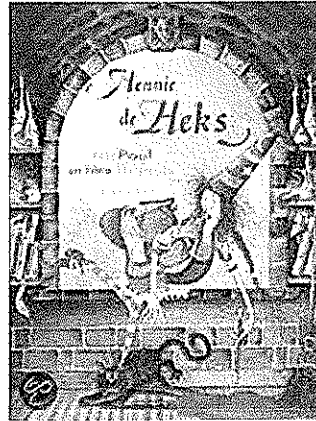
Woorden zijn opgebouwd uit klanken die weer corresponderen met letters. Leerlingen ontdekken de foneem/grafeem koppeling (Het Leeskastje, 2010).

Voorbeelden:

- aanbieden van de letter
- letter opzoeken
- letter benoemen

(Haans & Damen, 2010).

Hennie de Heks

Auteur: Korky Paul

Materialen:

- Boek: Hennie de Heks
- Flaps of digibord
- Praatpop: een heks
- Heksenhuis
- 3 katten (2 zwarte en 1 groene?)
- Een toverstok
- Plaatjes over het boek
- Heksenjurk
- Heksenhoed
- Kraai
- Uil
- Slang
- Geraamte
- Rat
- Pan
- Spin
- Heksenbezem
- Lied: 'Heks van Dovenetel'
- Paddenstoel
- Informatief boekje: poezen
- Kleine heks
- Versje: "Lieve kleine toverheks"
- Houten blokjes
- Een letterbijtje

Haans, n (2010)

Boeken & praatjes, letters en laatjes.

Activiteitenplan

Hennie de Heks

Introductie-activiteit.

Doel:

- De kinderen maken kennis met het kistje : Boeken en praatjes, Letters en laatjes.
- De kinderen kunnen aan de hand van de inrichting van de hoek en de titel van het boek, een voorspelling doen over de inhoud.
- De leerlingen weten dat ze spelletjes met boeken en letters gaan doen, als ze met dit kistje gaan werken.

Inhoud activiteit:

De kinderen zitten in de kring, rond de hoek die ingericht is als heksenhoek. De leerkracht zet het kistje op een centrale plaats.

Het kistje wordt bekeken.

- Wat zou het zijn ?
- Welke tekeningen / pictogrammen zie je ?
- Wat zit er in ?
- Wat hoort er op de standaard te staan ?
- Wat staat er aan de zijkant ?

De leerkracht vertelt dat ze een nieuw kistje in de klas hebben dat de naam heeft :

"Boeken en praatjes, letters en laatjes". Dit staat ook geschreven op de zijkant van het kistje.

Als je goed naar deze naam luistert dan weet je ook wat we gaan doen .

Luister nog maar eens goed : "Boeken en praatjes, letters en laatjes"

We gaan een boekje lezen en daarna gaan we steeds een ander laatje open maken en er een praatje of spelletje mee doen.

Wat zie je nog meer in de hoek?

**Boeken & praatjes,
letters en laatjes.
Activiteit 1: Boekoriëntatie**

Doel:

- De leerlingen kunnen na afloop van de boekoriëntatie de titel van het verhaal aanwijzen.
- De kinderen kunnen aan de hand van de tekeningen op de voorkant van het boek, een voorspelling maken van de inhoud van het boek.
- De kinderen weten dat je boek van voren naar achteren wordt gelezen.

Inhoud activiteit:

De leerkracht vertelt dat ze een boek heeft meegenomen.

- Kijk eens goed naar de tekening op de voorkant van het boek, waar zou het boek over gaan?
 - Dadelijk begin ik te lezen aan de voorkant en daarna lees ik steeds een volgende bladzijde. Als het verhaal uit is kijk ik naar de achterkant. Welke tekening zie je daar?
 - Op de voorkant van het boek staan letters. Dat noemen we de titel van het boek. De leerkracht leest de titel voor : Hennie de heks!
 - Deze woorden noemen we een zin. De leerkracht schrijft de zin op een flap.
 - Als ze dit heeft gedaan komt de praatpop tevoorschijn die zegt : "Hé, dat boek gaat over mij! Dat ben ik, ik heet zo!
 - De juf vraagt aan de pop wie ze is. "Ik ben Hennie, en ik ben een echte heks.
 - Dit boek gaat over mij en over mijn kat Helmer.
- Op de flap wordt het woord "wie" geschreven. Daarachter een en een .
- Hennie en Helmer.
- Onze namen beginnen met dezelfde letter!
- De juf zegt dat ze nu erg benieuwd is geworden naar het boek en dat ze het wil gaan voorlezen. De pop wordt even in het heksenhuis gezet.
- Bij het voorlezen past de grote la met het symbool. De la wordt open gemaakt.

***Boeken & praatjes,
letters en laatjes.
Activiteit 2: verhaalbegrip***

Doel:

- de kinderen breiden hun woordenschat uit door de attributen te benoemen die een ondersteunende rol in het verhaal hebben.
- de kinderen zijn in staat om het verhaal na te vertellen m.b.v. voorwerpen.
- de kinderen zijn in staat om het verhaal na te vertellen m.b.v. afbeeldingen.

Inhoud activiteit:

De spullen uit de grote la worden bekeken. Er zitten drie katten in. Dat is vreemd. Hennie zei toch dat ze een zwarte kat had?

Er ligt ook een toverstok in. Die heb je natuurlijk nodig als je een heks bent.

Er zitten ook plaatjes in. Die gaan allemaal over het boek. Enkele plaatjes worden bekeken en dan even aan de kant gelegd. De spullen die in de heksenhoek staan en te groot zijn voor het kastje, worden ook genoemd. (Heksenjurk, heksenhoed, kraai, uil, slang, geraamte, rat, pan, spin, heksenbezem).

Vervolgens wordt het boek voorgelezen. De attributen bieden hierbij een ondersteunende rol. Op het moment dat Hennie een probleem heeft met haar zwarte kat wordt samen naar een oplossing gezocht. Hoe gaat het verhaal verder?

De tweede "stop" wordt gemaakt wanneer ook de groene kat niet aan de verwachtingen voldoet.

De laatste onderbreking is het zoeken naar een goed einde van het verhaal.

Het verhaal kan meerdere keren worden voorgelezen, op verschillende tijdstippen.

***Boeken & praatjes,
letters en laatjes.
Keuzeactiviteiten***

Nadat het boek gelezen is, kunnen de kinderen kiezen welk laatje er geopend wordt. Een aantal lades kunnen meerdere malen geopend worden.

***Boeken & praatjes,
letters en laatjes.
Keuzeactiviteit: verhaalbegrip***

De volgende activiteiten kunnen *na het lezen* worden uitgevoerd m.b.t. verhaalbegrip.

Verhaalschema maken m.b.v. pictogrammen:

Doel:

- de leerlingen krijgen inzicht in pictogrammen m.b.t. het verhaalschema.
- de leerlingen zijn in staat om vragen te beantwoorden, m.b.t. de inhoud van het boek.
- na afloop zijn de kinderen in staat om de schematisch aangegeven verhaallijn te verwoorden.

Activiteit:

- Op een flap heeft de leerkracht een pictogram en de "wie" vraag geschreven.
- De overige pictogrammen worden besproken en ingevuld op de flap.
Op deze manier kan het verhaalschema in kaart worden gebracht.
In eerste instantie kunnen de volgende vragen worden gesteld:
 - over wie gaat het verhaal ?
 - waar speelt het verhaal zich af?
 - begin, wat kun je vertellen over het begin van het verhaal ?
 - afloop, hoe loopt het verhaal af ?

Deze vragen kunnen uitgebreid worden.

Na afloop kan een kind aan de hand van de pictogrammen, woorden en de eigen gemaakte tekeningen, de verhaallijn verwoorden.

Deze flap, met het verhaalschema moet een centrale plek krijgen, binnen het thema.

Navertellen van het verhaal m.b.v. materiaal.

Doel:

- de kinderen breiden hun woordenschat uit door attributen te gebruiken/ benoemen.
- de leerlingen van groep 1 zijn in staat om de verhaallijn globaal na te vertellen m.b.v. 4 attributen.
- de leerlingen van groep 2 zijn in staat om de verhaallijn precies na te vertellen m.b.v. 6 of 7 attributen.

Activiteit:

Eén kind opent de lade en de attributen worden benoemd.

De leerkracht selecteert een aantal attributen en vraagt aan de leerlingen om met deze attributen in de goede volgorde van het verhaal te leggen.

Daarna wordt er gekeken of het kind m.b.v. deze attributen het verhaal in goede volgorde kan navertellen.

Afhankelijk van het kind en de groep kan het aantal attributen uitgebreid worden en kan het verhaal gedetailleerder omschreven worden.

Navertellen van het verhaal m.b.v. afbeeldingen.

Doel:

- de leerlingen van groep 1 zijn in staat om de verhaallijn globaal na te vertellen m.b.v. 4 afbeeldingen
- de leerlingen van groep 2 zijn in staat om de verhaallijn precies na te vertellen m.b.v. 6 of 7 afbeeldingen.

Activiteit:

Eén kind opent de lade en de afbeeldingen worden bekeken.

De leerkracht selecteert een aantal afbeeldingen en vraagt aan de leerlingen om met deze afbeeldingen in de goede volgorde van het verhaal te leggen.

Daarna wordt er gekeken of het kind m.b.v. deze plaatjes, in de goede volgorde, het verhaal kan navertellen.

Afhankelijk van het kind en de groep kan het aantal afbeeldingen uitgebreid worden en kan het verhaal gedetailleerder omschreven worden.

Boeken & praatjes,

letters en laatjes.

Keuzeactiviteit: functies van geschreven taal.

Doel:

- de leerlingen ervaren dat je iets kunt leren door te lezen;
- de leerlingen leren dat je m.b.v. letters en tekeningen werkschema's kunt maken;
- de leerlingen ervaren dat werkschema's je helpen bij het uitvoeren van activiteiten.

Activiteit 1: Heksensoep maken.

Het lied van de "Heks van Dovenetel" kan hier bij gezongen worden.

Heksen moeten ook eten. Wat heb je nodig om echte heksensoep te maken?

Wat heb je eerst nodig, en dan, en dan.

Hoe kun je andere kinderen laten weten hoe je heksensoep moet maken?

Tot slot wordt er gezamenlijk een kookboek gemaakt m.b.v. tekeningen, nummers en letters.

Op de flap-over wordt een indeling gemaakt. Eerst..... (1) dan.....(2) en dan.....(3)

Er kunnen verschillende recepten bedacht worden!

De recepten worden verzameld in een "kookboek".

Verschillende dingen liggen in het laatje. (spin, slang, paddestoel, tomaat, e.d.)

De kinderen kunnen zelf meer voorwerpen uit de klas zoeken.

De kinderen proberen elkaars recepten uit. (Ze lezen ze zelf)

Activiteit 2.

In de la zit algemene informatie over poezen. Die kan worden voorgelezen.

De leerkracht kan daarna de tekst voorlezen en de kinderen kiezen het goede plaatje erbij. Er kan een gesprekje gevoerd worden over poezen.

In de la zit ook een kleine heks.

Wat weten ze al van heksen? In welke verhaaltjes komen ze voor?

Wat willen ze er nog meer van weten?

De heks van Dovenetel (door: Lea Smulders en Frans Luyt)

De heks van Dovenetel die roerde in een ketel
Ze kookte pap van heksengras waar de heks zo dol op was.

Wiedewiedewiet, wedewiedewiet, heksenpap die lust ik niet (2x)

De heks van Dovenetel die roerde in een ketel
Ze kookte soep van varkensleer, zeven borden en nog meer.

Wiedewiedewiet, wedewiedewiet, heksensoep die lust ik niet
(2x)

De heks van Dovenetel die roerde in een ketel
Ze kookte jam van vliegezwam, deed het op haar boterham .

Wiedewiedewiet, wedewiedewiet, heksenjam die lust ik niet (2x)

De heks van Dovenetel die roerde in een ketel
Ze kookte thee van slangekruid, oh, wat vies zag dat eruit.

Wiedewiedewiet, wedewiedewiet, heksenthee die lust ik niet
(2x)

***Boeken & praatjes,
letters en laatjes.***

Keuzeactiviteit: relatie tussen gesproken en geschreven taal.

Doel:

- de kinderen ervaren dat ze het versje dat ze horen ook kunnen opschrijven.
- de kinderen kunnen de twee laatste zinnen die ze horen na zeggen.
- de kinderen kunnen tekeningetjes maken bij bepaalde woorden in het versje, waardoor ze het versje visueel beter kunnen volgen.

Activiteit:

Als een kind dit laatje wil open maken, wijs dan kort even op het pictogram.

Wat zie je ?

Wat zou je moeten gaan doen ?

In het laatje ligt een briefje. Wat zou er op staan? Kun je al een woordje lezen?

Gezamenlijk wordt dit versje 2 keer beluisterd.

Het zou handig zijn als we dit kunnen opschrijven op een flap. Dan kunnen we het versje horen, maar ook zien.

We luisteren nu steeds naar 1 zin. Eén kind helpt mij met het opschrijven van het gedicht, en herhaalt steeds de zin van het versje.

Sommige zinnen zijn moeilijk te onthouden: ze zijn lang. Zijn deze zinnen ook moeilijk om op te schrijven ? (Ja... dat is veel werk !)

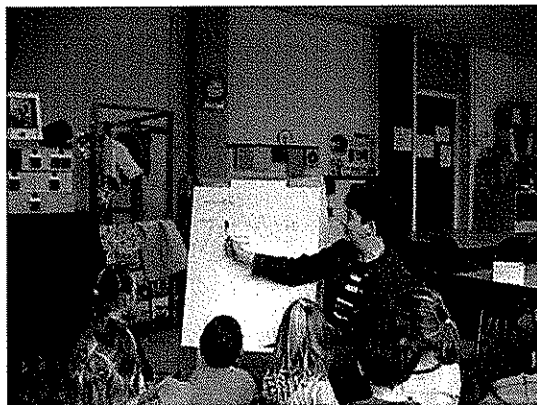
De relatie wordt gelegd tussen: als je veel woorden hoort, moet je ook veel woorden opschrijven. (dit noemen we een lange zin)

En als je weinig woorden hoort, moet je ook weinig woorden opschrijven. (dit noemen we een korte zin).

Als het hele versje is opgeschreven gaan we tekeningetjes maken bij de woorden die je veel hoort / ziet.

Eventueel kan op het laatst het versje opgezegd worden waarbij de leerkracht de woorden aanwijst die gesproken worden. Kloppen de tekeningen ?

Het versje kan met twee kinderen gespeeld worden. De tekeningen kunnen hierbij weer een handig hulpmiddel zijn.

Boeken & praatjes,

letters en laatjes.

Keuzeactiviteit: taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn)

Activiteit 1:

Werken met het versje : "Lieve kleine toverheks"
Vervolgactiviteit, maar ook los te gebruiken.

la 2 pictogram oor

Doel:

- de kinderen kunnen samen het versje opzeggen;
- twee kinderen kunnen dit ook alleen;
- de kinderen zijn in staat om eindrijm te herkennen;
- de kinderen kunnen zelf rijmwoorden maken.

Activiteit:

Als dit laatje wordt geopend, treffen de kinderen hierin het versje van
"Lieve kleine toverheks".

Dit versje wordt gezamenlijk nog eens gelezen.

Vervolgens vraagt de leerkracht of de kinderen woordjes horen die rijmen.

Dit kunnen o.a. de volgende woorden zijn :

De rijmwoorden worden opgezocht op de flap en nogmaals genoteerd.

Wat zien jullie bij deze woorden ?

Rijmwoorden hebben dezelfde letters op het eind.

heks	spreuk	fluit	staart	kroon
geks	leuk	spuit	baard	gewoon

Kunnen jullie nog meer rijmwoorden bedenken op :

Spin	stok	jurk	pan	muis	kraai
------	------	------	-----	------	-------

Deze woorden worden onder elkaar genoteerd. Telkens wordt gekeken of er dezelfde letters zijn en waar die staan.

Lieve kleine toverheks

(M. Busser / R. Schröder / J. van Vugt / Forza music publishing)

zeg lieve kleine toverheks
toe zeg een toverspreuk
en tover eventjes iets gek
dat lijkt ons heel erg leuk

ik tover eerst een kat die fluit
een varken zonder staart
een vis die limonade spuit
een kikker met een baard
ik tover straks een appelflap
een koning zonder kroon
het spijt me lieve toverheks, dat vind ik te gewoon

Activiteit 2: Rijmen (eindrijm)

Doel:

- rijmzinnen kunnen afmaken.

De zin wordt langzaam voorgelezen. Het laatste woord moeten de kinderen aanvullen.
Dit kan in de grote en in de kleine kring gebeuren. Naar aanleiding van de laatste zinnen kunnen de kinderen zelf rijmzinnen maken.

Hennie valt over de mat,
Nu is ze boos op de *kat*

De kat is zwart,
Hennie valt heel *hard*

Weet je wat ik nu ga doen?
Ik tover jou helemaal *groen*.

Helmer mag niet op het bed,
Dus wordt hij buiten de deur *gezet*.

Nu zit ik buiten in het gras,
Ik wou dat ik weer binnen..... *was*.

Alles wat ik zoek,
Staat in mijn *toverboek*.

Hocus pocus filibom,
Heksen zijn nog niet zo *dom*

Friemelfrats en friemelfraai,
Ik maak van jou een zwarte *kraai*.

Simbalorum snoeplakee,
Ik maak van jouw een tover..... *fee*.

Potverdrie en potverdaan,
Is dat toveren nu *gedaan?*

Hocus pocus fluitekruid,
Nu is mijn hele versje *uit*.

Activiteit 3: zinnen opdelen in woorden.

Doel:

- de kinderen kunnen zinnen opdelen in woorden.
- de kinderen kunnen aangeven hoeveel voetstappen / woorden er zijn met behulp van materiaal.

Pop Hennie praat in tovertaal. De leerkracht vraagt waarom Hennie zo praat. Toverspreuken moet je op die manier uitspreken, anders gaat het mis.

Als je per ongeluk een woord teveel of te weinig zegt gebeuren er rare dingen.

De kinderen gaan ook praten op de manier van Hennie.

Voorbeeldzin: Ik ben een heks.(4)

Hennie legt voor elk woord een blokje neer.

De heks woont in een bos

Het huis is zwart

Het bed is ook zwart

Zelfs het bad is zwart

De heks heeft ook een kat

Die is ook zwart

De heks kan de kat niet zien

De heks is boos op de kat

De kat wordt groen

Nu kan de heks hem goed zien

De kat slaapt op het bed

Dat mag hij niet

De heks zet de kat in het gras

De heks valt in het gras

De kat is niet blij

Hij komt niet meer naar huis

De heks is ook niet blij

Wat moet ze nu doen?

Ze geeft haar huis een kleur

Nu kan de heks de poes weer zien

De zinnen van 4 en 5 woorden zijn meer geschikt voor groep 1 leerlingen. De langere zinnen kunnen door de groep 2 leerlingen gedaan worden. Bepalend hiervoor is echter de ontwikkeling van het kind en niet de groep.

Deze oefening kan ook gedaan worden m.b.v. de toverstok. Elk woord krijgt een tik.

Met de toverstok een blokje aantikken of bijschuiven.

Lange en korte zinnen kunnen aangegeven worden.

Let op het neerleggen van de blokjes. Hanteren ze de leesrichting, gaan ze geordend te werk?

Activiteit 4: Woorden in klankgroepen verdelen.

Een toverwoord moet je duidelijk uitspreken.

Hennie doet het voor met haar toverstok.

Ze tikt met haar stokje op de tafel bij elke lettergreep.

Een andere manier is het verbinden van lettergrepen tot woorden.

Hennie zegt het woord in stukjes, de kinderen maken er één woord van.

To-ver-heks	Snor-ha-ren
To-ver-boek	Uit-la-chen
To-ver-stok	Ver-schrik-ke-lij-ke
Be-zem-steel	Hek-sen-soep
Ta-pij-ten	Pad-de-stoe-len
La-ken	To-ver-drank
De-ken	To-ver-spreu-ken
Strui-ke-len	Ge-heim-zin-nig
Le-lij-ke	Be-to-ve-ren
Ro-zen-struik	Ver-an-de-ren

De leerkracht kan ook variëren door eerst de lettergrepen te zeggen waarna de kinderen het hele woord zeggen.

Boeken & praatjes,

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit: Taalbewustzijn (fonemisch bewustzijn)

Activiteit 1: sorteren van woorden op beginrijm.

la 3 pict. bijl

Doel:

- de kinderen zijn in staat om beginrijm te herkennen in langgerekte woorden;
- de kinderen kunnen woorden herkennen die een andere beginletter hebben;
- de kinderen kunnen zelf woorden bedenken met deze beginrijm.

Activiteit:

In dit laatje ligt een briefje waarop woorden staan. Dit zijn de woorden die horen bij het verhaal van Hennie de heks. De juf vertelt dat ze woordjes gaat oplezen.

"Jullie moeten goed naar deze woordjes luisteren. Kunnen jullie vertellen waarom deze bij elkaar horen?"

De leerkracht praat met een langgerekte beginklank.

1. hennie - heks - helmer - hoed

Ik hoor vooraan de letter : h

2. stok - soep - spin - slang.

Ik hoor vooraan de letter : s

3. groen - geel - gras - gang.

Ik hoor vooraan de letter : g

4. bed - boom - buiten - bezem.

Ik hoor vooraan de letter : b

5. rol - rood - raam - ren.

Ik hoor vooraan de letter : r

6. mat - muis - monster.

Ik hoor vooraan de letter : m

Ter controle kunnen de woorden op de flap geschreven worden.

Verdere mogelijkheden zijn :

- Bedenk nog een woord met de beginletter h, s, g, b en r. Dit hoeven geen "Hennie woorden" te zijn.

Schrijf deze woorden ook op de flap erbij.

- Welk woord hoort er niet bij ?

Dezelfde woorden als bovenstaande oefening maar nu met een ander woord er tussen.

- Zijn er in de klas ook kinderen die dezelfde letter vooraan hebben in hun naam als Hennie?

Ook andere namen kunnen op de flap genoteerd worden zodat de kinderen overeenkomsten gaan zien.

De **A B C muur** kan bij deze activiteit geïntroduceerd / uitgebreid worden.

In het laatje zitten ook losse kaartjes. De kaartjes moeten gesorteerd worden op beginklank.

hennie – heks – helmer - hoed

stok – soep – spin - slang

groen – geel – gras – gang

bed – boom – buiten – bezem

rol – rood – raam - ren.

mat – muis – monster.

Activiteit 2: Hakken en plakken met Hennie.

Doel:

- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord, waarbij de zin een ondersteunende rol biedt.
- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord uit het boek, zonder ondersteuning van de zin.

Activiteit:

Eén kind maakt het laatje open haalt er een blaadje met zinnen uit.

Hennie weet hier wel een spelletje mee.

Zij zegt de zin, en één woord zegt ze in stukjes. De kinderen raden wat ze gezegd heeft.

Een vervolg activiteit hierop kan zijn; alleen het losse woord herkennen.

Met een "echte" bijl worden de letters gehakt.

Hennie heeft een p o e s

De poes is z w a r t

Zijn ogen zijn g r o e n

De heks heeft een zwart h u i s

Hennie valt van de t r a p

Helmer ligt in b e d

Hennie zet Helmer in het g r a s

De heks tovert met haar s t o k

De kat zit in de b o o m

Daar zit hij de hele n a c h t

Dit heeft Hennie in haar huis:

b e d

r a a m

b o e k

d o o s

v a a s

b a d

t o n

t r a p

k r a a n

k a s t

d a k

s t o e l

f l e s

k i s t

l a m p

d e u r

b e l

b l o e m

s p i n

k r u k

Hennie heeft een p o e s

De poes is z w a r t

Zijn ogen zijn g r o e n

De heks heeft een zwart h u i s

Hennie valt van de t r a p

Helmer ligt in b e d

Hennie zet Helmer in het g r a s

De heks tovert met haar s t o k

De kat zit in de b o o m

Daar zit hij de hele n a c h t

**Boeken & praatjes,
Letters en laatjes.
Keuzeactiviteit: alfabetisch principe.**

Activiteit: zoem zoem de letterbij, maakt ons blij.

Doel :

- de kinderen maken kennis met Zoem Zoem de letterbij die erg van letters houdt;
- de kinderen kunnen de letter h herkennen tussen andere letters;
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat visueel wordt aangeboden;
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat auditief wordt aangeboden;
- de kinderen kunnen woorden benoemen met deze letter.

Activiteit:

Als een leerling laatje 5 wil openmaken klinkt er gezoem. Met z'n allen luisteren we naar het geluid. "Waar komt het toch vandaan?"

In het laatje ligt een bijtje. "Ik ben Zoem, Zoem", zegt de bij en ik heb erge honger.

De juf wil hem honing geven maar de bij lust dit niet.

"Ik lust alleen maar letters", en daarom zegt hij: "Ik ben Zoem, Zoem de letterbij en ik maak kinderen blij!"

Zoem Zoem vliegt door de klas op zoek naar letters. De kinderen helpen hem erbij en wijzen letters aan. Zoem Zoem kan moeilijk beslissen welke letter hij vandaag eens wil proeven. Uiteindelijk vliegt hij terug naar zijn laatje en vindt daarin de letter h. Hij besluit om deze letter te proeven, maar eerst moeten de kinderen hem erbij helpen.

- wie weet hoe deze letter heet?
- wie heeft deze letter al eens gezien?
- zie je deze letter op het boek?
- zie je deze letter in het versje van de heks?
- wie heeft deze letter in zijn naam?

Zoem Zoem snoept van alle letters h een beetje.

Als hij zijn buikje vol heeft, gaat hij lekker slapen in zijn letterlaatje.

N.B. de hoofdletter H en de kleine letter h kunnen voor verwarring zorgen.

Op het boek wordt de hoofdletter H afgeplakt zodat de kleine h zichtbaar wordt.

Vervolgactiviteiten:

- De Lettermuur:

Tijdens het werken kunnen kinderen tekeningen maken of plaatjes uitknippen van woorden met een H. Deze tekeningen krijgen een plaatsje bij de letter h van de lettermuur.

- Schrijf/stempelhoek:

Toverspreuken schrijven van alle letters die je kent. Ze worden ook echt voorgelezen!
Wat gebeurt er als je die toverspreuk zegt?

Het leeskastje (2010)

Ik wil die

Auteurs: Imme Dros & Harrie Geelen

Materialen:

- Boek: Ik wil die
- Flap of digibord
- Praatpop: Ella
- Rode sandalen
- Schoenlepel
- Bordje met mes en vork
- Een hoofdkussentje
- Een bus
- Een trein
- Een zakdoek
- Een voetenbadje
- Een schoenendoosje
- Plaatjes over het boek
- Schoenpoetsborstel
- Schoenpoets
- Schoenpoetsdoekje
- Oude schoenen
- Hamer
- Spijkertjes
- Lijm
- Zool
- Informatief boekje: de schoenmaker
- Versje: "Koen maak je mijn schoen?"
- Houten blokjes
- Een letterbijtje

Haans (2010)

Prentenboek : Ik wil die
Gemaakt door: Imme Dros / Harrie Geelen

Boeken & praatjes,
Letters en laatjes,
Activiteit 1: Boekoriëntatie

Doel :

- De leerlingen kunnen na afloop van de boekoriëntatie de titel van het verhaal aanwijzen.
- De kinderen zien dat die titel een korte titel is (het zijn drie woorden die je moet roepen !)
- De kinderen kunnen aan de hand van de tekeningen op de voorkant en op de achterkant van het boek, een voorspelling maken van de inhoud van het boek.
- De kinderen weten dat je een boek van voren naar achteren wordt gelezen.
- De kinderen zien dat het boek een prijs heeft gewonnen omdat de illustrator zo'n mooie tekeningen heeft gemaakt.

Inhoud activiteit :

De leerkracht vertelt dat ze een boek heeft meegenomen. Het boek gaat over kleding, want dat is het nieuwe thema. Het gaat wel niet over kleren voor je armen of je benen, maar het gaat over kleren die je aan je voeten draagt en waar je op loopt.

- De leerkracht laat de kinderen de zilveren griffel zien die op de voorkant van het boek staat. De illustrator/ tekenaar van dit boek (Harrie Geelen) heeft een prijs gewonnen, omdat de tekeningen zo mooi zijn.
- Kijk eens goed naar de tekening op de voorkant van het boek, waar zou het boek over gaan ?
- Dadelijk begin ik te lezen aan de voorkant en daarna lees ik steeds een volgende bladzijde. Tot slot ben ik klaar en kijk ik naar de achterkant. Welke tekening zie je daar ?
- Op de achterkant en de voorkant staan letters : "Hé, die letters staan op de achterkant en de voorkant van het boek ". Dat noemen we de titel van het boek.
Wijs eens aan de titel op de voorkant .
Wijs eens aan de titel op de achterkant.
De leerkracht leest de titel voor : Ik wil die!
- Deze woorden noemen we een zin. De leerkracht schrijft de zin op een flap: Ik wil die.
- Als ze dit heeft gedaan komt de praatpop tevoorschijn die zegt : "Hé juf, je vergeet iets. Je moet er een uitroepteken bij zetten , want dat boek gaat over mij en ik roep altijd ". De juf vraagt aan de pop wie ze is. "Ik ben Ella, en ik ben erg eigenwijs. Wat ik wil, moet ook gebeuren! Dus schrijf dat uitroepteken er maar snel bij"
- De leerkracht vraagt aan Ella of het zo goed is. Ella leest de woorden: "Ja het is goed er staan 3 woorden lees maar mee : Ik wil die.

De juf zegt dat ze nu erg benieuwd is geworden naar het boek en zegt dat ze wil gaan voorlezen. Ella wordt boos , ze vindt dit geen goed idee. "De kinderen moeten eerst 1 laatje openmaken van : Boeken & praatjes, Letters en laatjes.

Gezamenlijk bekijken de kinderen het kistje. Kijk eens goed naar de pictogrammen. Welk laatje hoort er bij het boek.

Na overleg tussen de kinderen mag het onderste laatje (pictogram van een boekje) geopend worden.

Boeken & praatjes.
Letters en laatjes.
Activiteit 2: verhaalbegrip

Doel :
Voor het lezen :

- de kinderen breiden hun woordenschat uit door de attributen te benoemen die een ondersteunende rol in het verhaal hebben.

Na het lezen :

- de kinderen zijn in staat om het verhaal na te vertellen m.b.v. attributen.
- de kinderen zijn in staat om het verhaal na te vertellen m.b.v. afbeeldingen.
- de kinderen kunnen de verhaallijn weergeven, waarbij pictogrammen aanknopingspunten bieden.

Inhoud activiteit :

Op aandringen van de pop Ella opent één kind deze la. De attributen die erin liggen worden benoemd. Kort wordt besproken wat je ermee doet.

Dit zijn de volgende zaken :

Rode sandalen, schoenlepel, bordje met mes en vork, een hoofdkussentje, een bus, een trein, een haakje, een zakdoek, een voetenbadje , een schoenendoosje.

De rode sandalen worden uitgebreid bekeken.

- hoe maak je de schoenen dicht?
- welke maat zou het zijn ?
- zouden die schoenen je passen ?

Een aantal leerlingen passen deze schoenen.

Hierover ontstaat een gesprek.

- wat gebeurt er als je schoenen aan doet die te klein zijn ?
- wat gebeurt er als je schoenen aan doet die te groot zijn ?
- hoe weet je nu welke schoenen goed voor je zijn ?

Vervolgens wordt het boek voorgelezen. De attributen bieden hierbij een ondersteunende rol.

Boeken & praatjes,
Letters en laatjes,
verhaalbegrip

Verhaalschema maken m.b.v. pictogrammen:

Doel :

- de leerlingen krijgen inzicht in pictogrammen m.b.t. het verhaalschema.
- de leerlingen zijn in staat om vragen te beantwoorden, m.b.t. de inhoud van het boek, en kunnen deze antwoorden schematisch weergeven.
- na afloop zijn de kinderen in staat om de schematisch aangegeven verhaallijn te verwoorden.

Activiteit:

- Op een flap tekent de leerkracht een tekeningetje / pictogram. (zie bijlage).
De juf vraagt wat zou deze tekening betekenen ?
De leerlingen verwoorden hun gedachten en tot slot wordt geconcludeerd dat we willen weten wie de hoofdpersoon is in dit verhaal ?
Op de flap wordt Ella getekend/ haar naam wordt opgeschreven.
De pop Ella "kan zich hier, naar eigen inzicht van de leerkracht, mee bemoeien.
- De overige pictogrammen worden besproken en ingevuld op de flap.
Op deze manier kan het verhaalschema in kaart worden gebracht.
In eerste instantie kunnen de volgende vragen worden gesteld :
 - wie ; over wie gaat het verhaal ?
 - begin ; wat kun je vertellen over het begin van het verhaal ?
 - afloop ; hoe loopt het verhaal af ?Deze vragen kunnen uitgebreid worden (zie bijlage).

Na afloop kan een kind a.d.h.v. de pictogrammen en de eigen gemaakte tekeningen de verhaallijn verwoorden.

Deze flap, met het verhaalschema moet een centrale plek krijgen, binnen het thema.

Navertellen van het verhaal m.b.v. attributen:

Doel :

- de kinderen breiden hun woordenschat uit door attributen te gebruiken/ benoemen.
- de leerlingen van groep 1 zijn in staat om de verhaallijn globaal na te vertellen m.b.v. 4 attributen.
- de leerlingen van groep 2 zijn in staat om de verhaallijn precies na te vertellen m.b.v. 6 of 7 voorwerpen.

Activiteit :

Eén kind opent de lade en de attributen worden benoemd.

De leerkracht selecteert een aantal attributen en vraagt aan de leerlingen om met deze attributen in de goede volgorde van het verhaal te leggen.

Daarna wordt er gekeken of het kind m.b.v. deze attributen (in goede volgorde) het verhaal kan navertellen.

Afhankelijk van het kind en de groep kan het aantal attributen uitgebreid worden en kan het verhaal gedetailleerder omschreven worden.

Navertellen van het verhaal m.b.v. afbeeldingen

Doel :

- de leerlingen van groep 1 zijn in staat om de verhaallijn globaal na te vertellen m.b.v. 4 afbeeldingen
- de leerlingen van groep 2 zijn in staat om de verhaallijn precies na te vertellen m.b.v. 6 of 7 afbeeldingen.

Activiteit :

Eén kind opent de lade en de afbeeldingen worden bekeken.

De leerkracht selecteert een aantal afbeeldingen en vraagt aan de leerlingen om met deze afbeeldingen in de goede volgorde van het verhaal te leggen.

Daarna wordt er gekeken of het kind m.b.v. deze plaatjes (in goede volgorde) het verhaal kan navertellen.

Afhankelijk van het kind en de groep kan het aantal afbeeldingen uitgebreid worden en kan het verhaal gedetailleerder omschreven worden.

Boeken & praatjes,
Letters en laatjes

functies van geschreven taal

Doel :

- de leerlingen ervaren dat je iets kunt leren door te lezen
- de leerlingen leren dat je m.b.v. letters en tekeningen werkschema's kunt maken.
- de leerlingen ervaren dat werkschema's je helpen bij het uitvoeren van activiteiten.

Activiteit: schoenen poetsen

Op het eind van het verhaal trekt Ella haar oude schoenen aan. Dit doet ze omdat deze geen pijn doen. De oude schoenen worden bekeken en we constateren dat deze er wel erg oud uitzien. Hoe kun je deze weer mooier maken ? De attributen in het kastje kunnen je misschien een handje helpen.

De attributen worden benoemd : schoenpoets, borstel, doekje.
De kinderen verwoorden wat je ermee kunt doen.

Er wordt gezamenlijk een werkschema gemaakt, m.b.v. tekeningen, nummers, en letters.
Hierna kunnen kinderen aan de slag met het schoenen poetsen.

Voorbeeld van schema met woorden :

1. schoen
2. kies goede kleur schoensmeer
3. smeer schoensmeer op de schoen
4. goed insmeren
5. wrijven met borstel tot het glanst.

Activiteit: de schoenmaker.

Op het eind van het verhaal trekt Ella haar oude schoenen aan. Dit doet ze omdat deze geen pijn doen. De oude schoenen worden bekeken en we constateren dat deze kapot zijn. Hoe kun je deze weer mooier maken ? De attributen in het kastje kunnen je misschien een handje helpen.

De attributen worden benoemd : hamer, spijkertjes, lijm, zool.

De kinderen verwoorden wat je ermee kunt doen.

Kun je alle schoenen repareren ?

Om hierachter te komen lezen we het boekje : de schoenmaker.

Tot slot wordt er gezamenlijk een werkschema gemaakt, m.b.v. tekeningen, nummers, en letters.

Hierna kunnen kinderen aan de slag met het "schoenen repareren"

Dit doen ze door zolen na te trekken en uit te knippen. Hierna meten ze de zool. M.b.v. plakband wordt deze onder de schoen geplakt.

Voorbeeld werkschema :

1. schoen
2. trek zool over
3. knip hem uit
4. maak hem vast (plakband)
5. maak hem goed vast (hamer)

Eventueel kunnen deze attributen en werkbriefjes tijdens dit thema een plekje krijgen in een hoekje. Bijv. het schoenenpoetshoekje en de hakkenbar.

Activiteit De schoenenwinkel:

Het is ook een leuk idee om samen met de kinderen een schoenenwinkel in te richten en zoveel mogelijk verschillende schoenen te verzamelen.
Stimuleer de kinderen om zelf schoenen mee te nemen.
Laat de schoenen in de doos zitten zodat de kinderen aan de buitenkant kunnen schrijven op een blaadje dat ze op de doos plakken .
Ze kunnen op schrijven : welke schoen het is / de maat / de kleur / voor wie de schoen geschikt is.

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

relatie tussen gesproken en geschreven taal

Doel :

- de kinderen ervaren dat ze het versje ook kunnen opschrijven.
- de kinderen kunnen één zinnetje dat ze horen na zeggen.
- de kinderen kunnen aangeven of een zin die ze horen lang/ kort duurt.
- de kinderen ervaren dat zinnen die je kort duren ook weinig woorden hebben.
- de kinderen ervaren dat zinnen die je lang duren ook veel woorden hebben.
- de kinderen kunnen tekeningetjes maken bij bepaalde woorden in het versje, waardoor ze het versje visueel beter kunnen volgen.

Activiteit :

Als een kind dit laatje wil open maken, wijs dan kort even op de pictogram.

Wat zie je ?

Wat zou je moeten gaan doen ?

We luisteren samen naar het versje "Koen maak je mijn schoen ?"

Gezamenlijk wordt dit versje 2 keer beluisterd.

Het zou handig zijn als we dit kunnen opschrijven op een flap. Dan kunnen we het versje horen, maar ook zien.

Sommige zinnen zijn moeilijk te onthouden: ze zijn lang. Zijn deze zinnen ook moeilijk om op te schrijven ? (Ja... dat is veel werk !)

De relatie wordt gelegd tussen: als je veel woorden hoort, moet je ook veel woorden opschrijven. (dit noemen we een lange zin)

En als je weinig woorden hoort, moet je ook weinig woorden opschrijven. (dit noemen we een korte zin).

Als het hele versje is opgeschreven gaan we tekeningetjes maken bij de woorden die je veel hoort / ziet. Dit is bij de woorden koen (↑) en schoen .

Zeg op het laatst het versje op waarbij de leerkracht of een leerling de woorden aanwijst die gesproken worden.

Tip : Schrijf al een gedeelte van het versje op voor het begin van deze les , want anders verslapt de aandacht.

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn)

Activiteit : Werken met het versje : "Koen maak je mijn schoen"

Dit is een vervolgactiviteit op laatje 1.

Doel :

- de kinderen kunnen samen het versje opzeggen.
- de kind kan dit ook alleen.
- de kinderen zijn in staat om eindrijm te herkennen.
- de kinderen kunnen zelf rijmwoorden maken.

Activiteit:

Als dit laatje wordt open gemaakt treffen de kinderen hierin het versje van :Koen maak je mijn schoen. Dit versje is bij het openen van laatje 1 beluisterd en op een flap gezet.

Dit versje wordt gezamenlijk nog eens gelezen.

Vervolgens vraagt de leerkracht of de kinderen woordjes horen die rijmen.

Dit kunnen o.a. de volgende woorden zijn :

koen – schoen – doen

sterk – werk

klaar – maar

ontvangen – hangen

De rijmwoorden worden opgezocht op de flap en nogmaals genoteerd.

Wat zien jullie bij deze woorden ?

Rijmwoorden hebben dezelfde letters op het eind.

Kunnen jullie nog meer rijmwoorden bedenken op :

schoen	doos	klaar	maak	veter	
groen	roos	vaar	haak	beter	
toen	boos	haar	zaak	peter	
.....		maar	vaak		

Deze woorden worden onder elkaar genoteerd. Telkens wordt gekeken of er dezelfde letters zijn en waar die staan.

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn)

Activiteit: Ella is boos

Doel :

- de kinderen kunnen zinnen opdelen in woorden.
- de kinderen kunnen aangeven hoeveel voetstappen/ woorden er zijn.

Ella de pop komt tevoorschijn als dit laatje open gaat. Ze roept : " ik wil die la "
Ella praat erg staccato. De juf vraagt waaro ze zo praat. Ella zegt : "mijn wil is wet", dit betekent : "wat Ella wil moet ook gebeuren ".

De leerkracht stelt voor om ook eens te gaan praten zoals Ella doet.

De leerlingen gaan dit oefenen met de volgende zinnen :

1 . Voorbeeldzin: Ik wil die .(3)

Nu jullie :

- 2 . Ik wil een schoen. (4)
- 3 . Wat is jouw maat ? (4)
- 4 . Mam zegt de maat.(4)
- 5 . De juf haalt de doos. (5)
- 6 . De schoen zit heel krap.(5)
- 7 . Ze zegt dit niet aan mam.(6)
- 8 . Ze vindt de schoen heel erg mooi.(7)
- 9 . Ze roept steeds : "ik wil die".(6)
- 10.Mam wordt nu heel boos.(5)
- 11.De juf is al heel heel boos. (7)
- 12.Mam koopt de schoen.(4)
- 13.Ella neemt ze mee naar huis.(6)
- 14.Ze staan naast haar bord.(7)
- 15.Ze zijn in haar bed.(5)
- 16.Ze gaan weg met de bus. (6)
- 17.Ze voelt haar teen bij de bus.(7)
- 18.De teen doet wel wat pijn.(6)
- 19.Bij de trein doet de voet veel pijn.(8)
- 20.Ze gaat in de wc staan.(6 of 7)
- 21.Dan gaan ze weer naar hun huis. (7)
- 22.De schoen moet nu weer aan.(6)
- 23.Au, au, au, huilt ze hard.(6)
- 24.Mam doet de schoen uit en schrikt.(7)
- 25.Mam maakt een bad klaar voor haar.(7)
- 26.Ze staan nu in de kast.(6)
- 27.Ze doet ze echt niet meer aan.(7)

De zinnen van 4 en 5 woorden zijn meer geschikt voor groep 1 leerlingen. De langere zinnen kunnen door de groep 2 leerlingen gedaan worden. Bepalend hiervoor is echter de ontwikkeling van het kind en niet de groep.

Deze oefening kan ook gedaan worden m.b.v. voetstappen.

Het kind praat "Ella-taal" en maakt hierbij evenveel voetstappen als woorden.

Eventueel kunnen er ook voetstappen neergelegd worden.

Een gesprekspunt hierbij kan zijn :

- heeft jouw "Ella-taal " veel voetstappen of weinig ?
- waarom is dat zo ?

" Boeken en praatjes, letters en laatjes"

"Ik wil die " BS De wegwijzer

Boeken & praatjes,
Letters en laatjes,
Taalbewustzijn: (fonologisch bewustzijn)

Activiteit :Ella wil andere schoenen
(Woorden opdelen in stukken)

- Doel :
- de kinderen kunnen woorden opdelen in lettergrepen.
 - de kinderen kunnen aangeven hoeveel lettergrepen er zijn.
 - het kind kan lettergrepen verbinden tot woorden.

Activiteit:

De leerkracht houdt een praatje met Ella. Ella draagt nu geen schoenen meer. De rode schoenen zijn te klein en de oude schoenen vindt Ella niet meer mooi. De juf stelt voor schoenen die verzameld zijn in het schoenenhoekje te pakken en deze schoenen aan Ella te laten zien. Misschien kan Ella wel nieuwe schoenen uitzoeken die wel passen !!

De juf spreekt met de kinderen af om te praten in "Ellataal" (d.w.z. in korte stukjes) anders begrijpt Ella ons misschien niet.

De leerling mag een schoen (of een afbeelding van een schoen) pakken uit het laatje en hij hakt dit woord in stukken. De leerkracht helpt om het woord te lezen. De leerling zegt het woord in "Ellataal".

rubberlaarzen	sloffen	sandalen
hakkenschoenen	bontlaarzen	klittenbandschoenen
herenschoenen	gymschoenen	(heren)pantoffels
bergschoenen	tapdansschoenen	rolschaatsen
balletschoenen	muiltjes	slippers
babyslofjes	damesschoenen	klompen
waterschoenen	zwemvliezen	skischoenen
(dames)pantoffels	veterschoenen	lakschoenen
meisjesschoenen	voetbalschoenen	zevenmijlslaarzen
flapschoenen	glijders	schaatsen

Aan het einde van deze activiteit vertelt Ella welke schoenen ze leuk vindt.
 Passen deze schoenen haar ?

Variatie :

Ella / juf zegt de woorden in "Ella-taal " en de kinderen pakken de juiste schoen .

Dus :

ru bber laar zen sloffen san dalen (N.B. spreek de woorden uit in klankgroepen !)

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit : Taalbewustzijn (fonemisch bewustzijn)

Activiteit : sorteren van schoenen op beginrijm

Doel :

- de kinderen zijn in staat om beginrijm te herkennen in langgerekte woorden
- de kinderen kunnen worden herkennen die een andere beginletter hebben
- de kinderen kunnen zelf woorden bedenken met deze beginrijm.

Activiteit :

In dit laatje ligt een briefje waarop woorden staan. Dit zijn de woorden die horen bij de schoenenplaatjes van laatje 2. De juf vertelt dat ze woordjes gaat oplezen : "jullie moeten goed naar deze woordjes luisteren. Kunnen jullie vertellen waarom deze bij elkaar horen?" De leerkracht praat met een langgerekte beginklank.

1. sssssloffen – ssssssandalen – ssssslippers.
Ik hoor vooraan de letter : s
2. bbbbschoenen – bbbbballetschoenen – bbbbabyslofjes.
Ik hoor vooraan de letter :b
3. vvvvoetbalschoenen – vvvveterschoenen – vvvvliezen.
Ik hoor vooraan de letter :v
4. hhhhakkenschoenen – hhhhherenschoenen.
Ik hoor vooraan de letter :h
5. kkkklompen – kkkklittenbandschoenen.
Ik hoor vooraan de letter :k
6. rrrrolschaatsen – rrrrrubberlaarzen.
Ik hoor vooraan de letter : r.

Schrijf deze woorden groot op, op een flap. Zo kan iedereen de beginrijm ook zien.

Verdere mogelijkheden zijn :

- Welk woord hoort er niet bij ?
sloffen – lakschoenen - sandalen – slippers.
bergschoenen – balletschoenen – gym schoenen – babyslofjes.

" Boeken en praatjes, letters en laatjes"
"Ik wil die " BS De wegwijzer

voetbalschoenen – veterschoenen – vliezen - flapschoenen.
hakkenschoenen - damesschoenen – herenschoenen.
klompen – schaatsen – klittenbandschoenen.
pantoffels -rolschaatsen – rubberlaarzen

- Zijn er in de klas ook kinderen die dezelfde letter vooraan hebben in hun naam als deze schoen ?

Bijv. Wie wil een ddddddamesschoen ? Dionne !

Dus: Dionne wil een damesschoen.

Wie wil een sssssslippers ? Sanne !

Dus : Sanne wil slippers !

Wie wil een mmmmmmannenschoen ? Mick

Dus : Mick wil een mannenschoen !

Noteer dit op de flap zodat de kinderen de overeenkomst van de beginrijm zien!

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit : Taalbewustzijn (fonemisch bewustzijn)

Activiteit : Hakken en plakken met Ella 1

Doel :

- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord, waarbij de zin een ondersteunende rol biedt.

Activiteit:

Eén kind maakt het laatje open haalt er een blaadje met zinnen uit.

Ella roept : "Ik wil die !" en ze trekt het blaadje bij het kind uit de hand.

Ella de pop zegt dat ze een spelletje wil gaan doen met de letters die op het blaadje staan.

De juf zegt dat ze het mag proberen.

Ella leest de zin voor , maar zegt 1 woordje niet goed.

De juf vraagt of de kinderen haar kunnen helpen ?

De zinnen die Ella voorleest zijn :

1. De schoenen die ik wil zijn r - oo - d .
2. De schoenen passen me n - ie - t zo goed.
3. Ik neem de schoenen mee naar h - ui - s.
4. De schoenen staan naast haar m - o - k.
5. Ik neem ze mee naar b - e - d.
6. Ze gaat met mama op r - ei - s.
7. Ze gaan met de b - u - s naar oma .
8. De grote teen doet z - ee - r.
9. De kleine t- ee- n doet ook zeer.
10. Nu zit ik in de t - r - ei - n.
11. Ik loop door de str - aa - t van oma.
12. Het huis van oma is g-r-oo-t.

" Boeken en praatjes, letters en laatjes"

"Ik wil die " BS De wegwijzer

13. Ik sta met mijn voeten in de w – c .
14. Bij oma is er f – ee-s –t.
15. Dan gaan we weer w-e-g.
16. Als ik thuis ben, huil ik op de t-r-a-p.
17. Mama vraagt : Heb je pijn aan je b –ui – k ?
18. Heb je pijn aan je h –oo-fd ?
19. Nee, nee, mijn v-oe-t doet zeer.
20. mama maakt een voeten b-a-d.
21. Dat v – oe –l- t goed.
22. Ik zet de schoenen in de d-oo-s.
23. De doos gaat in de k-a-s-t.
24. Ik m-aa-k mijn oude schoenen weer mooi.
25. Ik trek ze weer aa – n.
26. Ik k-a- n nu weer goed rennen .
27. dat vind ik erg f –ij- n.

Gedurende een kleine kring of de taalstimulering kan deze activiteit herhaald worden.
 Eventueel zegt Ella nu alleen de woorden.
 Leerkracht : "Weet je nu ook wat Ella zegt ? "

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit : Taalbewustzijn (fonemisch bewustzijn)

Activiteit : Een wedstrijd met Ella !!

Ella wil een spelletje met de kinderen doen. Ze zegt dat zij gaat winnen !
 Ze gaat weer praten in "Ella- taal" maar ze zegt er nu geen zin meer bij . Weten de kinderen toch nog wat Ella zegt.

Maak er een wedstrijd van. De klas tegen Ella. Als het kind die de beurt krijgt het weet, dan krijgt de klas een punt, weet het kind die de beurt krijgt het niet dan krijgt Ella een punt. Wie gaat er winnen ?

Het is belangrijk om deze activiteit ook in een kleine groep gedaan wordt, zodat duidelijk zichtbaar wordt wie nog moeite heeft met deze activiteit .

Doel :

- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord.
- synthese op klankniveau

Thema woorden (mkm – woorden):

sch oe n	m aa t	h ie l
r oo d	d oo s	w c
d ie	b e d	b a d
b oo s	b u s	k a st
p aa r	tr ei n	b l ij

Andere woorden (mk- woorden) :

Andere woorden (mkm – woorden)

Boeken & praatjes,

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit : Taalbewustzijn (fonemisch bewustzijn)

Activiteit : Ella is de kluts kwijt.

Ze zegt vreemde woorden. Weet jij wat ze bedoeld ?

Doel :

- Auditieve woordherkenning
- De kinderen zijn in staat om aan te geven welke letter ontbreekt .

themawoorden uit het boek :

-oenen-inkel	schoenenwinkel
-inkel-uffrouw	winkeljuffrouw
-oen-aker	schoenmaker
-oenen-oos	schoenendoos
-oeten-adjje	voetenbadje

Schoenen (uit het schoenenhoekje)

-ubber-aarzen	-loffen	-andalen
-akkenschoenen	bont-aarzen	-itten-andschoenen
heren-oenen	gym-oenen	
-erg-oenen		-olschaatsen
ballet-oenen	-uiltjes	-lippers
baby-ofjes	dames-oenen	-lompen
-ater-oenen	zwem-iezen	-ki-oenen
-antoffels	-eterschoenen	-ak-oenen
-eisjes-oenen	-oetbal-oenen	zeven-ijls-aarzen
flap-oenen		-aatsen

Boeken & praatjes,
Letters en laatjes.
Keuzeactiviteit :Alfabetisch principe

Activiteit: zoem zoem de letterbij, maakt ons blij.

Doel :

- de kinderen maken kennis met zoem zoem de letterbij die erg van letters houdt.
- de kinderen kunnen de letter i herkennen tussen andere letters.
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat visueel wordt aangeboden.
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat auditief wordt aangeboden.
- de kinderen kunnen woorden benoemen met deze letter.

Activiteit :

Als een leerling laatje 5 wil openmaken klinkt er gezoem. Met z'n allen luisteren we naar het geluid. "Waar komt het toch vandaan ?" In het laatje ligt een bijtje. "Ik ben zoem, zoem", zegt de bij en ik heb erge honger. De juf wil hem honing geven ,maar de bij lust dit niet .

"Ik lust alleen maar letters", en daarom zegt hij :

"Ik ben Zoem, zoem de letterbij en ik maak kinderen blij !"

Zoem zoem vliegt door de klas op zoek naar letters. De kinderen helpen hem erbij en wijzen letters aan. Zoem zoem, kan moeilijk beslissen welke letter hij vandaag eens wil proeven.

Uiteindelijk vliegt hij terug naar zijn laatje en vindt daarin de letter :

i

Hij besluit om deze letter te proeven, maar eerst moeten de kinderen hem erbij helpen.

- wie weet hoe deze letter heet ?
- wie heeft deze letter al eens gezien ?
- zie je deze letter op het boek ?
- zie je deze letter in het versje van Koen ?
- wie heeft deze letter in zijn naam ?

Zoem, zoem snoept van alle letters

Als hij zijn buikje vol heeft, gaat hij lekker slapen in zijn letterlaatje.

- Herhalen lettermuur :

Het is belangrijk om steeds weer aandacht te besteden aan de lettermuur. Op deze manier blijft de aandacht gevestigd op reeds behandelde letters. Herhaling leidt tot automatisering.

Doel :

- kinderen zijn in staat om letters aan te wijzen (passieve letterkennis)
- kinderen zijn in staat om letters te benoemen (actieve letterkennis)
- kinderen kunnen van aangeboden letters nieuwe woorden maken.

- Herhaling stelt de leerkracht in staat om te achterhalen welke kinderen moeite hebben met het onthouden van letters. Bij deze kinderen moet met regelmaat aandacht geschonken worden aan herhalingsactiviteiten rondom de lettermuur.

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit : Alfabetisch principe

Doel :

- de kinderen starten met het automatiseren van de letters (actieve en passieve letterkennis)
- de kinderen kunnen van geleerde letters nieuwe woorden maken.
- leerkracht krijgt inzicht in de mogelijkheden van het kind om letters te automatiseren.

Activiteit :

Zoem zoem zucht : "Ik zou ook graag nog eens een 'oude' letter willen proeven."

Juf : "Welke letter wil je dan proeven, ZoemZoem ?"

Zoem Zoem noemt een letter en een kind loopt met Zoem Zoem in de hand naar de genoemde letter .

Idem met andere letters. (passieve letterkennis)

Tip !!

Laat de kinderen de letters opnoemen die te zien zijn op de lettermuur (actieve letterkennis)

Tip !!

De juf legt 3 letters van de lettermuur in het midden van de tafel.

(2 x medeklinker en 1 klinker, bijvoorbeeld m - i - k)

Wie kan met deze letters een woordje maken voor Zoem Zoem ? (kim, mik)

Herfst in het donkere bos

Auteur: Nannie Kuiper

Materialen:

- Boek: Herfst in het donkere bos
- Flap of digibord
- Praatpop: Rik
- Plaatjes van het boek
- Dennenappel
- Kleine sjaal
- Besjes en noten
- Herfstblaadjes
- Een paddenstoel
- Rode vruchten
- Rode cirkel
- Eekhoornknuffels
- Herfstspullen
- Een kookboek met daarin een recept voor jam
- Recept voor appeltaart
- Recept voor jam
- Kookboeken
- Kleine deegroller
- Informatief boekje: de herfst
- Versje: Plum de plakmuis
- Houten blokjes
- Een letterbijtje

Haans (2010)

Activiteitenplan:

Herfst in het donkere bos.

Vertaald door Nannie Kuiper

Herfst in het donkere bos.

Inhoudsopgave:

Activiteiten die betrekking hebben op de tussendoelen en gerelateerd zijn aan het prentenboek: Herfst in het donkere bos.

1. Introductieactiviteit:

- Het kastje, boeken en plaatjes, letters en laatjes wordt geïntroduceerd. Pag. 2.

2. Boekoriëntatie:

- Het bespreken van het boek, titel, schrijver. Pag. 3.

3. Verhaalbegrip:

- Verhaalbegrip I: verhaalschema. Pag. 4.
- Verhaalbegrip II: aanschouwingsmaterialen.
- Verhaalbegrip III: afbeeldingen.
- Verhaalbegrip IV: logisch rangschikken.

4. Functies van geschreven taal:

- Een appeltaart bakken. Pag. 7.
- Eigen jam.
- Informatie over herfst.

5. Relatie tussen gesproken en geschreven taal.

- Seizoenenboekje. Pag. 9.

6. Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn).

- Spelen met klanken. Pag. 11.
- Rijmzinnen maken.
- Stappen in de herfst.
- Woorden in klankgroepen verdelen.

7. Taalbewustzijn (fonemisch bewustzijn).

- Woorden met beginrijm. Pag. 14.
- Hakken en plakken met Rik, Dik en Diewertje.

8. Alfabetisch principe.

- Zoem, zoem, zoem de letterbij. Pag. 16.
- De letter R.

Vervolgactiviteiten:

Pag. 16.

Introductie-activiteit.

Doel:

- De kinderen maken kennis met het kastje.
- De kinderen mogen suggesties doen over de inhoud van het kastje en de laatjes.
- De kinderen weten na afloop van deze activiteit dat het kastje bedoeld is om met een boek en letters te gaan werken.

Inhoud:

De kinderen zitten in hoefijzervorm rond de verteltafel.

Op de verteltafel staan allerlei attributen die te maken hebben met het boek dat voorgesteld zal worden.

De leerkracht haalt de voorkennis van de kinderen op omtrent het thema herfst.

Op de verteltafel staat ook het kastje.

- Wat zou dat zijn?
- Waarvoor zou dat zijn? Er zitten laatjes in, letters en pictogrammen op.
- Waarvoor zijn die pictogrammen?
- Wat staat er op de zijkant? Wat kun je met letters?
- Wat staat er op het kastje? Waarvoor is die standaard?
- Zouden die laatjes open kunnen?

De leerkracht vertelt de kinderen dat dit kastje een naam heeft:

"Boeken & praatjes, Letters & laatjes".

Beknopt samenvatten wat de kinderen al gezegd hebben en daaraan het nodige toevoegen zodat de bedoeling van het kastje duidelijk wordt voor de kinderen.

We gaan het boek dat op de standaard hoort lezen en daarna gaan we steeds een laatje open doen. In ieder laatje zit iets anders. Iets waarmee we een spelletje kunnen doen.

Tussendoel 1: Boekoriëntatie.

Doel:

- De leerlingen kunnen na afloop van het verhaal de titel en de schrijver van het boek aanwijzen.
- De kinderen kunnen de woorden van de titel tellen, dat zijn er veel, een lange titel.
- De kinderen kunnen a.h.v. de tekening op de voorkant een voorspelling doen over de inhoud van het verhaal.
- De kinderen weten dat je een boek van voor naar achter leest.
- Kinderen weten dat je op een bladzijde bovenaan begint te lezen.
- Kinderen weten dat je van links naar rechts leest.

Inhoud van de activiteit:

De leerkracht laat de kinderen het boek zien. Wat zie je?

De leerkracht speelt in op de reacties van de kinderen en stuurt naar de bovenstaande doelen.

De woorden zijn samen een zin. Deze zin op de voorkant van het boek noemen we de titel. De leerkracht schrijft de titel van het boek op een flap. Ze leest de titel dan nog eens voor.

Wie kan dit mooie boek gemaakt hebben? Hoe noemen we iemand die boeken maakt, schrijft? De leerkracht schrijft de naam van de schrijver op de flap.

Als het om de tekening van de voorkant van het boek gaat, kan de leerkracht vragen of de kinderen de eekhoortjes kennen.

De handpop komt te voorschijn.

He, hoorde ik hier mijn naam? Gaat dit over mij?

Waarom heeft mij niemand geroepen?

Wanneer de (seizoenen)boeken van het bos bekend zijn bij de kinderen is een kort gesprekje met de kinderen en de handpop hierover wel op z'n plaats.

Op de flap schrijft Rik, de handpop zijn naam erbij want het boek gaat over hem en zijn broertje en zusje.

De naam van Rik stond al op de flap, kan iemand die zien?

Nu schrijven we de namen van zijn broertje Dik en zijn zusje Dieuwertje er ook bij.

Rik wil nu graag samen met de kinderen het boek lezen.

Bij het voorlezen hoort de la met het boek,

die wordt als eerste open gemaakt.

Tussendoel 2: Verhaalbegrip.

Doel:

la1.

Voor het lezen.

- De kinderen breiden hun woordenschat uit door de aanschouwingsmaterialen te benoemen.
- De kinderen kunnen a.h.v. de titel van het boek en de aanschouwingsmaterialen een voorspelling doen over het verhaal.

Na het lezen.

- De kinderen kunnen a.h.v. de aanschouwingsmaterialen het verhaal navertellen en/of na spelen.
- De kinderen kunnen de losse plaatjes, enkele illustraties uit het boek, in de goede volgorde leggen en het verhaal erbij vertellen.
- De kinderen kunnen zien wanneer er een plaatje bij zit dat niet in het verhaal hoort.
- De kinderen kunnen aangeven waarom dat plaatje er niet bij hoort.

Inhoud:

De grootste la van het kastje wordt geopend.

Er zit in:

- Plaatjes van het boek.
- Een dennenappel.
- Een kleine sjaal.
- Besjes en noten.
- Herfstblaadjes.
- Een paddestoel.
- Rode vruchten.
- Rode cirkel.

Op de verteltafel staan:

- Eekhoornknuffels.
- Herfstspullen.
- Een kookboek, hoe maken we jam.
- Praatplaat over herfst.
- Prentenboeken over herfst:
 - * Kummeling maakt appeljam.
 - *
 - *

De spullen worden bekeken en benoemd. De relatie die ze hebben met het boek, voorspellingen die eventueel gedaan werden, worden ook ter sprake gebracht.

Vervolgens wordt het boek voorgelezen, want we zijn nu toch allemaal erg nieuwsgierig geworden. Rik leest mee.

Bij de bladzijde waar Rik Dik en Diewertje een nieuwe trui krijgen kun je met de kinderen overleggen waarom de eekhoorntjes een nieuwe trui krijgen. Wat is het voor een trui?

Wat gaan de eekhoorntjes doen als ze de nieuwe trui aan hebben?

Op de bladzijde waar de zon "in brand staat" is de vraag aan de kinderen wat hier gebeurt. Wat gebeurt er als de zon rood aan de hemel staat? Wat doen kinderen als het donker wordt? Wat doen eekhoorntjes als het donker wordt?

Het verhaal kan meerdere keren voorgelezen worden, op verschillende tijdstippen.

Nadat het boek voorgelezen is kunnen ook de andere laatjes geopend worden.

Het tijdstip hiervoor wordt door de leerkracht zelf bepaald. Ook de laatjes kunnen meerdere keren gebruikt worden, al naar gelang de interesse van de leerlingen.

Het zijn keuze activiteiten er hoeft geen volgorde aangehouden te worden.

Keuze activiteiten

De volgende activiteiten kunnen *na het lezen* worden uitgevoerd m.b.t. verhaalbegrip.

**Verhaalbegrip I:*

Verhaalschema maken m.b.v. pictogrammen.

Doel:

- De leerlingen weten waarvoor pictogrammen dienen.
- De leerlingen kunnen m.b.v. deze pictogrammen het verhaal schematisch navertellen.

Inhoud:

De kinderen zitten in hoefijzervorm rondom de flap.

Op de flap zijn pictogrammen getekend. De kinderen weten wat pictogrammen zijn, de leerkracht hoeft hier alleen aan toe te voegen waarvoor deze dienen.

Wie.

Wat.

Waar.

Met de bovenstaande gegevens wordt het verhaal in grote lijnen opnieuw weergegeven.

Dit kan aangevuld worden met woorden en tekeningen van de kinderen.

Deze flap krijgt een plaats in de klas, b.v. bij de verteltafel of in het boekenhoek.

Hij moet wel duidelijk te zien zijn, zodat hij er weer makkelijk bij betrokken kan worden.

**Verhaalbegrip II:*

Navertellen van het verhaal m.b.v. de aanschouwingsmaterialen.

Doel:

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit door de materialen te benoemen, te gebruiken en erover te praten.
- De leerlingen van groep 1 zijn in staat om het verhaal globaal te vertellen met 4 attributen.
- De leerlingen van groep 2 zijn in staat het verhaal precies na te vertellen m.b.v. 8 attributen.

Inhoud:

In de onderste lade liggen aanschouwingsmaterialen die direct betrekking hebben op het boek.

In groep 1 worden de 4 dingen en in de juiste volgorde eruit gehaald door de leerkracht en door de leerlingen benoemt. Zo ontstaat de verhaallijn.

In groep twee worden er 8 dingen willekeurig uit gehaald, door de leerlingen benoemd en in de goede volgorde gelegd, om zo de verhaallijn m.b.v. de spullen na te vertellen.

**Verhaalbegrip III:*

Navertellen van het verhaal m.b.v. afbeeldingen.

Doel:

- De leerlingen van groep 1 zijn in staat om het verhaal in grote lijnen weer te geven m.b.v. 4 afbeeldingen.
- De leerlingen van groep 2 zijn in staat het verhaal nauwkeurig na te vertellen m.b.v. 8 afbeeldingen.

Inhoud:

In de onderste lade liggen ook afbeeldingen, door de leerkracht geselecteerd.

Deze plaatjes zijn kopieën van de illustraties van het boek. Voor groep 1 zijn hiervoor de vier belangrijkste afbeeldingen gekozen en voor groep 2 acht afbeeldingen.

Het navertellen van het verhaal kan per groep gebeuren, de kinderen vullen elkaar dan aan. Het kan ook goed gebruikt worden voor een leerling, zo krijgt de leerkracht een duidelijk beeld van wat het kind en hoe het kind verteld.

****Verhaalbegrip IV:***

Het logisch rangschikken van een verhaal met de juiste afbeeldingen.

Doel:

- Het kind kan zelf bepalen welke afbeeldingen bij het verhaal horen.
- Het kind kan aangeven waarom een afbeelding wel of niet bij het verhaal hoort.

Inhoud:

De leerling krijgt een aantal afbeeldingen, door de leerkracht geselecteerd. Het zijn allemaal afbeeldingen uit prentenboeken van het donkere bos, maar er zitten er een of twee bij die bij een ander verhaal horen. De leerling moet uitzoeken welke afbeeldingen dat zijn en moet verwoorden waarom die afbeelding hier niet thuis hoort.

Het aantal goede en foute afbeeldingen kan per groep, maar ook per leerling verschillen.

Deze activiteit kan in de hele groep gebeuren, waarbij de leerlingen elkaar aanvullen, maar het kan ook goed gebruikt worden als individueel signaleringsinstrument.

Tussendoel 3: Functies van geschreven taal.

Een werkboek voor de herfst.

Een kookboekje met herfstrecepten.

La 2.

Doel:

- De leerlingen ervaren dat je iets kunt leren door te lezen.
- De leerlingen leren dat je m.b.v. letters en tekeningen werkschema's kunt maken.
- De leerlingen ervaren dat werkschema's je helpen bij het uitvoeren van activiteiten.

Een appeltaart maken:

Samen met de kinderen een appeltaart maken, een eenvoudig recept is al te vinden op een pak bakmeel. Kinderen kunnen recepten meenemen van thuis; de recepten kunnen verzameld worden en bewaard in een bakboekje; ouders kunnen gevraagd worden om te assisteren op de bakdag.

Maak met de kinderen een plan:

- Wat hebben we nodig om een appeltaart te maken? (ingrediënten opschrijven op de flapover, teken bv een pakje boter achter het woord, ook de kom en bakblik erbij schrijven)
- Hoe gaan we het doen - een plan van aanpak maken. (deeg kneden, appels schillen en in partjes snijden, deeg uitrollen, appeltjes in de taart scheppen - taart in de oven zetten)
- Wie gaat wat doen en in welke volgorde?

Als de taart klaar is dan wordt het smullen!

Een potje jam maken:

Ook hiervoor kunnen kinderen zelf met recepten komen en kunnen ouders gevraagd worden om te assisteren.

Het is natuurlijk het allerleukste als de kinderen de bessen, vruchten zelf geplukt of meegebracht hebben.

Maak met de kinderen een plan:

- Wat hebben we nodig om een jam te maken? (ingrediënten opschrijven op de flapover, teken bv een glazen potje achter het woord)
- Hoe gaan we het doen - een plan van aanpak maken. (bessen wassen, bessen in een pan doen, suiker erbij gieten, roeren)
- Wie gaat wat doen en in welke volgorde?

Als de jam klaar is dan kan die in glazen potjes geschept worden.....

Er kunnen in dit laatje kookboeken, kleine deegroller of andere attributen die betrekking hebben op dit tussendoel.

Verder is in dit laatje allerlei informatie te vinden die betrekking heeft op het thema.

Keuzeactiviteiten.

Boeken en plaatjes, letters en plaatjes.
Herfst in het donkere bos.

*** Informatie over herfst.**

Doel:

- De leerlingen ervaren dat je iets kunt leren, informatie kunt verzamelen door iets te lezen.
- De leerlingen ervaren dat je m.b.v. letters en tekeningen werkschema's kunt maken.
- De leerlingen ervaren dat je door het gebruik van werkschema's je opdrachten, activiteiten kunt uitvoeren.

In de la met i zit algemene informatie over herfst.

Deze informatie kan door de leerkracht interactief worden voorgelezen.

De leerlingen kunnen hiermee spelen, ontdekken, leren, lezen, ervaren.

Het is de bedoeling dat in deze la allerlei zaken te vinden zijn die te maken hebben met herfst.

Waarom kun je zien dat het herfst is? Waar kun je heel goed zien dat het herfst is? Kun je ook voelen dat de herfst er is?

Wat heb ik nodig voor een stevige herfstwandeling?

Wat heb ik nodig voor een potje jam?

Een appeltaart?.....

Zijn alle bomen hetzelfde? Welke bomen kennen we? Hebben die ook andere blaadjes?

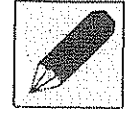
Welke vruchten zijn er in de herfst? Dennenappels, eikels, bramen, appels, peren.....

Wat doen we met die vruchten? Wat doen de dieren in het donkere bos met die vruchten?

Kun je vruchten alleen in het bos vinden? Nee, waar vinden we die nog meer? (winkel)

Allemaal appeltaart (prentenboek)

Tussendoel 4: Relatie tussen gesproken en geschreven taal

Het boek van gevonden voorwerpen bij de herfstwandeling.

La 3.

Doel:

- De leerlingen ervaren dat je dingen die je hoort of denkt (hoort in je hoofd) ook op kunt schrijven.
- De leerlingen ervaren dat de dingen die je opschrijft vervolgens ook weer door jezelf of door een ander gelezen kunnen worden.
- De leerlingen kunnen zelf ook iets opschrijven, cq tekenen over wat ze denken.

Inhoud:

Als het laatje opengemaakt wordt, wijs dan kort op het pictogram. Wat zie je? Wat zouden we hier moeten doen?

In het laatje ligt een boekje. Het is een album? Een plakboek? Een.....

Wat is een album, plakboek.....

De juf schrijft het op de flap, zodat de kinderen mee kunnen kijken.

.....

Het aanleren van het versje:

Doel:

- De leerlingen ervaren dat ze het versje dat ze horen ook op kunnen schrijven.
- De leerlingen kunnen het laatste woord, het rijmwoord van een zin invullen.
- De leerlingen kunnen m.b.v. pictogrammen het versje op de flap herkennen.

Inhoud:

Bij deze activiteit wordt wederom de handpop gebruikt.

Versje over de herfst: Plum de plakmuis.

In het huis van Plum de plakmuis
staan de stoelen in gang.

Plum die pakt zijn emmer plaksel
en een rolletje herfstbehang.

Plakkend zingt die Plum een liedje,
dat is knap van die behanger.

Plum kan niet alleen knap plakken
hij is ook een knappe zanger.

Tussendoel 5: Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn).

Klanken en klankgroepen.

La 4.

Spelen met klanken.

Doel:

- De leerlingen horen dat woorden hetzelfde klinken, rijmen.
- De leerlingen kunnen zelf woorden bedenken die hetzelfde klinken, rijmen.

Inhoud:

Het versje wordt opgezegd. Nu wordt expliciet aandacht besteedt aan het rijmen.

De leerkracht schrijft alleen de laatste woorden op een flap.

Gebruik bij de jongste kleuters korte, eenlettergrepige, klankzuivere woorden.

De kinderen kunnen zo zien dat de woorden ook bijna hetzelfde uit zien.

Het zijn rijmwoorden, ze klinken op het eind hetzelfde en ze zien op het einde ook hetzelfde uit.

Dit kunnen ook nonsens rijmwoorden zijn. Het gaat hier alleen om dezelfde klanken.

wind – kind	boom – oom	nat – blad
braam – raam	den – pen	eik – rijk
zwam – lam	trui – lui	jas – tas

Vervolgens geeft de leerkracht andere woorden waarmee de kinderen kunnen rijmen.

mos	laars	koud	peer	wind
beer	zon	rood	bes	tak

Een paar woorden worden op de flap geschreven en de woorden die rijmen.

Zo kunnen de kinderen zien dat ze achter aan hetzelfde zijn.

Gebruik eventueel voor het eindstuk (eindrijm) een andere kleur.

Rijmzinnen maken:

Doel:

- De leerlingen kunnen zelf de zin afmaken door het juiste rijmwoord te vinden.
- De leerlingen ontdekken dat het iets moet betekenen, anders klopt de zin niet.

Inhoud:

De leerkracht geeft de eerste zin volledig en bij de tweede zin ontbreekt het laatste woord. Dit is het rijmwoord dat de leerlingen moeten invullen.

Diep in het donkere bos.
Ligt een stukje.....mos.

In de herfst wordt het koud.
De grote beer is al.....oud.

Rik, Dik en Diewertje hebben pret.
Maar als het avond is moeten ze naar....bed.

De volgende morgen vroeg.
Eten zegenoeg.

Rik, Dik en Diewertje krijgen een nieuwe trui erbij.
Oh jongens wat zijn zeblij.

Hun nieuwe trui is rood.
Oh kijk, daar ligt eennoot.

De truien van hun vogelvriendjes zijn geel.
Alle vogels bij elkaar, dat zijn erveel.

Paddestoelen staan in een groep.
Tussen de stelen ligt een hoopje.....poep.
Aan een boompje hangt bes.
Nee, het zijn er.....zes.

Niet zoveel snoepen, zegt Diewertje tegen beer.
Pak toch liever eenpeer.

Zinnen nazeggen:

Doel:

- De leerlingen kunnen een zin correct nazeggen.
- De leerlingen kunnen de zin in zijn geheel nazeggen.

Inhoud:

De leerkracht zegt een zin en de leerling zegt hem na.

Moeder Eekhoorn is druk bezig.
Wat ze doet is een geheim.
De kinderen gaan slapen.
De volgende morgen worden de jonge eekhoorns wakker.
In de herfst is het heel erg koud.
Ze huppelden vrolijk het grote bos in.
De jonge eekhoorns ontdekken een grote groep paddestoelen.
Ze klimmen voorzichtig in de hoge bomen.
Daar zien ze prachtige rode bessen.
Beer is gulzig aan het hamsteren.
Een grote vuurrode zon gloeit alsof hij in brand staat.

We stappen door het bos.

Doel:

- De leerlingen kunnen zinnen opdelen in woorden m.b.v stapjes.
- De kinderen kunnen m.b.v de stapjes tellen hoeveel woorden er in een zin zitten.

Inhoud:

Ik zeg een zin en jullie moeten die zin lopen, stappen.
Voor ieder woord dat je hoort moet je een stap zetten.

In het bos staat een boom.
In die boom woont Rik.
Rik heeft een broer en een zus.
Pa en ma zijn er ook.
Het is koud.
Hier is een trui.
In het bos is veel kleur.
Een mus is geel.
De bes is rood.
Het blad is rood en geel.
Beer eet snel een bes.
De zon is vuur-rood.
Dik wordt heel erg moe.
Ze gaan naar huis.
Ma zegt: naar bed.

De zinnen met twee tot vijf woorden kunnen ook door groep 1 gebruikt worden. De langere zinnen zijn voor groep 2 bedoeld, afhankelijk van het niveau van het kind.

Deze oefening kan ook gedaan worden met blokjes, leg voor ieder woord dat je hoort een blokje. Wanneer je hiervoor kiest is het belangrijk dat je observeert hoe het kind de blokjes neerlegt. Van links naar rechts? Zit er een ordening in?

Woorden in klankgroepen verdelen.

Doel:

- De leerlingen kunnen woorden in lettergrepen opdelen m.b.v. sprongetjes.
- De leerlingen kunnen de woordstukjes tellen en ervaren dat woorden verschillend van lengte zijn.
- De leerlingen horen het verschil tussen lange en korte woorden.

Inhoud:

De leerkracht zegt het woord en de leerlingen springen het in stukjes.

Don - ker.

Bo - men.

Pad - de - stoel - en.

Sla - pen.

Die - wer - tje.

Ont - dek - king.

De leerkracht kan de opdracht ook omdraaien. Zij zegt de stukjes en de kinderen zeggen het woord.

Tussendoel 5: Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn).

Losse letters en klanken.

La 5.

Woorden op beginrijm.

Doel:

- De leerlingen herkennen woorden die dezelfde beginklank hebben.
- De leerlingen horen het verschil tussen woorden die een andere beginklank hebben.
- De leerlingen kunnen zelf woorden bedenken die een zelfde beginklank hebben.

Inhoud:

Twee eekhoornkinderen hebben dezelfde letter vooraan in hun naam. Welke kinderen zijn dat?

De leerkracht legt flink de nadruk op die eerste letter.

Luister maar RRRRRRRRRrik, DDDDDDDdik en DDDDDDDieuwertje.

Dit schrijven we ook op een flap, zodat de kinderen het ook kunnen zien.

De leerkracht pakt een kaartje uit de la waar het bijltje op staat. Hier staan nog meer woorden op. De leerkracht leest het woord en rekt daarbij de eerste klank lang uit.

De kinderen mogen zeggen welke klank ze het eerst, vooraan hoorden.

Er staat op:

- gulzig, vooraan hoor ik de : g
- jas, vooraan hoor ik de : j
- slaap, vooraan hoor ik de : s
- loop, vooraan hoor ik de : l
- zoek, vooraan hoor ik de : z
- trui, vooraan hoor ik de : t
- mos, vooraan hoor ik de : m
- sok, vooraan hoor ik een : s
- noot, vooraan hoor ik de : n
- rood, vooraan hoor ik de : r
- eekhoorn, vooraan hoor ik een : ee
- geel, vooraan hoor ik de : g

De woorden kunnen op de flap gerangschikt worden, de woorden die de eerste letter hetzelfde hebben bij elkaar.

De kinderen mogen zelf woorden bedenken die in een van de rijtjes passen.

In het laatje zitten ook woorden die dezelfde beginklank hebben, kinderen kunnen die sorteren.

Hakken en plakken.

Doel:

- De kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord, de zin biedt hierbij ondersteuning.

Inhoud:

In het laatje met de bijl zit ook een hak en plak oefening waarbij de leerkracht een zin zegt waarvan ze het laatste woord in stukjes hakt.

Bij de jongste kleuters kan de leerkracht het eerst gedeelte aan elkaar laten en alleen de laatste letter los hakken.

Een voorbeeldzin: De bes is roo d.

De eekhoorntjes wonen in het bo s.

Moeder breit een tr ui.

Die trui is roo d.

De kinderen gaan naar be d.

Ze vallen al gauw in slaa p.

De volgende morgen eten ze broo d.

En drinken ze sa p.

Daarna gaan ze in het bo s.

Met hun nieuwe tr ui.

Boven in de boo m.

Hangt een rode be s.

Beer eet de be s.

Tussendoel 6: Alfabetische principe.

Zoem zoem zoem de letterbij, maakt ons blij.

La 6.

Doel:

- De leerlingen maken kennis met de letterbij, die erg van letters houdt.
- De leerlingen kunnen de letter r herkennen tussen andere letters.
- De leerlingen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat visueel aan geboden wordt.
- De leerlingen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat auditief aangeboden wordt.

Inhoud:

Vooraf zou de leerkracht in de groep bij de jongste kleuters heel opzichtig op allerlei plekken in de klas een grote r kunnen hangen.

Als een leerling het laatje van de bij open wil maken klinkt er gezoem. Met z'n allen luisteren we naar het geluid. "Waar komt dat toch vandaan?"

In het laatje ligt een bijtje. Het is zoem de letterbij.

"Ik ben zoem", zegt het bijtje, "en ik heb zo'n honger.

De leerkracht wil hem honing geven, maar dat lust hij niet.

"Ik lust alleen maar letters".

"Ik ben zoem de letterbij en ik maak kinderen blij".

Zoem vliegt door de klas op zoek naar letters. De kinderen helpen hem erbij, zoeken letters en wijzen ze aan. Zoem kan moeilijk beslissen welke letter hij vandaag eens zal proeven.

Uiteindelijk vliegt hij terug naar zijn laatje en vindt daar de letter r.

Hij wil deze letter wel eens proeven, maar vraagt voorzichtig eerst de kinderen om raad.

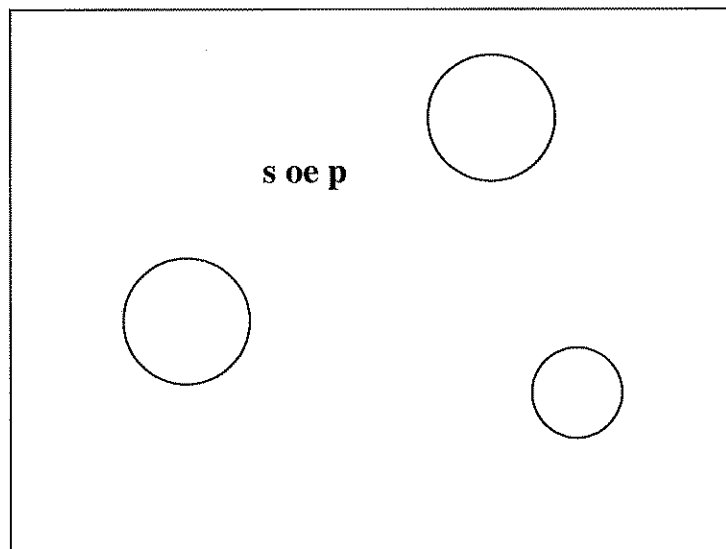
- Wie weet hoe deze letter heet?
- Wie heeft deze letter al eens geproefd?
- Zie je deze letter op het boek?
- Zit deze letter in het versje?
- Wie heeft deze letter in zijn naam?

Alleen als de kinderen de letter kennen wil de letterbij eraan proeven, want letters die ze niet kent die eet ze niet.

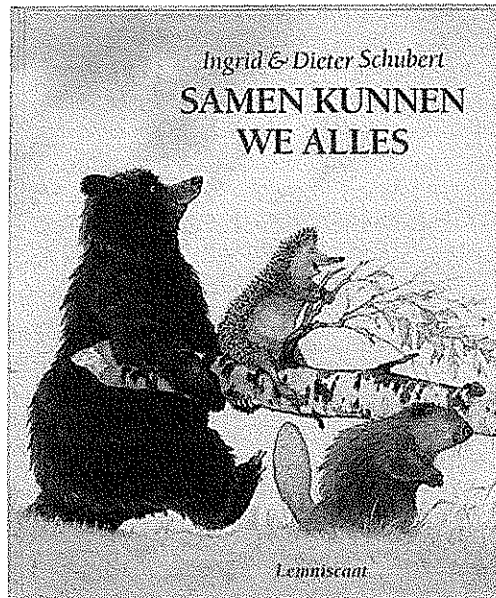
Zoem snoept van de letter. Als hij zijn buikje vol heeft dan gaat hij terug in het laatje en gaat slapen in zijn letterlaatje.

Vervolgactiviteiten:

- De lettermuur oftewel de ABC-muur.
Tijdens het werken kunnen kinderen tekeningen maken of plaatjes uitknippen van woorden met de letter r. Deze tekeningen krijgen een plekje aan de lettermuur bij de letter r.
- De letter r op a4 formaat en de kinderen laten inkleuren, beplakken, bestempelen met kleine r - retjes.
- Schrijf- stempelhoek.
Een kaart maken.
Hoe ziet een kaart eruit? Hoe zullen we dat gaan doen? Kinderen zelf een idee laten aandragen en indien nodig sturen.
- Werkblad maken met woordstukjes.
Op het werkblad staan tekeningen die betrekking hebben op het thema. Onder iedere tekening staan vier hokjes. De kinderen krijgen de opdracht net zoveel hokjes te kleuren als er stukjes zijn. Wanneer kinderen hier moeite mee hebben, laat ze het woord nog eens klappen of stappen.
Dit werkblad kan ook als signaleringsinstrument voor de leerkracht dienen.
- De letterspringplank (groep 2 - 3).
Op een groot zwart bord staan witte open cirkels.
In de cirkels schrijft de leerkracht letters die de leerlingen kennen.
Door van de ene cirkel naar de andere te springen en de letter te verklanken, analyseren ze een woord dat door de leerkracht gegeven is.

Samen kunnen we alles

Auteur: Ingrid & Dieter Schubert

Materialen:

- Boek: Samen kunnen we alles
- Flap of digibord
- Praatpop: egel
- Plaatjes van het boek
- Een hamer
- Een stappenplan
- Spijkers
- Hout
- Een bouwtekening (lego o.i.d.)
- Een gereedschapskist
- Bouwblokken
- Knutselhoek
- Informatief boekje: bouwen en knutselen
- Reclamefolders met bouwmaterialen
- Versje: Een huis bouwen
- Houten blokjes
- Een letterbijtje

Haans (2010)

Samen kunnen we alles.

Ingrid & Dieter Schubert.

Inhoudsopgave:

Activiteiten die betrekking hebben op de tussendoelen en gerelateerd zijn aan het prentenboek: Samen kunnen we alles.

1. Introductieactiviteit:

- Het kastje, boeken en plaatjes, letters en laatjes wordt geïntroduceerd. Pag. 2.

2. Boekorientatie:

- Het bespreken van het boek, titel, schrijver. Pag. 3.

3. Verhaalbegrip:

- Verhaalbegrip I: verhaalschema. Pag. 4.
- Verhaalbegrip II: aanschouwingsmaterialen.
- Verhaalbegrip III: afbeeldingen.
- Verhaalbegrip IV: logisch rangschikken.

4. Functies van geschreven taal:

- Plan van aanpak. Pag. 7.
- Lijstje van benodigdheden.
- Informatie.

5. Relatie tussen gesproken en geschreven taal.

- Knutselboekje. Pag. 9.
- Versje.

6. Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn).

- Spelen met klanken. Pag. 11.
- Rijmzinnen maken.
- Samen stappen.
- Woorden in klankgroepen verdelen.

7. Taalbewustzijn (fonemisch bewustzijn).

- Woorden met beginrijm. Pag. 14.
- Hakken en plakken met egel.

8. Alfabetisch principe.

- Zoem, zoem, zoem de letterbij. Pag. 16.
- De letter V.

Vervolgactiviteiten:

Pag. 16.

Introductieactiviteit:

Het introduceren van het kastje: Boeken & praatjes, Letters & laatjes.

Doel:

- De kinderen maken kennis met het kastje.
- De kinderen mogen suggesties doen over de inhoud van het kastje en de laatjes.
- De kinderen weten na afloop van deze activiteit dat het kastje bedoeld is om met een boek en letters te gaan werken.

Inhoud:

De kinderen zitten in hoefijzervorm rond de vertelafel.

Op de vertelafel staan allerlei attributen die te maken hebben met het boek dat voorgesteld zal worden.

De leerkracht haalt de voorkennis van de kinderen op omtrent het thema SAMENWERKEN en EEN HUIS BOUWEN.

Op de vertelafel staat ook het kastje.

- Wat zou dat zijn?
- Waarvoor zou dat zijn? Er zitten laatjes in, letters en pictogrammen op.
- Waarvoor zijn die pictogrammen?
- Wat staat er op de zijkant? Wat kun je met letters?
- Wat staat er op het kastje? Waarvoor is die standaard?
- Zouden die laatjes open kunnen?

De leerkracht vertelt de kinderen dat dit kastje een naam heeft: Boeken & praatjes, Letters & laatjes. Beknopt samenvatten wat de kinderen al gezegd hebben en daaraan het nodige toevoegen zodat de bedoeling van het kastje duidelijk wordt voor de kinderen.

We gaan het boek dat op de standaard hoort lezen en daarna gaan we steeds een laatje open doen. In ieder laatje zit iets anders. Iets waarmee we een spelletje kunnen doen.

Boekoriëntatie:

Doel:

- De leerlingen kunnen na afloop van het verhaal de titel en de schrijver van het boek aanwijzen.
- De kinderen kunnen de woorden van de titel tellen, dat zijn er veel, een lange titel.
- De kinderen kunnen n.a.v. de tekening op de voorkant een voorspelling doen over de inhoud van het verhaal.
- De kinderen weten dat je een boek van voor naar achter leest.
- Kinderen weten dat je op een bladzijde bovenaan begint te lezen.
- Kinderen weten dat je van links naar rechts leest.

Inhoud van de activiteit:

De leerkracht laat de kinderen het boek zien. Wat zie je?

De leerkracht speelt in op de reacties van de kinderen en stuurt naar de bovenstaande doelen.

De woorden zijn samen een zin. Het woord "samen" vervult een speciale functie in de titel. Deze zin op de voorkant van het boek noemen we de titel. De leerkracht schrijft de titel van het boek op een flap. Ze leest de titel dan nog eens voor.

Wie kan dit mooie boek gemaakt hebben? Hoe noemen we iemand die boeken maakt, schrijft? De leerkracht schrijft de naam van de schrijver op de flap.

Als het om de tekening van de voorkant van het boek gaat, kan de leerkracht vragen of de kinderen egel kennen.

De handpop egel komt te voorschijn.

He, hoorde ik hier mijn naam? Gaat dit over mij?

Waarom heeft mij niemand geroepen?

Wanneer de beer en egel bekend zijn bij de kinderen is een kort gesprekje met de kinderen en egel hierover wel op z'n plaats.

Op de flap schrijft egel zijn naam erbij want het boek gaat over egel.

De naam van egel stond al op de flap, kan iemand die zien?

Egel wil nu graag weten waarover dat boek van hem gaat.

Bij het voorlezen hoort de la met het boek,
die wordt als eerste open gemaakt.

Verhaalbegrip:

Doel:

Voor het lezen.

- De kinderen breiden hun woordenschat uit door de aanschouwingsmaterialen te benoemen.
- De kinderen kunnen n.a.v. de titel van het boek en de aanschouwingsmaterialen een voorspelling doen over het verhaal.

Na het lezen.

- De kinderen kunnen n.a.v. de aanschouwingsmaterialen het verhaal navertellen en/of na spelen.
- De kinderen kunnen de losse plaatjes, enkele illustraties uit het boek, in de goede volgorde leggen en het verhaal erbij vertellen.
- De kinderen kunnen zien wanneer er een plaatje bij zit dat niet in het verhaal hoort.
- De kinderen kunnen aangeven waarom dat plaatje er niet bij hoort.

Inhoud:

De grootste la van het kastje wordt geopend.

Er zit in:

- Plaatjes van het boek.
- Een hamer.
- Een stappenplan.
- Spijkers.
- Hout.
- Een bouwtekening, van lego of zelfs een echte tekening van een architect.

Op de verteltafel staan:

- Een gereedschapskist.
- Bouwblokken en andere benodigdheden.
- Een knutselboek.
- Praatplaat over samen bouwen.
- Prentenboek: Een droomhuis.

De spullen worden bekeken en benoemd. De relatie die ze hebben met het boek, voorspellingen die eventueel gedaan werden, worden ook ter sprake gebracht.

Vervolgens wordt het boek voorgelezen, want we zijn nu toch allemaal erg nieuwsgierig geworden.

Egel leest mee.

Op de eerste pagina ontdekt bever een gat. Hoe gaat hij dat dichten vraagt egel zich hardop af. Misschien kunnen de kinderen samen met egel iets bedenken.

Hoe zou bever dit oplossen. Voorspellen van wat er vervolgens gebeurt.

Het verhaal wordt zo in stappen gelezen samen met de kinderen. Dit lukt niet altijd in een keer. Het kan dus in stappen gebeuren en vervolgens kan het verhaal meerdere keren herhaald worden.

Nadat het boek voorgelezen is kunnen ook de andere laatjes geopend worden. Het tijdstip hiervoor wordt door de leerkracht zelf bepaald. Ook de laatjes kunnen meerdere keren gebruikt worden, al naar gelang de interesse van de leerlingen. Het zijn keuze activiteiten er hoeft geen volgorde aangehouden te worden.

Keuze activiteiten:

***Verhaalbegrip I:**

Verhaalschema maken m.b.v. pictogrammen.

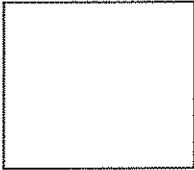
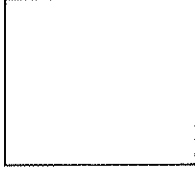
Doel:

- De leerlingen weten waarvoor pictogrammen dienen.
- De leerlingen kunnen m.b.v. deze pictogrammen het verhaal schematisch navertellen.

Inhoud:

De kinderen zitten in hoefijzervorm rondom de flap.

Op de flap zijn pictogrammen getekend. De kinderen weten wat pictogrammen zijn, de leerkracht hoeft hier alleen aan toe te voegen waarvoor deze dienen.

Wie.		Wat.		Waar.	
------	--	------	--	-------	--

Met de bovenstaande gegevens wordt het verhaal in grote lijnen opnieuw weergegeven. Dit kan aangevuld worden met woorden en tekeningen van de kinderen. Deze flap krijgt een plaats in de klas, b.v. bij de verteltafel of in het boekenhoek. Hij moet wel duidelijk te zien zijn, zodat hij er weer makkelijk bij betrokken kan worden.

***Verhaalbegrip II:**

Navertellen van het verhaal m.b.v. de aanschouwingsmaterialen.

Doel:

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit door de materialen te benoemen, te gebruiken en erover te praten.
- De leerlingen van groep 1 zijn in staat om het verhaal globaal te vertellen met vier attributen.
- De leerlingen van groep 2 zijn in staat het verhaal precies na te vertellen m.b.v. acht attributen.
- De leerlingen van groep 3 zijn in staat het verhaal precies na te vertellen m.b.v. tien attributen.

Inhoud:

In de onderste lade liggen aanschouwingsmaterialen die direct betrekking hebben op het boek.

- In groep 1 worden de 4 dingen en in de juiste volgorde eruit gehaald door de leerkracht en door de leerlingen benoemt. Zo ontstaat de verhaallijn.
- In groep 2 worden er 8 dingen willekeurig uit gehaald, door de leerlingen benoemd en in de goede volgorde gelegd, om zo de verhaallijn m.b.v. de spullen na te vertellen.
- In groep 3 worden 10 attributen willekeurig uit de la gehaald, door de leerlingen benoemd en in de goede volgorde gelegd, om zo de verhaallijn m.b.v. de spullen na te vertellen.

***Verhaalbegrip III:**

Navertellen van het verhaal m.b.v. afbeeldingen.

Doel:

- De leerlingen van groep 1 zijn in staat om het verhaal in grote lijnen weer te geven m.b.v. vier afbeeldingen.
- De leerlingen van groep 2 zijn in staat het verhaal nauwkeurig na te vertellen m.b.v. acht afbeeldingen.
- De leerlingen van groep 3 zijn in staat het verhaal nauwkeurig na te vertellen m.b.v. tien afbeeldingen.

Inhoud:

In de onderste lade liggen ook afbeeldingen, door de leerkracht geselecteerd.

Deze plaatjes zijn kopieën van de illustraties van het boek. Voor groep 1 zijn hiervoor de vier belangrijkste afbeeldingen gekozen en voor groep 2 acht afbeeldingen.

Het navertellen van het verhaal kan per groep gebeuren, de kinderen vullen elkaar dan aan.

Het kan ook goed gebruikt worden voor een leerling, zo krijgt de leerkracht een duidelijk beeld van wat het kind en hoe het kind verteld.

***Verhaalbegrip IV:**

Het logisch rangschikken van een verhaal met de juiste afbeeldingen.

Doel:

- Het kind kan zelf bepalen welke afbeeldingen bij het verhaal horen.
- Het kind kan aangeven waarom een afbeelding wel of niet bij het verhaal hoort.

Inhoud:

De leerling krijgt een aantal afbeeldingen, door de leerkracht geselecteerd. Het zijn allemaal afbeeldingen van egel en zijn vrienden, maar er zitten er een of twee bij die bij een ander verhaal horen. De leerling moet uitzoeken welke afbeeldingen dat zijn en moet verwoorden waarom die afbeelding hier niet thuis hoort.

Het aantal goede en foute afbeeldingen kan per groep, maar ook per leerling verschillen.

Deze activiteit kan in de hele groep gebeuren, waarbij de leerlingen elkaar aanvullen, maar het kan ook goed gebruikt worden als individueel signaleringsinstrument.

Functies van geschreven taal:

Doel:

- De leerlingen ervaren dat je iets kunt leren door te lezen.
- De leerlingen leren dat je m.b.v. letters en tekeningen werkschema's kunt maken.
- De leerlingen ervaren dat werkschema's je helpen bij het uitvoeren van activiteiten.

Een bouwplan maken!

Inhoud:

Wat hoort er allemaal bij een huis, garage, flatgebouw etc...

Hierbij komt het plan van wat te bouwen te pas.

Wat is een bouwplan, wat kunnen we hiermee.

Samen kijken wat we nodig hebben voor het bouwwerk.

Misschien ook nog bedenken waar we dat kunnen vinden.

De leerkracht neemt de flap er bij en schrijft op wat er nodig is voor het bouwwerk.

Dit gebeurt met woorden en pictogrammen, er moet herkenning voor de kinderen zijn om het terug te kunnen lezen.

Deze activiteit kun je uitbreiden met het echt bouwen van huis, flat, garage.....

Dan heb je nog meer spullen nodig. Behalve natuurlijk een hamer, ook

Een knutselplan maken!

Inhoud:

Als boven, maar nu wordt er gebruik gemaakt van een knutselboek.

Het object dat gekozen wordt om samen te maken kan door de leerkracht vooraf gekozen zijn en zij stuurt vervolgens de activiteit. Het kan ook door de kinderen zelf bedacht zijn nadat ze in het boek geneusd hebben. Dit kan met verschillende materialen gebeuren.

Op de flap-over wordt het plan, in stapjes en met picto's, genoteerd. Daaronder worden de materialen opgeschreven en getekend die er nodig zijn.

Een huis bouwen:

- een plan.
- blokken.
- plankjes.

Keuzeactiviteiten.

*** Informatie over bouwen en knutselen.**

Doel:

- De leerlingen ervaren dat je iets kunt leren, informatie kunt verzamelen door iets te lezen.
- De leerlingen ervaren dat je m.b.v. letters en tekeningen werkschema's kunt maken.
- De leerlingen ervaren dat je door het gebruik van werkschema's je opdrachten, activiteiten kunt uitvoeren.

In de la met i zit algemene informatie over bouwen en knutselen.

Deze informatie kan door de leerkracht interactief worden voorgelezen.

De leerlingen kunnen hiermee spelen, ontdekken, leren, lezen, ervaren.

Het is de bedoeling dat in deze la allerlei zaken te vinden zijn die te maken hebben met bouwen en knutselen.

Hoe bouw ik een huis of een auto van lego, wat kun je allemaal knutselen, waar haal je de spullen die je hiervoor nodig hebt?

Wat heb ik ervoor nodig, wat kan ik zelf maken, in welke winkel kan ik dit kopen.....

Bouwplan, wat moet daar allemaal opstaan, waarmee doe je dat, kan ik een bouwplan zelf maken, wie maken er ook bouwplannen, hoe noemen we die mensen?

Materialen:

- Informatieve boeken (bibliotheek).
- Bouwplan, tekening van een architect.
- Knutselboek.
- Beroepenboek.
- Lego bouwplannen.
- Foto's van bouwen.
- Reclamefolders met gereedschappen, bouwmaterialen ...
- Video opname van een knutselprogramma op TV

Het maken van

Ter introductie van deze activiteit maakt de leerkracht gebruik van

Het wordt bekeken.

Hoe noemen we dat?

Zouden we dat ook zelf kunnen maken?

Wat hebben we daarvoor nodig en hoe moeten we dat doen?

Weet je wat, we maken een schema, dat gaat zo.....

Op een groot vel papier, of een flap tekent en schrijft de leerkracht met behulp van de aanwijzingen van de leerlingen de volgorde van werken en de materialen.

Bij de uitvoering van deze activiteit maken de leerlingen gebruik van dit schema.

Relatie tussen geschreven en gesproken taal

Knutselboekje:

Doel:

- De leerlingen ervaren dat je dingen die je hoort of denkt (hoort in je hoofd) ook op kunt schrijven.
- De leerlingen ervaren dat de dingen die je opschrijft vervolgens ook weer door jezelf of door een ander gelezen kunnen worden.
- De leerlingen kunnen zelf ook iets opschrijven, cq tekenen over wat ze denken.

Inhoud:

Als het laatje opengemaakt wordt, wijs dan kort op het pictogram. Wat zie je? Wat zouden we hier moeten doen?

In het laatje ligt een boekje.

Het is een leeg boek. Egel (de handpop) komt er bij.....

Wat is een knutseljournaal. Daar schrijf je in wat je allemaal doet, iets wat je die dag gemaakt hebt. Egel maakt samen met de leerkracht het boek open en kijkt op de eerste pagina.

Daar staat bovenaan

De juf schrijft op de flap wat er zoal in het boek geschreven wordt, zodat de kinderen mee kunnen kijken.

Versje:

Doel:

- De leerlingen ervaren dat ze het versje dat ze horen ook op kunnen schrijven.
- De leerlingen kunnen het laatste woord, het rijmwoord van een zin invullen.
- De leerlingen kunnen m.b.v. pictogrammen het versje op de flap herkennen.

Inhoud:

Bij deze activiteit wordt wederom de handpop gebruikt.

Egel vertelt de kinderen dat hij

Het versje wordt meerdere keren herhaald.

De kinderen zeggen steeds het laatste woord. De kinderen klappen als ze het woord "egel" horen.

Een huis bouwen.

We bouwen een huis
Zeg maar hoe het moet
Eerst de muren
Zo, is het goed

Nu zetten we het dak
Mooi erbovenop
Met een mooie schoorsteen
Die komt op de top

Hier maken we de deur
Met daarnaast een bel
Hier komt de brievenbus
Dat zie je wel

Nu nog de ramen
Een hier en een daar
Met bloemen ervoor
En het huis is klaar.

Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn).

Klanken en klankgroepen.

Spelen met klanken.

Doel:

- De leerlingen horen dat woorden hetzelfde klinken, rijmen.
- De leerlingen kunnen zelf woorden bedenken die hetzelfde klinken, rijmen.

Inhoud:

Het versje wordt opgezegd.

De leerkracht schrijft alleen de laatste woorden op een flap.

De kinderen kunnen zo zien dat de woorden ook bijna hetzelfde uit zien.

Het zijn rijmwoorden, ze klinken op het eind hetzelfde en ze zien op het einde ook hetzelfde uit.

Dit kunnen ook nonsens rijmwoorden zijn. Het gaat hier alleen om dezelfde klanken.

moet	bovenop	bel	daar
goed	top	wel	klaar

Vervolgens geeft de leerkracht andere woorden waarmee de kinderen kunnen rijmen.

huis	muur	raam	dak	bloem
....				

Deze woorden worden ook op de flap geschreven en de woorden die rijmen.

Zo kunnen de kinderen zien dat ze achter aan hetzelfde zijn.

Rijmzinnen maken:

Doel:

- De leerlingen kunnen zelf de zin afmaken door het juiste rijmwoord te vinden.
- De leerlingen ontdekken dat het iets moet betekenen, anders klopt de zin niet.

Inhoud:

De leerkracht geeft de eerste zin volledig en bij de tweede zin ontbreekt het laatste woord. Dit is het rijmwoord dat de leerlingen moeten invullen.

Bever bouwt zijn huis.

Boeken en praatjes Letters en laatjes.

Samen kunnen we alles.

Bij zijn pootjes loopt een.....muis.

Zijn bouwwerk is rond.

Het staat op degrond.

In het dak ontdekt hij een gat.

In het water worden zijn voetennat.

Met takken klimt hij omhoog.

Zijn pootjes worden nu weerdroog.

Maar, ach hij valt bovenop zijn poot.

Hij huilt, zijn poot is helemaal.....rood.

Egel heeft alles gezien.

Hij schiet te hulp en telt tottien.

Hij roept zijn vriend beer.

Hij roept..... en roept nog een.....keer.

Bever snikt: "Mijn huis is kapot".

Dat vinden zijn vriendjes heelrot.

Ze brengen bever terug naar zijn hol.

Bever houdt zijn rug.....bol.

Daar valt bever al gauw in slaap.

We stappen naar de burcht.

Doel:

- De leerlingen kunnen zinnen opdelen in woorden m.b.v. stapjes.
- De kinderen kunnen m.b.v. de stapjes tellen hoeveel woorden er in een zin zitten.

Inhoud:

Egel (de handpop) heeft een spelletje bedacht voor zijn vriendje.

Ik zeg een zin en jullie moeten die zin lopen, stappen.

Voor ieder woord dat je hoort moet je een stap zetten.

Egel nodigt de kinderen uit om dat samen met hem te doen.

Bever slaapt in zijn hol.

Hij is moe.

Beer helpt zijn vriend.

Beer maakt weer een nieuw huis voor hem.

Zijn vriend sloopt het huis.

Beer ruimt het puin op.

Zijn vriend rust uit.

Eerst maak ik een plan, zegt beer.

Dat vindt zijn vriend erg knap.

Wat pak ik eerst?
 Het huis wordt hoog.
 Op het dak komt een vlag aan een tak.
 Nu is het huis klaar.
 Beer en zijn vriend zijn heel trots.
 Ze gaan weer naar bever.
 Laat dat huis nu maar eens zien.
 Bever is heel erg blij.
 Maar hij kijkt een raar.
 Wat is er?
 Waar is de deur in mijn huis, vraagt hij.

De zinnen met twee tot vijf woorden kunnen ook door groep 1 gebruikt worden. De langere zinnen zijn voor groep 2 en 3 bedoeld, afhankelijk van het niveau van het kind.

Deze oefening kan ook gedaan worden met blokjes.
 Leg voor ieder woord dat je hoort een blokje.
 Wanneer je hiervoor kiest is het belangrijk dat je observeert hoe het kind de blokjes neerlegt.
 Van links naar rechts? Zit er een ordening in?

Woorden in klankgroepen verdelen.

Doel:

- De leerlingen kunnen woorden in lettergrepen opdelen m.b.v. sprongetjes.
- De leerlingen kunnen de woordstukjes tellen en ervaren dat woorden verschillend van lengte zijn.
- De leerlingen horen het verschil tussen lange en korte woorden.

Inhoud:

Egel weet nog een spelletje.
 Egel bedenkt een woord en de kinderen mogen voor ieder stukje dat ze horen een blikje leggen.

Kijk dat gaat zo:

Blokkendoos. BLO.....KEN.....DOOS. (uitspraak van het woord)

Ge-reed-schaps-kist.	4.
Ha-mer.	2.
Bouw-te-ke-ning.	4.
Ta-ken.	2. (één k uitspreken)
Twij-gen.	2.
Kli-men..	2. (één m uitspreken)
Ver-ra-sen.	3. (één s uitspreken)
Be-ren-hol.	3.
Te-gen-stri-be-len.	5. (één b uitspreken)
Re-pa-re-ren.	4.
Hoofd-schu-dend.	3. (één d uitspreken)

De woorden waarin een korte klank voorkomt, zoals kli-men, moeten ook zo uitgesproken worden. Wanneer je klim-men zegt dan is dat niet inherent aan onze dagelijkse uitspraak. De leerkracht kan de opdracht ook omdraaien. Egel zegt de stukjes en de kinderen zeggen het woord.

Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn).

Losse letters en klanken.

Woorden op beginrijm.

Doel:

- De leerlingen herkennen woorden die dezelfde beginklank hebben.
- De leerlingen horen het verschil tussen woorden die een andere beginklank hebben.
- De leerlingen kunnen zelf woorden bedenken die een zelfde beginklank hebben.

Inhoud:

Egel heeft twee vrienden. De naam van zijn vrienden begint met de B van beer en bever.

Luister maar, b..eer en b..ever, vooraan hoor ik een: b. Dit schrijven we ook op een flap, zodat de kinderen het ook kunnen zien.

De leerkracht pakt een kaartje uit de la waar het bijltje op staat. Hier staan nog meer woorden op. De leerkracht leest het woord en rekt daarbij de eerst klank lang uit.

De kinderen mogen zeggen welke klank ze het eerst, vooraan hoorden.

Er staat op:

- s...pijker, vooraan hoor ik de: s
- m....uur, vooraan hoor ik de: m
- e... gel, vooraan hoor ik de : e
- r...amen, vooraan hoor ik de :r
- h...amer, vooraan hoor ik de : h
- s...tenen, vooraan hoor ik een : s
- w...erken, vooraan hoor ik de: w
- v..errassen, vooraan hoor ik de : v
- m...odder, vooraan hoor ik een : m
- r...ommel, vooraan hoor ik de : r
- s...pulletjes, vooraan hoor ik de: s.
- z...on, vooraan hoor ik de: z

De woorden kunnen op de flap gerangschikt worden, de woorden die de eerste letter hetzelfde hebben bij elkaar.

De kinderen mogen zelf woorden bedenken die in een van de rijtjes passen.

In het laatje zitten ook woorden die dezelfde beginklank hebben, kinderen kunnen die sorteren.

Hakken en plakken met egel.

Doel:

- De kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord, de zin biedt hierbij ondersteuning.
- De leerlingen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord, zonder ondersteuning van een zin.

Inhoud:

In het laatje met de bijl zit ook een hak en plak oefening waarbij de leerkracht een zin zegt waarvan ze het laatste woord in stukjes hakt.

Een voorbeeldzin: Weg is het **h u i s**.

Bever bouwt een **h u i s**.

Hij **v a l t**.

De poot van bever doet **z e e r**.

Hij **h u i l t**.

Dit wordt een heel mooi **h u i s**.

Dat heeft egel gezegd tegen **b e e r**.

Het is al dagenlang mooi **w e e r**.

Beer doet zijn **b e s t**.

Hij gebruikt een twijg en een **t a k**.

Daar loopt een **m u i s**.

Die doet niet **m e e**.

Beer en egel werken lang **d o o r**.

Het huis voor bever is **k l a a r**.

Ze zette nog een vlag op het **d a k**.

Dit hebben beer en egel nodig voor het huis:

m u u r	t a k	v l o e r	t w i j g	k i s t
d o o s	z o n	r a a m	s c h e l p	
g r a s	d e u r	r a a m	s p u u g	

Alfabetische principe.

Zoem zoem zoem de letterbij, maakt ons blij.

Doel:

- De leerlingen maken kennis met de letterbij, die erg van letters houdt.
- De leerlingen kunnen de letter v herkennen tussen andere letters.
- De leerlingen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat visueel aan geboden wordt.
- De leerlingen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat auditief aangeboden wordt.

Inhoud:

Als een leerling het laatje van de bij open wil maken klinkt er gezoem. Met z'n allen luisteren we naar het geluid. "Waar komt dat toch vandaan?"

In het laatje ligt een bijtje. Het is zoem de letterbij.

"Ik ben zoem", zegt het bijtje, "en ik heb zo'n honger.

De leerkracht wil hem honing geven, maar dat lust hij niet.

"Ik lust alleen maar letters".

"Ik ben zoem de letterbij en ik maak kinderen blij".

Zoem vliegt door de klas op zoek naar letters. De kinderen helpen hem erbij, zoeken letters en wijzen ze aan. Zoem kan moeilijk beslissen welke letter hij vandaag eens zal proeven.

Uiteindelijk vliegt hij terug naar zijn laatje en vindt daar de letter

Hij wil deze letter wel eens proeven, maar vraagt voorzichtig eerst de kinderen om raad.

- Wie weet hoe deze letter heet?
- Wie heeft deze letter al eens geproefd?
- Zie je deze letter op het boek?
- Zit deze letter op het boek van egel?
- Wie heeft deze letter in zijn naam?

Alleen als de kinderen de letter kennen wil de letterbij eraan proeven, want letters die ze niet kent die eet ze niet.

Zoem snoept van de letter. Als hij zijn buikje vol heeft dan gaat hij terug in het laatje en gaat slapen in zijn letterlaatje.

Vervolgactiviteiten:

- De lettermuur oftewel de ABC-muur.

Tijdens het werken kunnen kinderen tekeningen maken of plaatjes uitknippen van woorden met de letter

Deze tekeningen krijgen een plekje aan de lettermuur bij de letter

- Schrijf- stempelhoek.

De kinderen maken advertenties voor een bouwmarkt. Knippen foto's uit een reclamefolder en stempelen/schrijven zelf iets erbij.

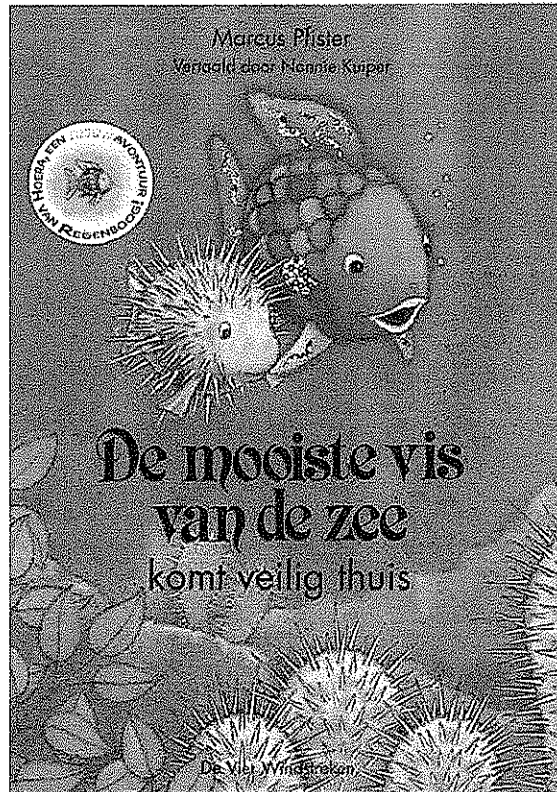
Dit kan ook een grote folder zijn waarbij verschillende producten aangeboden worden.

- Werkblad maken met woordstukjes.

Op het werkblad staan tekeningen die betrekking hebben op het thema. Onder iedere tekening staan vier hokjes. De kinderen krijgen de opdracht net zoveel hokjes te kleuren als er stukjes zijn. Wanneer kinderen hier moeite mee hebben, laat ze het woord nog eens klappen, stappen of blokjes leggen.

Dit werkblad kan ook als signaleringsinstrument voor de leerkracht dienen.

De mooiste vis van de zee

Auteur: Marcus Phister

Materialen:

- Boek: De mooiste vis van de zee
- Flap of digibord
- Praatpop
- Plaatjes van het boek
- Schelpen
- Zeester
- Vissen
- Versje: Twee vissen
- Informatief boekje: zee
- Houten blokjes
- Een letterbijtje

Haans (2010)

Boeken & praatjes, Letters en laatjes.

Activiteitenplan

De mooiste vis van de zee.

Marcus Phister

Introductieactiviteit

Doel :

- De kinderen maken kennis met het kistje : Boeken en praatjes, Letters en laatjes.
- De kinderen kunnen aan de hand van de titel van het boek, een voorspelling doen over de inhoud.
- De leerlingen weten dat ze spelletjes met boeken en letters gaan doen, als ze met dit kistje gaan werken.

Inhoud activiteit :

De kinderen zitten in de kring, rond een hoek die ingericht is als waterhoek

De leerkracht zet het kastje op een centrale plaats.

Het kastje wordt bekeken.

- Wat zou het zijn ?
- Welke tekeningen / pictogrammen zie je ?
- Wat zit er in ?
- Wat hoort erop de standaard te staan ?
- Wat staat er aan de zijkant ?

De leerkracht vertelt dat er een nieuw kistje in de klas staat dat de naam heeft :

"Boeken en praatjes, letters en laatjes". Dit staat ook geschreven op de zijkant van het kistje.

Als je goed naar deze naam luistert dan weet je ook wat we gaan doen .

Luister nog maar eens goed : "Boeken en praatjes, letters en laatjes"

We gaan een boekje lezen en daarna gaan we steeds een ander laatje open maken en er een praatje of spelletje mee doen.

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Activiteit 1: Boekoriëntatie

Doel :

- De leerlingen kunnen na afloop van de boekoriëntatie de titel van het verhaal aanwijzen.
- De kinderen zien dat die titel een korte titel is.
- De kinderen kunnen aan de hand van de tekeningen op de voorkant van het boek, een voorspelling maken van de inhoud van het boek.
- De kinderen weten dat je boek van voren naar achteren wordt gelezen.

Inhoud activiteit :

De leerkracht vertelt dat ze een boek heeft meegenomen.

- Kijk eens goed naar de tekening op de voorkant van het boek, waar zou het boek over gaan ?
- Dadelijk begin ik te lezen aan de voorkant en daarna lees ik steeds een volgende bladzijde. Als het verhaal uit is kijk ik naar de achterkant. Welke tekening zie je daar?
- Op de voorkant van het boek staan letters. Dat noemen we de titel van het boek.

De leerkracht leest de titel voor :

- Deze woorden noemen we een zin. De leerkracht schrijft de zin op een flap.
- Als ze dit heeft gedaan komt de praatpop tevoorschijn.
- De juf vraagt aan de pop wie ze is.
- Dit boek gaat over mij en over mijn vriendjes in de zee.

Op de flap wordt het woord "wie" geschreven. Daarachter b.v een en een...
Onze namen beginnen met de letter...

De juf zegt dat ze nu erg benieuwd is geworden naar het boek en dat ze het wil gaan voorlezen.

Bij het voorlezen past de grote la met het symbool. De la wordt open gemaakt.

Tussendoel 2: Verhaalbegrip

Doel:

- De kinderen kunnen voorspellingen doen over het verloop van het verhaal.

Inhoud activiteit :

De spullen uit de grote la worden bekeken.

Er zitten ook plaatjes in. Die gaan allemaal over het boek. Enkele plaatjes worden bekeken en dan even aan de kant gelegd. De spullen die in de hoek staan (en te groot zijn voor het kastje) worden ook genoemd.

Vervolgens wordt het boek voorgelezen. De attributen bieden hierbij een ondersteunende rol. Op het moment dat er een probleem is, wordt samen naar een oplossing gezocht. Hoe gaat het verhaal verder?

De laatste onderbreking is het zoeken naar een goed einde van het verhaal.

Het verhaal kan meerdere keren worden voorgelezen, op verschillende tijdstippen

Navertellen van het verhaal m.b.v. afbeeldingen

Doel :

- De kinderen kunnen de verhaallijn globaal na vertellen aan de hand van afbeeldingen.

Activiteit :

Eén kind opent de lade en de afbeeldingen worden bekeken.

De leerkracht selecteert een aantal afbeeldingen en vraagt aan een kind of meerdere kinderen om met deze afbeeldingen in de goede volgorde van het verhaal te leggen.

Daarna wordt er gekeken of het kind m.b.v. deze plaatjes (in goede volgorde) het verhaal kan navertellen.

Afhankelijk van het kind en de groep kan het aantal afbeeldingen uitgebreid worden en kan het verhaal gedetailleerder omschreven worden.

Navertellen van het verhaal m.b.v. materiaal:

Doel :

- de kinderen breiden hun woordenschat uit door attributen te gebruiken/ benoemen.

Activiteit :

Eén kind opent de lade en de attributen worden benoemd.

De leerkracht selecteert een aantal attributen en vraagt aan de leerlingen om met deze attributen in de goede volgorde van het verhaal te leggen.

Daarna wordt er gekeken of het kind m.b.v. deze attributen (in goede volgorde) het verhaal kan navertellen.

Afhankelijk van het kind en de groep kan het aantal attributen uitgebreid worden en kan het verhaal gedetailleerder omschreven worden.

Tussendoel 4: Relatie tussen gesproken en geschreven taal.

Doel :

- De kinderen weten dat gesproken woorden kunnen worden vastgelegd op papier.
- De kinderen kunnen woorden als globale eenheden lezen en schrijven.
- Een korte of lange zin die je hoort ziet er ook op papier kort of lang uit.
- De kinderen weten dat symbolen verwijzen naar woorden.

Activiteit:

- Op een flap heeft de leerkracht een pictogram en de "wie" vraag geschreven.

- De overige pictogrammen worden besproken en ingevuld op de flap.

Op deze manier kan het verhaalschema in kaart worden gebracht.

In eerste instantie kunnen de volgende vragen worden gesteld :

- wie ; over wie gaat het verhaal ?
- waar speelt het verhaal?
- begin ; wat kun je vertellen over het begin van het verhaal ?
- afloop ; hoe loopt het verhaal af ?

Deze vragen kunnen uitgebreid worden.

Na afloop kan een kind aan de hand van de pictogrammen, woorden en de eigen gemaakte tekeningen de verhaallijn verwoorden.

Deze flap, met het verhaalschema moet een centrale plek krijgen, binnen het thema.

Boeken & praatjes.

Letters en plaatjes.

Keuzeactiviteit : functies van geschreven taal

Doel :

- de leerlingen ervaren dat je iets kunt leren door te lezen
- de leerlingen leren dat je m.b.v. letters en tekeningen werkschema's kunt maken.
- de leerlingen ervaren dat werkschema's je helpen bij het uitvoeren van activiteiten.

Activiteit 2

In de la zit algemene informatie over het boek. Die kan worden voorgelezen.

De leerkracht kan daarna de tekst voorlezen en de kinderen kiezen het goede plaatje erbij.

Er kan een gesprekje gevoerd worden over

Boeken & praatjes,

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit: relatie tussen gesproken en geschreven taal

Doel :

- de kinderen ervaren dat ze het versje dat ze horen ook kunnen opschrijven.
- de kinderen kunnen de twee laatste zinnen die ze horen na zeggen.
- de kinderen kunnen tekeningetjes maken bij bepaalde woorden in het versje, waardoor ze het versje visueel beter kunnen volgen.

Twee vissen

In het meer zwom heel alleen, een aardig visje klein.

Hij zei: "zo heel alleen wil ik niet langer zijn".

Hij zwom wat in het rond, en keek wat om zich heen.

En riep: "waarom zwem ik hier heel alleen".

Toen, plotseling, wat is dat?

Een andere vis zwemt rond,

en zegt: "zeg vissendier, wat doe jij in je eentje hier?"

Ga mee en maak met mij plezier.

Nu zwemmen er twee visjes,

Samen in het meertje rond.

En roepen blij: "hoezee,

nu zijn we samen met z'n twee"!

Activiteit :

Als een kind dit laatje wil open maken, wijs dan kort even op het pictogram.

Wat zie je ?

Wat zou je moeten gaan doen ?

In het laatje ligt een briefje. Wat zou er op staan? Kun je al een woordje lezen?

Gezamenlijk wordt dit versje 2 keer beluisterd.

Het zou handig zijn als we dit kunnen opschrijven op een flap. Dan kunnen we het versje horen, maar ook zien.

We luisteren nu steeds naar 1 zin. Eén kind helpt mij met het opschrijven van het gedicht, en herhaald steeds de zin van het versje.

Sommige zinnen zijn moeilijk te onthouden: ze zijn lang. Zijn deze zinnen ook moeilijk om op te schrijven ? (Ja... dat is veel werk !)

De relatie wordt gelegd tussen: als je veel woorden hoort, moet je ook veel woorden opschrijven. (dit noemen we een lange zin)

En als je weinig woorden hoort, moet je ook weinig woorden opschrijven. (dit noemen we een korte zin).

Als het hele versje is opgeschreven gaan we tekeningetjes maken bij de woorden die je veel hoort / ziet.

Eventueel kan op het laatste het versje opgezegd worden waarbij de leerkracht de woorden aanwijst die gesproken worden. Kloppen de tekeningen ?

Het versje kan met twee kinderen gespeeld worden. De tekeningen kunnen hierbij weer een handig hulpmiddel zijn.

Boeken & praatjes.

Letters en laaitjes.

Keuzeactiviteit : Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn)

Activiteit 1 : Werken met het versje : la 2 pict. oor

Vervolgactiviteit

Doel :

- de kinderen kunnen samen het versje opzeggen.
- twee kinderen kunnen dit ook alleen.
- de kinderen zijn in staat om eindrijm te herkennen.
- de kinderen kunnen zelf rijmwoorden maken.

Als dit laaitje wordt open gemaakt treffen de kinderen hierin het versje van "Twee vissen" aan.

Dit versje wordt gezamenlijk nog eens gelezen.

Vervolgens vraagt de leerkracht of de kinderen woordjes horen die rijmen.

Dit kunnen o.a. de volgende woorden zijn :

klein – zijn
heen – alleen
hier – plezier
hoezee - twee

De rijmwoorden worden opgezocht op de flap en nogmaals genoteerd.

Wat zien jullie bij deze woorden ?

Rijmwoorden hebben dezelfde letters op het eind.

Vis	Zee	Zand	Schelp	Zout	Golf
Mis	Mee	Strand	Help	Hout	Wolf

Deze woorden worden onder elkaar genoteerd. Telkens wordt gekeken of er dezelfde letters zijn en waar die staan.

Activiteit 2: Rijmen (eindrijm)

Doel: Rijmzinnen kunnen afmaken.

De zin wordt langzaam voorgelezen. Het laatste woord moeten de kinderen aanvullen.

Dit kan in de grote en in de kleine kring gebeuren. Naar aanleiding van de laatste zinnen kunnen de kinderen zelf rijmzinnen maken.

**Regenboog is een heel mooie vis,
Maar toch is er met hem iets..... m-i-s.**

**De vis zwemt in de zee,
Geen enkele andere vis zwemt met hemm –ee.**

**Een jonge vis zwemt achter hem aan,
Maar regenboog ziet hem niet s-t-aa-n.**

**Het visje wil heel graag een mooie schub,
Maar regenboog zegt alleen maar b-l-u-b.**

**Regenboog voelt zich alleen.
Hij verstopt zich achter eens-t-ee-n.**

**Octopus geeft goede raad.
Het is nog niet te l-aa-t.**

**Als je je mooie schubben deelt,
Zul je zien dat iedereen met jes-p-ee-l-t.**

**Regenboog deed wat octopus zei,
De andere vissen waren heel ergb-l-ij.**

**Toen hij zijn schubben had verdeeld,
Hebben ze nog urenlang ge s-p-ee-l-d**

Activiteit 3: zinnen opdelen in woorden

Doel:

- de kinderen kunnen zinnen opdelen in woorden.
- de kinderen kunnen aangeven hoeveel voetstappen / woorden er zijn met behulp van materiaal.

De zinnen van 4 en 5 woorden zijn meer geschikt voor groep 1 leerlingen. De langere zinnen kunnen door de groep 2 leerlingen gedaan worden. Bepalend hiervoor is echter de ontwikkeling van het kind en niet de groep.

Deze oefening kan ook gedaan worden m.b.v. de bijl. Elk woord krijgt een tik.
Met de toverstok een blokje aantikken of bijschuiven.

Lange en korte zinnen kunnen aangegeven worden.
Let op het neerleggen van de blokjes. Hanteren ze de leesrichting, gaan ze geordend te werk?

De vis is mooi.

Hij heeft veel kleur.

Hij heeft een naam.

De vis woont in de zee.

Geen vis is zo mooi als hij.

De vis vraagt hulp.

Hij vraagt hulp aan de ster.

Geef mij ook een schub.

Wat ben jij mooi.

Jij bent mijn vriend.

Activiteit 4: Woorden in klankgroepen verdelen.

Elke klankgroep krijgt een tik, of...

Een andere manier is het verbinden van lettergrepen tot woorden.

De leerkracht zegt het woord in stukjes, de kinderen maken er één woord van.

Mooi – ste

Prach – ti -ge

Zee – ster

Mee – spe – len

Inkt – vis

Zil – ve - ren

Schel – pen

Ko – raal - rif

Gol – ven

Ver – an – de - ren

Brom – stem

Vrien - den

Schub – ben

Ver – waan - de

Vin – nen

Re – gen - boog

Spe – len

Vrien - den

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit : Taalbewustzijn (fonemisch bewustzijn)

Activiteit 1: sorteren van woorden op beginrijm

la 3 pict. bijl

Doel :

- de kinderen zijn in staat om beginrijm te herkennen in langgerekte woorden
- de kinderen kunnen woorden herkennen die een andere beginletter hebben
- de kinderen kunnen zelf woorden bedenken met deze beginrijm.

Activiteit :

In dit laatje ligt een briefje waarop woorden staan. Dit zijn de woorden die horen bij het verhaal . De juf vertelt dat ze woordjes gaat oplezen : "jullie moeten goed naar deze woordjes luisteren. Kunnen jullie vertellen waarom deze bij elkaar horen?"

De leerkracht praat met een langgerekte beginklank.

Ter controle kunnen de woorden op de flap geschreven worden.

Vis Vin Voer Veel Ik hoor vooraan de letter V

Zee Zand Zout Zalm Ik hoor vooraan de letter Z

Kom Kop Kan Kalm Ik hoor vooraan de letter K

Water Warm Wal Weer Ik hoor vooraan de letter W

Golg Goud Geel Glitter Ik hoor vooraan de letter G

Verdere mogelijkheden zijn :

- Bedenk nog een woord met dezelfde beginletter.

Schrijf deze woorden ook op de flap erbij.

- Welk woord hoort er niet bij ?

Zelfde woorden als bovenstaande oefening maar nu met een ander woord er tussen.

- Zijn er in de klas ook kinderen die dezelfde letter vooraan hebben in hun naam. Ook andere namen kunnen op de flap genoteerd worden zodat de kinderen overeenkomsten gaan zien.

De A B C muur kan bij deze activiteit geïntroduceerd / uitgebreid worden.

In het laatje zitten ook losse kaartjes. De kaartjes moeten gesorteerd worden op beginklank.

Activiteit 2: Hakken en plakken met .

Doel :

- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord, waarbij de zin een ondersteunende rol biedt.

Regenboog is een bijzondere v-i-s.

Hij is heel m-oo-i.

Hij is heel t-r-o-t-s.

Zijn schubben schitteren in de z-o-n.

Mag ik ook een sch-u-b?

Jij bent een brutaal b-ee-s-t.

De octopus geeft goede r-aa-d.

- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord uit het boek, zonder ondersteuning van de zin.

V-i-s	Sch-u-b	V-r-ie-n-d
B-oo-g	Z-ee	S-t-e-r
S-p-e-l	Sch-e-l-p	S-t-ee-n
T-r-o-t-s	P-l-a-n-t	G-o-l-f

Activiteit:

Eén kind maakt het laatje open haalt er een blaadje met zinnen uit.

De leerkracht zegt de zin, en één woord zegt ze in stukjes. De kinderen raden wat ze gezegd heeft.

Een vervolg activiteit hierop kan zijn; alleen het losse woord herkennen.

Met een "echte" bijl worden de letters gehakt.

Boeken & praatjes,
Letters en laatjes.
Keuzeactiviteit :Alfabetisch principe

Activiteit: zoem zoem de letterbij, maakt ons blij.

Doel :

- de kinderen maken kennis met zoem zoem de letterbij die erg van letters houdt.
- de kinderen kunnen de letter h herkennen tussen andere letters.
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat visueel wordt aangeboden.
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat auditief wordt aangeboden.
- de kinderen kunnen woorden benoemen met deze letter.

Activiteit :

Als een leerling laatje 5 wil openmaken klinkt er gezoem. Met z'n allen luisteren we naar het geluid. "Waar komt het toch vandaan ?" In het laatje ligt een bijtje. "Ik ben zoem, zoem", zegt de bij en ik heb erge honger. De juf wil hem honing geven ,maar de bij lust dit niet .

"Ik lust alleen maar letters", en daarom zegt hij :

"Ik ben Zoem, zoem de letterbij en ik maak kinderen blij !"

Zoem zoem vliegt door de klas op zoek naar letters. De kinderen helpen hem erbij en wijzen letters aan. Zoem zoem, kan moeilijk beslissen welke letter hij vandaag eens wil proeven.

Uiteindelijk vliegt hij terug naar zijn laatje en vindt daarin de letter **V (of Z)**. Hij besluit om deze letter te proeven, maar eerst moeten de kinderen hem erbij helpen.

- wie weet hoe deze letter heet ?
- wie heeft deze letter al eens gezien ?
- zie je deze letter op het boek ?
- zie je deze letter in het versje van de heks ?
- wie heeft deze letter in zijn naam ?

Zoem, zoem snoept van alle letters **V / Z** een beetje.

Als hij zijn buikje vol heeft, gaat hij lekker slapen in zijn letterlaatje.

Vervolgactiviteiten:

- De Lettermuur:

Tijdens het werken kunnen kinderen tekeningen maken of plaatjes uitknippen van woorden met een **V** is en **Z** ee

Deze tekeningen krijgen een plaatsje bij de letter v en z van de lettermuur.

- Schrijf/stempelhoek

In zand kunnen de letters geschreven worden.

Geen vis is zo mooi als hij.

De vis vraagt hulp.

Hij vraagt hulp aan de ster.

Geef mij ook een schub.

Wat ben jij mooi.

Jij bent mijn vriend.

Activiteit 4: Woorden in klankgroepen verdelen.

Elke klankgroep krijgt een tik, of...

Een andere manier is het verbinden van lettergrepen tot woorden.

De leerkracht zegt het woord in stukjes, de kinderen maken er één woord van.

Mooi – ste

Prach – ti -ge

Zee – ster

Mee – spe – len

Inkt – vis

Zil – ve - ren

Schel – pen

Ko – raal - rif

Gol – ven

Ver – an – de - ren

Brom – stem

Vrien - den

Schub – ben

Ver – waan - de

Vin – nen

Re – gen - boog

Spe – len

Vrien - den

Activiteit 2: Hakken en plakken met .

Doel :

- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord, waarbij de zin een ondersteunende rol biedt.

Regenboog is een bijzondere v-i-s.

Hij is heel m-oo-i.

Hij is heel t-r-o-t-s.

Zijn schubben schitteren in de z-o-n.

Mag ik ook een sch-u-b?

Jij bent een brutaal b-ee-s-t.

De octopus geeft goede r-aa-d.

- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord uit het boek, zonder ondersteuning van de zin.

V-i-s	Sch-u-b	V-r-ie-n-d
B-oo-g	Z-ee	S-t-e-r
S-p-e-l	Sch-e-l-p	S-t-ee-n
T-r-o-t-s	P-l-a-n-t	G-o-l-f

Activiteit:

Eén kind maakt het latje open haalt er een blaadje met zinnen uit.

De leerkracht zegt de zin, en één woord zegt ze in stukjes. De kinderen raden wat ze gezegd heeft.

Een vervolg activiteit hierop kan zijn; alleen het losse woord herkennen.

Met een "echte" bijl worden de letters gehakt.

Boeken & praaties.
Letters en laatjes.
Keuzeactiviteit :Alfabetisch principe

Activiteit: zoem zoem de letterbij, maakt ons blij.

Doel :

- de kinderen maken kennis met zoem zoem de letterbij die erg van letters houdt.
- de kinderen kunnen de letter h herkennen tussen andere letters.
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat visueel wordt aangeboden.
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat auditief wordt aangeboden.
- de kinderen kunnen woorden benoemen met deze letter.

Activiteit :

Als een leerling laatje 5 wil openmaken klinkt er gezoem. Met z'n allen luisteren we naar het geluid. "Waar komt het toch vandaan ?" In het laatje ligt een bijtje. "Ik ben zoem, zoem", zegt de bij en ik heb erge honger. De juf wil hem honing geven ,maar de bij lust dit niet .

"Ik lust alleen maar letters", en daarom zegt hij :

"Ik ben Zoem, zoem de letterbij en ik maak kinderen blij !"

Zoem zoem vliegt door de klas op zoek naar letters. De kinderen helpen hem erbij en wijzen letters aan. Zoem zoem, kan moeilijk beslissen welke letter hij vandaag eens wil proeven.

Uiteindelijk vliegt hij terug naar zijn laatje en vindt daarin de letter **V (of Z)**. Hij besluit om deze letter te proeven, maar eerst moeten de kinderen hem erbij helpen.

- wie weet hoe deze letter heet ?
- wie heeft deze letter al eens gezien ?
- zie je deze letter op het boek ?
- zie je deze letter in het versje van de heks ?
- wie heeft deze letter in zijn naam ?

Zoem, zoem snoept van alle letters **V / Z** een beetje.

Als hij zijn buikje vol heeft, gaat hij lekker slapen in zijn letterlaatje.

Vervolgactiviteiten:

- De Lettermuur:

Tijdens het werken kunnen kinderen tekeningen maken of plaatjes uitknippen van woorden met een **V** is en **Z** ee

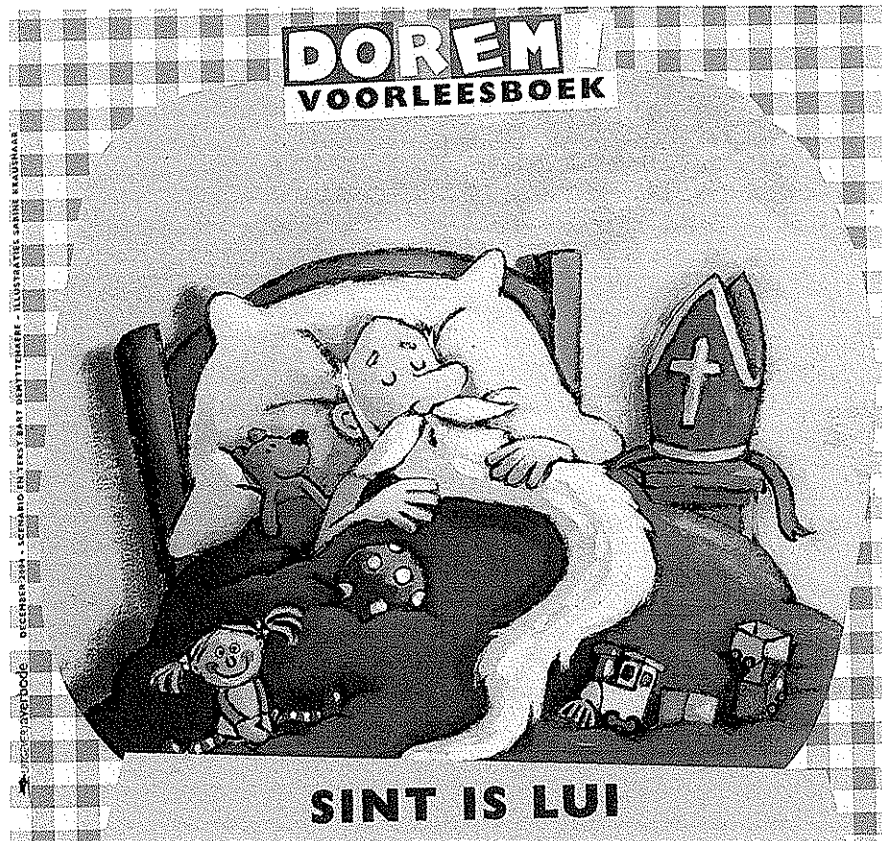
Deze tekeningen krijgen een plaatsje bij de letter v en z van de lettermuur.

- Schrijf/stempelhoek

In zand kunnen de letters geschreven worden.

Het leeskastje (2010)

Sint is lui

Auteur: Doremi

Materialen:

- Boek: Sint is lui
- Flap of digibord
- Praatpop: sinterklaas
- Plaatjes van het boek
- Staf
- Mijter
- Baard
- Bed en dekens
- Kleren van sint en piet
- Zak
- Pakjes
- Versje: De krullen van de sint
- Houten blokjes
- Een letterbijtje

(Haans (2010))

Boeken & praatjes, Letters en laatjes.

Activiteitenplan.

“Sint is lui”

Uitgave van tijdschrift “Hoi”. (verkrijgbaar via dit blad)

Introductieactiviteit

Doel :

- De kinderen maken kennis met het kistje : Boeken en praatjes, Letters en laatjes.
- De kinderen kunnen aan de hand van de titel van het boek, een voorspelling doen over de inhoud.
- De leerlingen weten dat ze spelletjes met boeken en letters gaan doen, als ze met dit kistje gaan werken.

Inhoud activiteit :

De kinderen zitten in de kring, rond een hoek die ingericht is rond sinterklaas. De leerkracht zet het kistje op een centrale plaats.

Het kistje wordt bekeken.

- Wat zou het zijn ?
- Welke tekeningen / pictogrammen zie je ?
- Wat zit er in ?
- Wat hoort erop de standaard te staan ?
- Wat staat er aan de zijkant ?

De leerkracht vertelt dat we een nieuw kistje in de klas hebben dat de naam heeft : “Boeken en praatjes, letters en laatjes”. Dit staat ook geschreven op de zijkant van het kistje.

Als je goed naar deze naam luistert dan weet je ook wat we gaan doen .

Luister nog maar eens goed : “Boeken en praatjes, letters en laatjes”

We gaan een boekje lezen en daarna gaan we steeds een ander laatje open maken en er een praatje of spelletje mee doen.

Wat zie je nog meer in de hoek?

Boeken & praatjes,
Letters en laatjes.
Activiteit 1: Boekoriëntatie

Doel :

- De leerlingen kunnen na afloop van de boekoriëntatie de titel van het verhaal aanwijzen.
- De kinderen zien dat die titel een korte titel is.
- De kinderen kunnen aan de hand van de tekeningen op de voorkant van het boek, een voorspelling maken van de inhoud van het boek.
- De kinderen weten dat je boek van voren naar achteren wordt gelezen.

Inhoud activiteit :

De leerkracht vertelt dat ze een boek heeft meegenomen.

- Kijk eens goed naar de tekening op de voorkant van het boek, waar zou het boek over gaan ?
- Dadelijk begin ik te lezen aan de voorkant en daarna lees ik steeds een volgende bladzijde. Als het verhaal uit is kijk ik naar de achterkant. Welke tekening zie je daar?
- Op de voorkant van het boek staan letters. Dat noemen we de titel van het boek. De leerkracht leest de titel voor : Sint is lui!
- Deze woorden noemen we een zin. De leerkracht schrijft de zin op een flap.
- Als ze dit heeft gedaan komt de praatpop tevoorschijn die zegt : "Hé, dat boek gaat over mij! Dat ben ik, ik heet zo!
- De juf vraagt aan de pop wie hij is. "Ik ben Sinterklaas.
- Dit boek gaat over mij en over mijn Piet.

Op de flap wordt het woord "wie" geschreven. Daarachter een ... en een (Sint en Piet)

De juf zegt dat ze nu erg benieuwd is geworden naar het boek en dat ze het wil gaan voorlezen.

Bij het voorlezen past de grote la met het symbool. De la wordt open gemaakt.

Boeken & praatjes.
Letters en laatjes.
Activiteit 2: Verhaalbegrip

Doel :

- de kinderen breiden hun woordenschat uit door de attributen te benoemen die een ondersteunende rol in het verhaal hebben.
- de kinderen zijn in staat om het verhaal na te vertellen m.b.v. voorwerpen.
- de kinderen zijn in staat om het verhaal na te vertellen m.b.v. afbeeldingen.

Inhoud activiteit :

De spullen in de hoek en in de grote la worden bekeken.
Er ligt ook een staf in. Die heb je natuurlijk nodig als je een sinterklaas bent.
De spullen die in de sinterklaashoek staan (en te groot zijn voor het kastje) worden ook genoemd. Dit zijn bijvoorbeeld: Mijter, baard, bed en dekens, kleren van Sint en Piet, zak, pakjes in allerlei maten en soorten...

Vervolgens wordt het boek voorgelezen. De attributen bieden hierbij een ondersteunende rol.
Op het moment dat Piet een probleem heeft met Sint wordt samen naar een oplossing gezocht. Hoe gaat het verhaal verder?

De laatste onderbreking is het zoeken naar een goed einde van het verhaal.

Het verhaal kan meerdere keren worden voorgelezen, op verschillende tijdstippen.

De tekst op de linker bladzijde kan, na enig oefenen, door de kinderen zelf gelezen worden.

Boeken & praatjes.
Letters en laatjes.
Keuzeactiviteiten

Nadat dit boek gelezen is kunnen de kinderen kiezen welk laatje er geopend wordt.
Een aantal lades kunnen meerdere malen geopend worden.

Boeken & praatjes,
Letters en laatjes.
Keuzeactiviteit : Verhaalbegrip

De volgende activiteiten kunnen na het lezen worden uitgevoerd m.b.t. verhaalbegrip.

Verhaalschema maken m.b.v. pictogrammen:

Doel :

- de leerlingen krijgen inzicht in pictogrammen m.b.t. het verhaalschema.
- de leerlingen zijn in staat om vragen te beantwoorden, m.b.t. de inhoud van het boek.
- na afloop zijn de kinderen in staat om de schematisch aangegeven verhaallijn te verwoorden.

Activiteit:

- Op een flap heeft de leerkracht een pictogram en de "wie" vraag geschreven.
- De overige pictogrammen worden besproken en ingevuld op de flap.
Op deze manier kan het verhaalschema in kaart worden gebracht.
In eerste instantie kunnen de volgende vragen worden gesteld :
 - wie ; over wie gaat het verhaal ?
 - waar speelt het verhaal?
 - begin ; wat kun je vertellen over het begin van het verhaal ?
 - afloop ; hoe loopt het verhaal af ?

Deze vragen kunnen uitgebreid worden.

Na afloop kan een kind a.d.h.v. de pictogrammen, woorden en de eigen gemaakte tekeningen de verhaallijn verwoorden.

Deze flap, met het verhaalschema moet een centrale plek krijgen, binnen het thema.

Navertellen van het verhaal m.b.v. materiaal:

Doel :

- de kinderen breiden hun woordenschat uit door attributen te gebruiken/ benoemen.
- de leerlingen van groep 1 zijn in staat om de verhaallijn globaal na te vertellen m.b.v. 4 attributen.
- de leerlingen van groep 2 zijn in staat om de verhaallijn precies na te vertellen m.b.v. 6 of 7 attributen.

Activiteit :

Eén kind opent de lade en de attributen worden benoemd.

De leerkracht selecteert een aantal attributen en vraagt aan de leerlingen om met deze attributen in de goede volgorde van het verhaal te leggen.

Daarna wordt er gekeken of het kind m.b.v. deze attributen (in goede volgorde) het verhaal kan navertellen.

Afhankelijk van het kind en de groep kan het aantal attributen uitgebreid worden en kan het verhaal gedetailleerder omschreven worden.

Navertellen van het verhaal m.b.v. afbeeldingen

Doel :

- de leerlingen van groep 1 zijn in staat om de verhaallijn globaal na te vertellen m.b.v. 4 afbeeldingen
- de leerlingen van groep 2 zijn in staat om de verhaallijn precies na te vertellen m.b.v. 6 of 7 afbeeldingen.

Activiteit :

Eén kind opent de lade en de afbeeldingen worden bekeken.

De leerkracht selecteert een aantal afbeeldingen en vraagt aan de leerlingen om met deze afbeeldingen in de goede volgorde van het verhaal te leggen.

Daarna wordt er gekeken of het kind m.b.v. deze plaatjes (in goede volgorde) het verhaal kan navertellen.

Afhankelijk van het kind en de groep kan het aantal afbeeldingen uitgebreid worden en kan het verhaal gedetailleerder omschreven worden.

Boeken & praatjes.
Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit : functies van geschreven taal

Doel :

- de leerlingen ervaren dat je iets kunt leren door te lezen
- de leerlingen leren dat je m.b.v. letters en tekeningen werkschema's kunt maken.
- de leerlingen ervaren dat werkschema's je helpen bij het uitvoeren van activiteiten.

Activiteit 1 :

Zie ginds komt een stoomboot

Ingrediënten:

- 1 snee peperkoek voor ieder kind
- 1 saté prikker
- boter
- hagelslag
- taai taai poppetjes en gekleurd snoep voor de glazuur.
- 100 gram gezeefde poedersuiker
- 6 theelepels eiwit of witte chocoladepasta

Bereiding.

Snijd de peperkoek in de vorm van een boot. Smeer boter op de rand van de boot en strooi daar hagelslag op. Prik de 2 driehoekjes bovenop de snee peperkoek vast. Versier nu je boot met behulp van glazuur met taai taai poppetjes en gekleurd snoep.

Tot slot wordt er gezamenlijk een kookboek gemaakt, m.b.v. tekeningen, nummers, en letters.

Op de flap-over wordt een indeling gemaakt. Eerst..... (1) dan.....(2) en dan.....(3)

Er kunnen verschillende recepten bedacht worden!

De recepten worden verzameld in het sinterklaas boek.

Activiteit 2

Speculaas

Ingrediënten:

- 200 gram zelfrijzend bakmeel
- 10 gram speculaaskruiden
- 100 gram bruine suiker
- 100 gram koude boter
- 2 of 3 eetlepels melk
- en een snufje zout

Bereiding

- Meng alle ingrediënten tot een soepel deeg
- Bestrooi een speculaasplank met aardappelmeel en vul hem met het deeg.
- Klop het deeg uit de vorm en leg het op een ingevet bakblik. (Natuurlijk kunt u ook andere en kleinere bakvormpjes gebruiken.)
- Bak de speculaas 30 minuten op 150 graden in een voorverwarmde oven.

Marsepein

Ingrediënten

- 250 gram amandelen
- 400 gram poedersuiker
- 3 of 4 eetlepels rozenwater

Bereiding

- Maak de amandelen zo fijn mogelijk.
- Zeef de poedersuiker
- Kneed de amandelen, poedersuiker en rozenwater tot een soepel deeg.
- Leg het 1 dag in plastic- of aluminiumfolie op een koele plaats. Een week is nog beter. Dan zijn de smaken pas echt goed in elkaar doorgedrongen.
- Maak er figuurtjes van.

Je kunt de marsepein eventueel met voedingskleurstof een kleurtje geven.

Pepernoten

Ingrediënten

- 125 gram zelfrijzend bakmeel
- 50 gram bruine (basterd) suiker
- 35 gram boter
- ½ theelepel speculaaskruiden
- ½ theelepel zout
- 1 theelepel stroop
- 2 lepels melk

Bereiding

- Knead zelfrijzend bakmeel, bruine (basterd) suiker, boter, speculaaskruiden, zout, stroop en melk met een natte hand goed door elkaar tot het deeg van uw handen loslaat.
- Maak kleine balletjes (ter grootte van een knikker).
- Vet een bakblik in met boter en leg de pepernoten erop.
- Bak ze 20 minuten op 200 graden in een voorverwarmde oven.
- Even af laten koelen.

Taai Taai

Ingrediënten

- 300 gram honing
- een half ei
- 300 gram gezeefde bloem
- 12 gram bakpoeder
- 10 gram speculaaskruiden
- twee ingevette vellen bakpapier

Bereiding

- Meng de honing met het ei.
- Knead deze massa met de gezeefde bloem, bakpoeder en speculaaskruiden tot een soepel deeg.
- Laat het deeg minstens 12 uur rusten.
- Rol het deeg uit tussen twee ingevette vellen bakpapier (tot het ca. 1 cm dik is) en steek er vormpjes uit.
- Bak het 15 tot 20 minuten op 200 graden in een voorverwarmde oven.

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit: Relatie tussen gesproken en geschreven taal

Doel :

- de kinderen ervaren dat ze het versje dat ze horen ook kunnen opschrijven.
- de kinderen kunnen de twee laatste zinnen die ze horen na zeggen.
- de kinderen kunnen tekeningetjes maken bij bepaalde woorden in het versje, waardoor ze het versje visueel beter kunnen volgen.

Activiteit :

Als een kind dit laatje wil open maken, wijs dan kort even op het pictogram.

Wat zie je ?

Wat zou je moeten gaan doen ?

In het laatje ligt een briefje. Wat zou er op staan? Kun je al een woordje lezen?

Gezamenlijk wordt dit versje 2 keer beluisterd.

Het zou handig zijn als we dit kunnen opschrijven op een flap. Dan kunnen we het versje horen, maar ook zien.

We luisteren nu steeds naar 1 zin. Eén kind helpt mij met het opschrijven van het gedicht, en herhaald steeds de zin van het versje.

Sommige zinnen zijn moeilijk te onthouden: ze zijn lang. Zijn deze zinnen ook moeilijk om op te schrijven ? (Ja... dat is veel werk !)

De relatie wordt gelegd tussen: als je veel woorden hoort, moet je ook veel woorden opschrijven. (dit noemen we een lange zin)

En als je weinig woorden hoort, moet je ook weinig woorden opschrijven. (dit noemen we een korte zin).

Als het hele versje is opgeschreven gaan we tekeningetjes maken bij de woorden die je veel hoort / ziet.

Eventueel kan op het laatst het versje opgezegd worden waarbij de leerkracht de woorden aanwijst die gesproken worden. Kloppen de tekeningen ?

Het versje kan met twee kinderen gespeeld worden. De tekeningen kunnen hierbij weer een handig hulpmiddel zijn.

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit: Taalbewustzijn (fonologisch bewustzijn)

Activiteit 1 : Werken met het versje : "De krullen van de Sint" la 2 pict. oor
Vervolgactiviteit, maar ook los te gebruiken.

Doel :

- de kinderen kunnen samen het versje opzeggen.
- twee kinderen kunnen dit ook alleen.
- de kinderen zijn in staat om eindrijm te herkennen.
- de kinderen kunnen zelf rijmwoorden maken.

Activiteit:

Als dit laatje wordt open gemaakt vinden de kinderen het versje van "De krullen van de Sint".
Dit versje wordt gezamenlijk nog eens gelezen.
Vervolgens vraagt de leerkracht of de kinderen woordjes horen die rijmen.
Dit kunnen o.a. de volgende woorden zijn :

De rijmwoorden worden opgezocht op de flap en nogmaals genoteerd.
Wat zien jullie bij deze woorden ?
Rijmwoorden hebben dezelfde letters op het eind.

<i>permanent</i>	<i>haar</i>	<i>snel</i>
<i>bent</i>	<i>klaar</i>	<i>wel</i>

Kunnen jullie nog meer rijmwoorden bedenken op :

<i>Sint</i>	<i>kapper</i>	<i>wezen</i>	<i>wassen</i>	<i>noten</i>
-------------	---------------	--------------	---------------	--------------

Deze woorden worden onder elkaar genoteerd. Telkens wordt gekeken of er dezelfde letters zijn en waar die staan.

Activiteit 2 : Rijmen (eindrijm)

Doel: Rijmzinnen kunnen afmaken.

De zin wordt langzaam voorgelezen. Het laatste woord moeten de kinderen aanvullen.
Dit kan in de grote en in de kleine kring gebeuren. Naar aanleiding van de laatste zinnen kunnen de kinderen zelf rijmzinnen maken.

Het is tijd, nu opgelet
De sint moet nu echt uit*bed*

Piet trekt sint aan zijn baard
En het paard kwispelt met zijn*staart*

Sint heeft het piet beloofd
De mijter moet op zijn*hoofd*

Piet neemt de staf uit de hoek
En gaat op zoek naar het grote rode.... *boek*
Op het hoge dak
Ligt een grote.....*zak*

Sinterklaas blijft maar gapen
"Laat me toch nog even*slapen*."

De suiker is erg zoet
en ligt nu op sint's.....*voet*

Sint wast zijn gezicht en handen
Daarna poets hij zijn.....*tanden*.

Sint en piet moeten op het dak staan
Gelukkig is het vannacht volle.....*maan*.

Veel pakjes vallen in de schoorsteen
Jij krijgt er vast ook wel*één*.

Activiteit 3 zinnen opdelen in woorden

Doel :

- de kinderen kunnen zinnen opdelen in woorden.
- de kinderen kunnen aangeven hoeveel voetstappen / woorden er zijn met behulp van materiaal.

Piet leest in het boek van sinterklaas. Piet doet zijn best om alles goed te lezen en uit te spreken, anders gaat het mis. Als je per ongeluk een woord teveel of te weinig zegt gebeuren er rare dingen. Dan gaat het misschien mis met de cadeautjes verdelen. De kinderen gaan ook praten op de manier van Piet.

Voorbeeldzin: Ik ben piet.(3)
Piet legt voor elk woord een blokje neer.

Sint moet uit bed.
Kom baas.
Piet trekt aan de baard.
Sint staat niet op.
De hoed moet op het hoofd.
Piet vist naar het been van Sint.
Piet vist met een haak.
Sint blijft in bed.
Piet gooit met een bal.
Piet springt op het bed.
Sint slaapt door.
Een lik van het paard.
Hou op, paard, lacht Sint.
Nu staat Sint op.
Het paard brengt de hoed en de staf.
De zak met snoep staat klaar.
Sint en Piet staan op het dak.
De bal en de beer in de goot.
Nu naar huis, zegt Sint.
Ik wil naar bed.
Ik ben toch zo moe.

De zinnen van 4 en 5 woorden zijn meer geschikt voor groep 1 leerlingen. De langere zinnen kunnen door de groep 2 leerlingen gedaan worden. Bepalend hiervoor is echter de ontwikkeling van het kind en niet de groep.

Deze oefening kan ook gedaan worden m.b.v. de staf van sinterklaas. Elk woord krijgt een tik. Elke tik met de staf is een woord, of, met de staf een blokje aantikken of bijschuiven.

Lange en korte zinnen kunnen aangegeven worden.

Let op het neerleggen van de blokjes. Hanteren ze de leesrichting, gaan ze geordend te werk?

Activiteit 4: Woorden in klankgroepen verdelen.

De woorden in het boek van Sinterklaas moeten goed gelezen worden en goed uitgesproken worden. Het is namelijk een heel belangrijk boek. Sinterklaas kan zo niks vergeten.

Sint doet het voor met zijn staf.

Hij tikt met zijn staf op de tafel bij elke lettergreep.

Een andere manier is het verbinden van lettergrepen tot woorden.

Piet zegt het woord in stukjes, de kinderen maken er één woord van.

Stoom-boot

Dak-goot

Pie-ter-baas

Kleur-doos

Mij-ter

Ver-stop-pen

Bal-len

Spe-len

Sui-ker

Snoep-je

Pak-jes

Schoor-ste-nen

lees-boek

sin-ter-klaas

Man-tel

Snur-ken

Dek-bed

sla-pen

kin-de-ren

speel-goed

sui-ker-klon-tje

slaap-ka-mer

op-staan

paar-den

De leerkracht kan ook variëren door eerst de lettergrepen te zeggen waarna de kinderen het hele woord zeggen.

Boeken & praatjes.

Letters en laatjes.

Keuzeactiviteit: Taalbewustzijn (fonemisch bewustzijn)

Activiteit 1 : sorteren van woorden op beginrijm

la 3 pict. bijl

Doel :

- de kinderen zijn in staat om beginrijm te herkennen in langgerekte woorden
- de kinderen kunnen worden herkennen die een andere beginletter hebben
- de kinderen kunnen zelf woorden bedenken met deze beginrijm.

Activiteit :

In dit laatje ligt een briefje waarop woorden staan. Dit zijn de woorden die horen bij het verhaal van Sint is lui. De juf vertelt dat ze woordjes gaat oplezen : "jullie moeten goed naar deze woordjes luisteren. Kunnen jullie vertellen waarom deze bij elkaar horen?"
De leerkracht praat met een langgerekte beginklank.

1. sint – slaapt – stoel - staf.

Ik hoor vooraan de letter : s

2. piet – paard – poetst - pakje

Ik hoor vooraan de letter : p

3. buik – baard – boos - bal.

Ik hoor vooraan de letter : b

4. vis – vlucht – veel - voet

Ik hoor vooraan de letter : v

5. mantel – mijter – maan - moe.

Ik hoor vooraan de letter : m

Ter controle kunnen de woorden op de flap geschreven worden.

Verdere mogelijkheden zijn :

- Bedenk nog een woord met de beginletter s,p,b,v,m (dit hoeven geen "sint-woorden" te zijn.)

Schrijf deze woorden ook op de flap erbij.

- Welk woord hoort er niet bij ?

Zelfde woorden als bovenstaande oefening maar nu met een ander woord er tussen.

- Zijn er in de klas ook kinderen die dezelfde letter vooraan hebben in hun naam als sint.
- Zijn er in de klas ook kinderen die dezelfde letter vooraan hebben in hun naam als Piet.

Ook andere namen kunnen op de flap genoteerd worden zodat de kinderen overeenkomsten gaan zien.

De A B C muur kan bij deze activiteit geïntroduceerd / uitgebreid worden.

Er kan gewerkt worden met de opdracht: "welke chocoladeletter krijg jij in jouw schoen"

Er kan gewerkt worden met schuurpapier letters of voelletters.

Van zoutdeeg / klei kunnen er letters gemaakt worden.

In het laatje zitten ook losse kaartjes. De kaartjes moeten gesorteerd worden op beginklank (s), of middenklank (ie of oe)

- Waar hoor je de “s” vansint
- Waar hoor je de “ie” van.....piet
- Waar hoor je de “oe” vanboek

Activiteit 2 : Hakken en plakken met Sint en Piet.

Doel :

- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord, waarbij de zin een ondersteunende rol biedt.
- de kinderen kunnen losse klanken samenvoegen tot een woord uit het boek, zonder ondersteuning van de zin.

Activiteit:

Eén kind maakt het laatje open haalt er een blaadje met zinnen uit.

Piet weet hier wel een spelletje mee.

Hij zegt de zin, en één woord zegt hij in stukjes. De kinderen raden wat hij gezegd heeft.

Een vervolg activiteit hierop kan zijn; alleen het losse woord herkennen.

Met een “echte” bijl worden de letters gehakt.

Sinterklaas slaapt **v-a-s-t**

Sint is **l-ui**.

De mantel hangt over de **s-t-oe-l**.

Piet geeft een ruk aan de **b-aa-r-d**.

Piet zet de mijter op het **h-oo-f-d**.

Sint heeft geen **z-i-n**.

Hij komt het bed niet **ui-t**.

In de hoek staat de **s-t-a-f**.

Een been aan de **h-aa-k**.

Een bal in de **z-a-k**.

Een bal op het **b-e-d**.

Piet is nu echt **b-oo-s**.

Hij komt terug met het **p-aa-r-d**.

Het paard geeft een **l-i-k**.

Sint staat nu **o-p**.

De zak met speelgoed staat **k-l-aa-r**.

Het is volle **m-aa-n**.

Piet en sint werken hard **d-oo-r**.

En nu wil sint naar **h-ui-s**.

Dit komen Sint en piet tegen in hun avontuur:

B e d

Z a k

B o o t

B l o k

M a a n

p o p

h u i s

m o e

p e n

z o n

d a k

b a a r d

b a l

b o e k

t o l

s t a f

s n o e p

b e e r

l i k

z o e t

Boeken & praatjes.
Letters en laatjes.
Keuzeactiviteit: Alfabetisch principe

Activiteit: zoem zoem de letterbij, maakt ons blij.

Doel :

- de kinderen maken kennis met zoem zoem de letterbij die erg van letters houdt.
- de kinderen kunnen de letter s herkennen tussen andere letters.
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat visueel wordt aangeboden.
- de kinderen kunnen de positie van de letter aangeven in een woord dat auditief wordt aangeboden.
- de kinderen kunnen woorden benoemen met deze letter.

Activiteit :

Als een leerling laatje 5 wil openmaken klinkt er gezoem. Met z'n allen luisteren we naar het geluid. "Waar komt het toch vandaan ?" In het laatje ligt een bijtje. "Ik ben zoem, zoem", zegt de bij en ik heb erge honger. De juf wil hem honing geven ,maar de bij lust dit niet .

"Ik lust alleen maar letters", en daarom zegt hij :

"Ik ben Zoem, zoem de letterbij en ik maak kinderen blij !"

Zoem zoem vliegt door de klas op zoek naar letters. De kinderen helpen hem erbij en wijzen letters aan. Zoem zoem, kan moeilijk beslissen welke letter hij vandaag eens wil proeven.

Uiteindelijk vliegt hij terug naar zijn laatje en vindt daarin de letter h. Hij besluit om deze letter te proeven, maar eerst moeten de kinderen hem erbij helpen.

- wie weet hoe deze letter heet ?
- wie heeft deze letter al eens gezien ?
- zie je deze letter op het boek ?
- zie je deze letter in het versje van de sint ?
- wie heeft deze letter in zijn naam ?

Zoem, zoem snoept van alle letters s een beetje.

Als hij zijn buikje vol heeft, gaat hij lekker slapen in zijn letterlaatje.

Vervolgactiviteiten:

- De Lettermuur:

Tijdens het werken kunnen kinderen tekeningen maken of plaatjes uitknippen van woorden met een s. Deze tekeningen krijgen een plaatsje bij de letter s van de lettermuur.

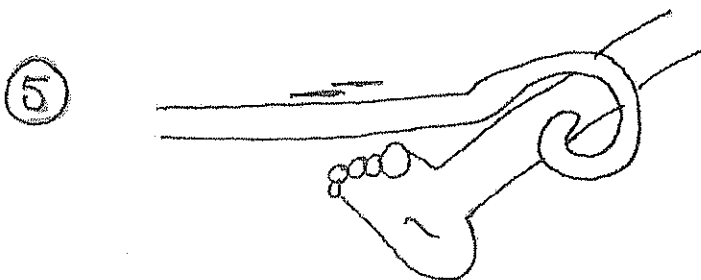
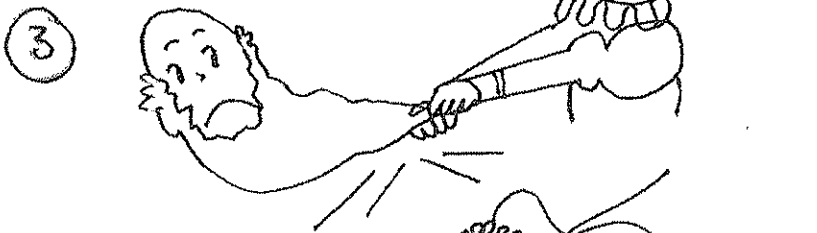
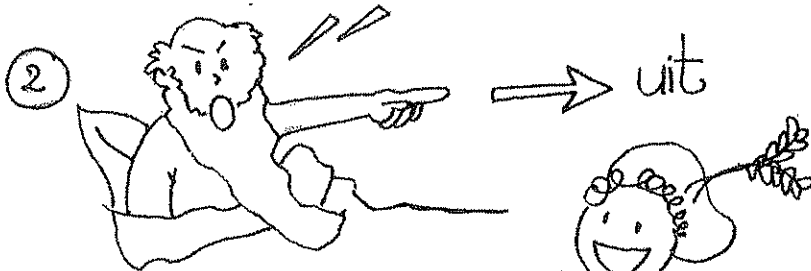
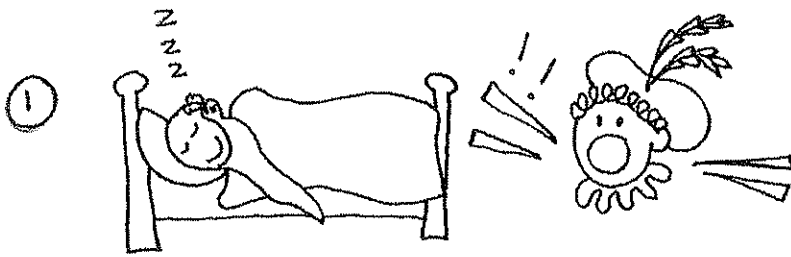
- Schrijf/stempelhoek:

- Schrijven van verlanglijstjes
- Schrijven van recepten
- Schrijven van je eigen naam/ naam van anderen voor op de pakjes.
- Schrijven van een brief aan sinterklaas en piet.

Speelplan

bij het
prentenboek:

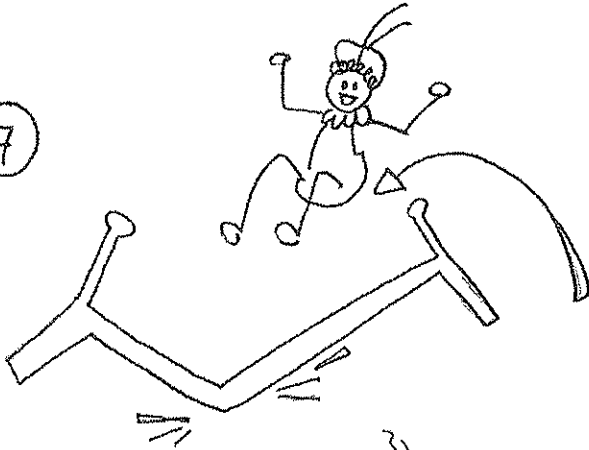
Sint is weer lui

6

7

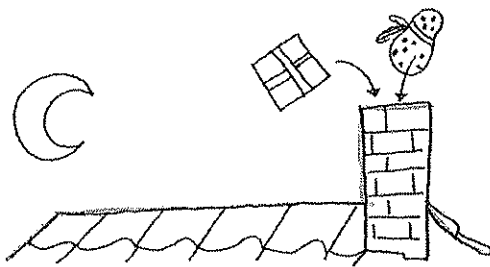
8

9

10

Het leeskastje (2010)